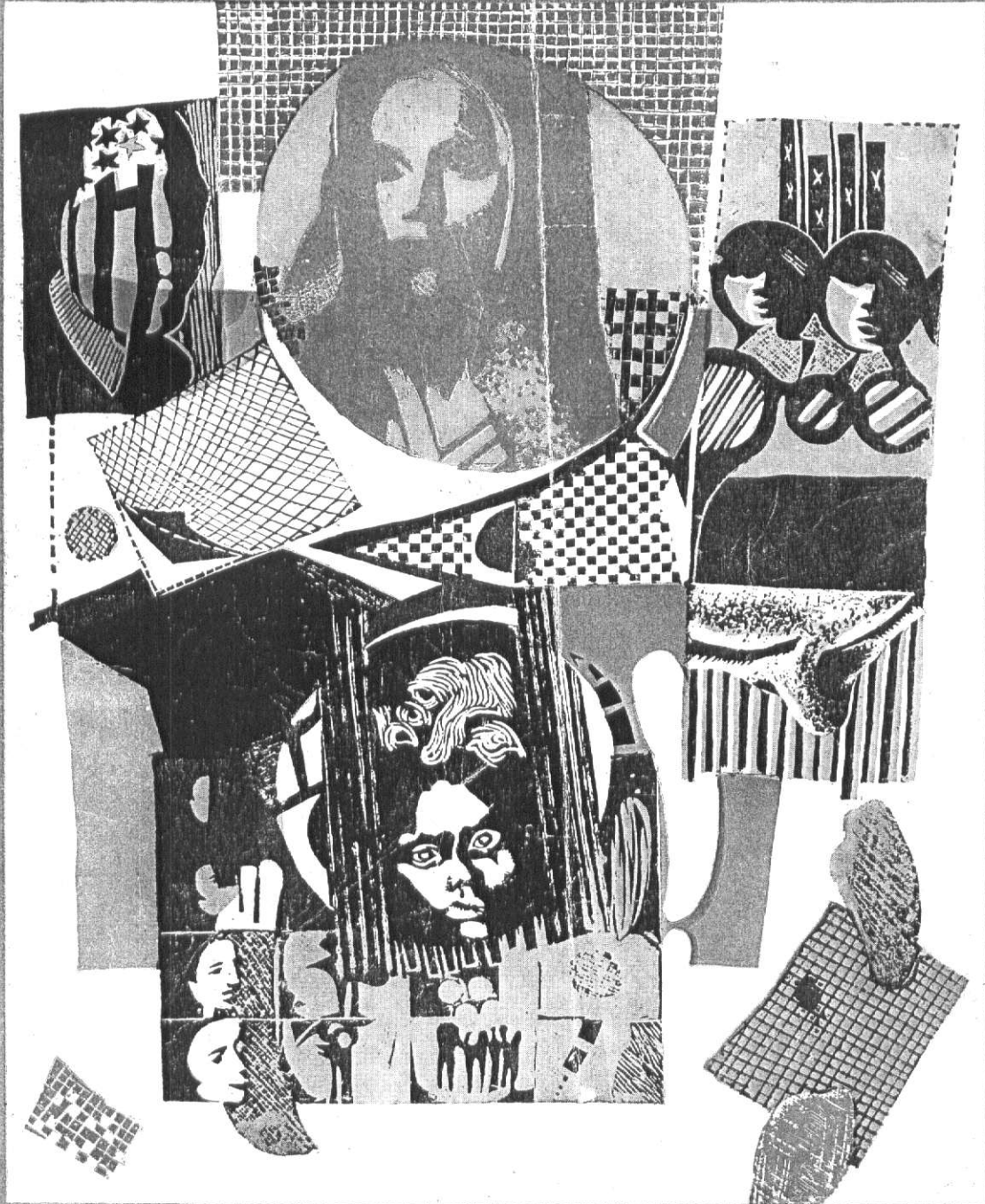

สังคมศาสตร์ ปริทัศน์

ฉบับที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๓

ผู้ให้ความร่วมมือจำหน่าย *สังคมนาตร์ปริทัศน์* ฉบับบัณฑิตและฉบับนิสิตนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สนั่น เชื้อวสกุล บรรจง ปวีวรรณชนะ ชุมพร ชูสงฆ์ เกษนิยม ชุมเกษียร สุภาพ ผักอ่อง	เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เกษตร เกษตร วนศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	เชาวลิต ปรีกโธสง มยรี ตรีศรี	เกษตร เกษตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ลาวัณย์ วรรณภูมิ วิรุทธ อมรรวพัฒน์ เสรี เสรีวัฒน์โนภาส ชมัยพร วิทธีรศานต์ ทรงศักดิ์ ทันทะไธธิน	รัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี อักษรศาสตร์ สื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สมศักดิ์ ผุคผ่อง ธรรมณูญ ทองอัมพันธ์	สังคมนาตร์ มนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปรีดี บุญซื่อ สมชาย หอมลออ ธารกมล มุขยวงศา อรวรรณ ทงสัจพจน์	รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล	แหวง ไทจิรากร วีระศักดิ์ จงสุวิวัฒน์วงศ์ ปราโมทย์ ชูคำ	วิทยาศาสตร์การแพทย์ รามารัตน์ ศิริราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	จรัญ บัจจนนท์	
มหาวิทยาลัยศิลปากร	พิจารณ์ ทังกไพศาล ประเสริฐ ฤทธิสำเวียง	จิตรกรรม มณฑานศิลป์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	มงคล ทวีชิตทายาวุธ ถนอม วงศ์จินทา	
วิทยาลัยวิชาการศึกษา	กมล การุณเอทัยศิริ ประนท สุริเย ยุทธนา พูนทอง	ประสานมิตร ประสานมิตร (ภาคค่ำ) สงขลา
วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อารมณห์ พงศ์พงษ์	
วิทยาลัยก่อสร้าง บางพลัด	อัครดิษฐ์ กลั่นปรีชา	
วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ	บุญยฤทธิ วีระสันติ	
โรงเรียนอาชีวศิลปศึกษา	สำรวย สุธราชชีพ	
สำนักกลางนักเรียนคริสเตียน	สุวิชัย หวันแก้ว	

สังคมศาสตร์ ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW STUDENT EDITION
No. 10 September 1970

บทนำ	๒	
คนหนุ่มกับนโยบายต่างประเทศ	๕	ปรีดี บุญซื่อ
เมืองไทยจะพัฒนาโดยไม่มีศาสนาได้หรือไม่	๑๒	สุวิชัย ทัศนแก้ว
ปัญหาสมองไหล	๒๐	สมศักดิ์ ผุดผ่อง
ปัญหาการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย	๓๒	ถนอม วงศ์จันทา
การเสริมสร้างสถาบันนักศึกษา	๔๓	พิรุณ ฉัตรวนิชกุล
การพัฒนาเศรษฐกิจด้านเกษตรของประเทศไทย	๕๕	สนั่น เขียวสกุล
ธรรมชาติมนุษย์: ฟรีดริค นิตเช่	๕๖	ธเนศ อภรณ์สุวรรณ แปล
การศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีส่วน		สุวรรณ บุญลพ
ช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร	๕๕	สันติ สุวรรณเลิศ
		สำราญ เซกนุช
ชีววิทยากับการแสวงหาทางปรัชญา	๖๔	วีระศักดิ์ จงสุวิวัฒน์วงศ์
เสียงเพลงของนกน้อย	๖๗	สุชิน ทัศนกุล
การศึกษาในภาคใต้	๖๘	ยุทธนา พุนทอง
ภาคผนวก: สนวนทางการเมือง		
		จอห์น ล็อก กัมเบอร์ตัน ซาฟส์เบอร์รี่ ๗๒
ผู้เขียน	๕๗	
บรรณากรแถลง	๕๘	

คณะบรรณากร	สนั่น	เขียวสกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ปรีดี	บุญซื่อ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	เทว	ไตรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
	ลาวัญย์	วรรณภูมิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บรรณากร	จรัส	ดิษฐาอภิชัย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปก	วรรณวิไล	สิงห์สุวงศ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร

เจ้าของ: พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์พงษ์ประพักษ์
แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
บรรณาธิการ สมาคมสังคมศาสตร์ฯ : นายสมศักดิ์ ชูโค
บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา: นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ถนนพญาไท ปากจุฬาฯ ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒
พิมพ์ที่: โรงพิมพ์ศิวพร นายจรัส วันทนทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๓
๗๔ ซอยรัชฎ์ภัณฑ์-วงเวียนแม่กณะสัน พระนคร โทร. ๗๐๗๕๒

๑๑/๑๑/๗๕

บทนำ

สังคมศาสตร์กับลัทธิการเมือง

ในปัจจุบัน ผู้ที่ศึกษาหรือสนใจวิชาการเกี่ยวกับเรื่องราวของสังคม ย่อมพบความจริงอย่างหนึ่งว่า ระเบียบวิธีการศึกษาหาความรู้และความรู้ในด้านนี้ มีแนวโน้มเป็นแบบวิธีที่ใช้ศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (เคมี ฟิสิกส์ ไฟฟ้า) มากขึ้นทุกที แม้การเรียกชื่อ “สังคมศาสตร์” (Social Science) ก็แสดงความหมายทำนองเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง

แนวโน้มของภาควิชาการศึกษา เรื่องสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นนี้ ทำให้คนโดยเฉพาะนักการศึกษา นักวิชาการ พวกนี้เชื่อว่าเป็นผลดีในการศึกษาอย่างมาก เพราะนอกจากจะทำให้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ เป็นความรู้ที่ใกล้ความจริงหรือมีเหตุผลมากที่สุดเท่าที่มนุษย์จะทำได้แล้ว ยังเป็นขบวนการกำหนดระบบความสัมพันธ์ระหว่างสังคมศาสตร์กับผู้มีอำนาจทางการเมืองที่จัดการศึกษาวิชาการด้านนี้ กล่าวคือ จะทำให้การศึกษาสังคมศาสตร์เป็นอิสระจากการกำหนด หรืออิทธิพลของฝ่ายบริหารการเมือง ซึ่งผิดกับเมื่อก่อน ที่การศึกษาวิชาการทางสังคม มักจะถูกกำหนดจากฝ่ายการเมืองให้

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ทางการเมืองของตน แต่เมื่อการศึกษาวิชาการเรื่องสังคมเป็นวิทยาศาสตร์ ฝ่ายการเมืองย่อมใช้อิทธิพล จัดการให้ เป็นไปตามอุดมการณ์ หรือลัทธิการเมืองของตนไม่ได้ถนัดนัก

ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเมื่อการศึกษาวิชาการเกี่ยวกับสังคมเป็นวิทยาศาสตร์ หรือเป็นสังคมศาสตร์ เท่ากับเป็นการยอมรับว่าการศึกษาวិชาการทางสังคมต้องดำเนินไปตาม ระเบียบวิธีแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และสิ่งที่ศึกษาก็ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ด้วย ดังนั้นหากถูกบังคับให้การศึกษาหรือผลการศึกษา (ความรู้) ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือลัทธิการเมืองใด (ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์) ผลการศึกษาย่อมจะออกมาในรูปที่ผิด ๆ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อระบบการศึกษาและปัญญาของมนุษย์อย่างมาก หรือจะทำการศึกษาไม่ได้เลย

ความเชื่อของนักการศึกษา นักวิชาการหรือของใครๆก็ตามที่กล่าวข้างต้น หากมองในแง่อุดมการณ์แล้ว เห็นว่าเป็นความเชื่อที่ดีที่ถูก เพราะ

โดยหลักการแล้ว การศึกษาใดๆ ไม่เฉพาะเจาะจงทางด้านสังคมศาสตร์ ย่อมจะต้องเป็นอิสระเสรี ไม่อยู่ใต้การบังคับ กำหนดของฝ่ายใด ๆ การศึกษาต้องเป็นไปโดยตัวมันเอง หมายถึง ถ้าเป็นทางวิทยาศาสตร์ ก็ต้องเป็นไปตามระบบการศึกษาวิทยาศาสตร์ แต่หากมองในแง่ความจริงแล้ว หลักการที่นำเขี่ย้อมนำไปปฏิบัติได้ยาก ด้วยเหตุว่า ในทุกประเทศผู้มีอำนาจทางการเมือง การปกครอง เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาแก่ประชาชน โดยหลักนี้ผู้จัดการศึกษาย่อมจะต้องพยายามทำให้การศึกษาไม่ว่าวิชาทางด้านใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตนตั้งไว้ (อาจเป็นวัตถุประสงค์ที่ส่งเสริมลัทธิการเมืองของตนหรือวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้) ซึ่งก็แล้วแต่ลักษณะวิชาการนั้น ๆ เช่นถ้าเป็นทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ผู้มีอำนาจจัดการศึกษาย่อมจะพยายามจัดการศึกษาด้านนี้ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อุดมการณ์ของตนมากกว่าวิชาการด้านอื่น ๆ

ในประเทศที่ใช้ลัทธิสังคมนิยม หรือคอมมิวนิสต์ เป็นประเทศที่ลัทธิการเมืองมีส่วนกำหนดปรัชญาการศึกษาหรือวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์มากที่สุด เพราะลัทธิสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์มีปรัชญาทางการศึกษาอยู่ว่า การศึกษานอกจากจะทำหน้าที่เหมือนที่เราเข้าใจกันแล้ว เช่น ให้ความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ ความรู้ในการ

ประกอบอาชีพ ฯลฯ การศึกษายังเป็นขบวนการอบรมทางการเมือง (Political Socialization) ที่สำคัญที่สุด หมายถึงการศึกษาทำให้คนสัมพันธ์กับรัฐบาล อุดมการณ์ของรัฐของสังคม ฯลฯ โดยเฉพาะในลัทธิคอมมิวนิสต์ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างคน สร้างขบวนการปฏิวัติ และสร้างสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ดังนั้นการศึกษาทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์จึงต้องเป็นไปเพื่อการนี้ ดังเราจะเห็นจากรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ (เป็นแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์) ของระบบการศึกษาในรัสเซีย จีนแดง โปแลนด์ หรือประเทศสังคมนิยมทั่วไป จะมีเนื้อหาสาระและระบบการศึกษาวิชาเหล่านี้ จะเน้นและอธิบายวิเคราะห์เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ หรือเพื่อสร้างสังคมของคอมมิวนิสต์ เช่นเศรษฐศาสตร์ ก็จะอธิบายวิเคราะห์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ หลักการหรือระบบการผลิต การจัดการกำหนดคุณค่า (Value) แบบลัทธิคอมมิวนิสต์ ตีมันด์ ซับพลายจะไม่เหมือนเศรษฐศาสตร์ในประเทศนายทุน รัฐศาสตร์ถ้าวิเคราะห์อำนาจ (Power) จะวิเคราะห์อำนาจในแง่ที่จะเป็นเครื่องมือของพรรคคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์หรือถ้าวิเคราะห์อำนาจ ในประเทศประชาธิปไตย จะบอกว่าเป็นเครื่องมือรักษาสถาผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุน เหล่านี้เป็นต้น

สำหรับในประเทศประชาธิปไตย ซึ่งความจริงแล้วการศึกษามีอิสระจากลัทธิเมืองพอสทอว์ แต่สำหรับการศึกษาบางวิชาการ เช่น สังคมศาสตร์ ปรากฏว่า ลัทธิการเมือง “แบบประชาธิปไตย” มีอิทธิพล ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหาสาระของวิชานี้อยู่มาก วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือศาสตร์ใดๆ ทางสังคม มักจะมีเนื้อหาที่สัมพันธ์กับหลักการปรัชญา หรือทฤษฎีของประชาธิปไตย (บางประเทศถึงกับห้ามการศึกษา เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์หรือที่สอดคล้องกับลัทธินี้)

มาดูในเมืองไทย โดยทฤษฎีเราปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการจัดการศึกษาไม่ว่าระดับใดเราจะเห็นว่าลัทธิประชาธิปไตยมีอิทธิพลในการกำหนดเนื้อหาสาระ หรือวัตถุประสงค์อย่างมากทั้งนี้เป็นเพราะผู้จัดการทางการศึกษาหรือรัฐบาลพยายามที่จะปลูกฝัง ลัทธิประชาธิปไตยให้กับคนไทย แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏว่าได้ปลูกฝังอะไรมากนัก นอกจากปลูกฝังความเกลียดชังต่อประเทศสังคมนิยม และสาระวิชาการด้านสังคมศาสตร์เป็นจุดมุ่งหมายแรกของรัฐบาล จึงไม่น่าแปลกใจที่เราได้ศึกษาสังคมศาสตร์แบบประชาธิปไตยกันตลอดเวลา สังคมศาสตร์แบบอื่น ๆ เราศึกษาไม่ได้เพราะไม่มีหรือถูกห้าม นี่ก็แสดงให้เห็นว่าการศึกษาทาง

สังคมศาสตร์ในเมืองไทย (ความจริงสังคมศาสตร์ของฝรั่ง) อยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่มากเหมือนประเทศอื่น ๆ

ที่กล่าวมาทั้งหมด เรามีความคิดว่า การที่มนุษย์ได้พยายามทำให้การศึกษาเรื่องราว ของตัวเองและสังคมเป็นวิทยาศาสตร์ (Science) มากขึ้นทุกวัน ย่อมจะเกิดผลดีมากมาย (ในแง่การศึกษา) แต่จะแก้ปัญหาคือความสัมพันธ์กับลัทธิการเมืองไม่ได้มาก (เราจะไม่ให้เหตุผล)

ดังนั้นเราจึงขอเสนอว่า การศึกษาสังคมศาสตร์ในเมืองไทยควรเป็นไปสองทางคือ ให้รู้เรื่องเมืองไทย (สังคมไทย) ให้มากและให้สอดคล้องกับลัทธิ หรืออุดมการณ์ทางการเมืองของประเทศ (ถ้ามี) พอสทอว์ โดยมีเงื่อนไขว่า ลัทธิหรืออุดมการณ์ทางการเมืองต้องเป็นของประเทศไทย ไม่ใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในประเทศ หากเป็นเช่นนี้ได้ การศึกษาทางสังคมศาสตร์จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษา และสังคมมากกว่าในปัจจุบัน เพราะนอกจากทำให้ผู้ศึกษาได้รู้ หรือเข้าใจสังคมไทยอย่างดีแล้ว ยังทำให้นักศึกษามีอุดมการณ์ หรือความเชื่อทางสังคมการเมือง และเศรษฐกิจอีกด้วย อันจะเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การมองโลก และการกระทำกิจกรรมในฐานะเป็นมนุษย์ในสังคม (ประเทศไทย) สมกับเป็นพลเมืองของประเทศ

คนหนุ่มสาวกับนโยบายต่างประเทศ

ปรีดี บุญซื่อ

นับตั้งแต่สงครามเวียดนามทำการรุกราน
แรงขึ้น คนหนุ่มสาวทั่วโลกเริ่มให้ความสนใจ
ต่อปัญหา นโยบาย และการเมืองระหว่างประ
เทศมากขึ้นตามลำดับ ปรากฏการณ์เช่นนี้ผิด
แปลกจากเมื่อยี่สิบปีที่แล้วมา ซึ่งคนหนุ่มสาว
ไม่มีบทบาทในปัญหาด้านนี้โดยตรง เป็นเพราะ
ในช่วงเวลานั้น การขยายตัวของลัทธิเผด็จ
การในรูปฟาสซิสต์ (fascism) และคอมมิวนิสต์
ทำให้ความเชื่อของคนหนุ่มสาว คล้อยตาม
ความเชื่อพื้นฐานของสังคมของตน

แต่ในปัจจุบัน ความคิดของคนหนุ่มสาวที่
สอดคล้องกับสังคมเริ่มจางหายไป การประท้วง
สงครามเวียดนาม เช่นการไว้อาลัยที่แสดง
ความไม่มีระเบียบ การสูบบุหรี่ เพื่อปลด
ปล่อยตัวเองจากภาวะที่ยุ่งเหยิงของสังคม ได้
กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของการขาดของคน
หนุ่มสาวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอเมริกัน

ความสำเร็จ หรืออิทธิพลของคนหนุ่มสาว
ต่อปัญหาด้านนี้มีมากพอควร เพราะนโยบาย

ต่างประเทศนั้นแตกต่างจากนโยบายภายในประ
เทศที่ว่า มันมีผลกระทบต่อคนหรือเกี่ยวข้องกับ
ผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในจำนวนเปอร์เซ็นต์
ที่น้อย หรือในอีกประการหนึ่ง คนโดยส่วน
ใหญ่ (general public) นั้นไม่มีความสนใจ
ปัญหาด้านนโยบายต่างประเทศ ผู้ที่กำหนด
นโยบายด้านนี้จึงเป็นกลุ่มพวกผู้นำ (elites)
ในด้านต่าง ๆ ซึ่งคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่กำลัง
ศึกษาอยู่ในชั้นมหาวิทยาลัยก็คือกลุ่มผู้นำทาง
ด้านปัญญาความคิด (intellectual elite)

พื้นฐานคุณค่าและวัฒนธรรมของคน หนุ่มสาว

คนหนุ่มสาว เป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงระยะที่
เรียกว่า 'วัยรุ่น' ภาวะการเป็นอยู่ในช่วงนี้คือ
อยู่ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เป็นภาวะที่ไม่มี
ความรับผิดชอบที่สมบูรณ์แบบผู้ใหญ่ หรือต้อง
ถูกควบคุมอย่างเคร่งครัดแบบเด็ก ดังนั้นวัฒน
ธรรมคนหนุ่มสาว จึงมีแต่การเรียกร้องที่ขาดการ
ยับยั้ง ในการกำหนดคุณค่าทางสังคม

จากภาวะการที่เรียกว่า ‘วัยรุ่น’ นี้ คนหนุ่มสาวจึงต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเอกภาพ (crisis of identity) วิกฤตการณ์ที่ว่านี้เป็นภาวะที่คนหนุ่มสาวแสวงหารูปลักษณะของแต่ละคนเพื่ออ้างสิทธิของตนเองให้ได้รับการยอมรับ การยอมรับในสังคม

การแสวงหาเอกภาพของคนหนุ่มสาวนั้นแน่นอนที่สุดที่จะต้องขัดแย้งต่อคุณค่าวัฒนธรรมของคนรุ่นก่อนในสังคม เพราะกรรมวิธีการมองในขอบเขตของปัญหาของคนหนุ่มสาวนั้นผิดแปลกจากคนรุ่นอื่นๆ ในสังคม ประการแรกในแง่ของ ‘เวลา’ แล้วสำหรับคนหนุ่มสาว อนาคตที่รุ่งโรจน์นั้นอยู่เบื้องหน้าของพวกเขา แต่สำหรับคนรุ่นอื่นในสังคม โดยเฉพาะคนที่มียาวุโส สิ่งเหล่านั้นอยู่เบื้องหลังของเขา ดังนั้นคนหนุ่มสาวจึงมองเวลาในรูปที่คงอยู่นาน และคงที่ เช่นสงครามที่ยืดเยื้อ การรบที่ไม่มีความก้าวหน้า เป็นต้น

ประการที่สอง เกิดความรู้สึกในระหว่างคนหนุ่มสาวว่ามีการคลาดเคลื่อนระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่แท้จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคนหนุ่มสาวปัจจุบันเริ่มมองเห็นแล้วว่า อุดมการณ์ของพวกเขาแตกต่างจากสิ่งที่แท้จริงในสังคม เช่น ปัญหาเวียดนามของคนหนุ่มสาวอเมริกัน อุดมการณ์ของพวกเขาคือ ความเชื่อในพื้นฐานของประชาธิปไตยที่ให้เคารพในสิทธิของการกำหนดอนาคตตนเองของกลุ่มคนที่อ่อนแอ แต่ความเป็นจริงนั้นมีว่า รัฐบาลอเมริกันใช้กำลัง

อำนาจทางทหารในเวียดนาม เพื่อให้คนเวียดนามเชื่อในระบบทางการเมืองแบบเดียวกับคนอเมริกัน และประการสุดท้ายคนหนุ่มสาวปัจจุบันเห็นว่า มนุษย์สร้างตัวเองขึ้นมา ไม่ใช่โดยโอกาสแบบที่คนรุ่นเก่าคิด แต่มนุษย์นั้นสร้างตัวเองขึ้นมา ก็โดยการที่เขาเลือกวิถีทางของเขาเอง

ความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับ ‘การกำหนดวิถีของอนาคตตนเอง’ ของคนหนุ่มสาว ถูกขัดขวาง เพราะว่า มนุษย์ในปัจจุบันอาศัยอยู่ในสังคมที่มี ‘ระบบ’ (the system) หรือ ‘สถาบัน’ (the Establishment) ที่ใหญ่โต ใช้อำนาจครอบงำ โฆษณาชวนเชื่อ ความรู้สึกในลักษณะส่วนตัวถูกกดดัน มหาวิทยาลัย แทนที่จะสร้างคนให้เป็นไปตามธรรมชาติ กลับพยายามทำจิตใจของคนให้เหมือนกัน (Standardization of mind) แทนที่จะสร้างสติปัญญาความคิดแก่คนหนุ่มสาวกลับทำตนเป็นโรงงานวิชาชีพ

ดังนั้น สังคมสมัยใหม่ในความคิดของคนหนุ่มสาวนั้น มุ่งมั่นที่จะทำลายความมั่นคงของพวกเขา คนหนุ่มสาวในอเมริกา ฝรั่งเศส พยายามทำตัวให้เป็นพวกกรรมมาชีพ (proletarianize) แต่คนหนุ่มสาวในเช็กโกฯ หรือโปแลนด์ กลับต้องทำตัวเป็นพวกนายทุน (bourgeoisify) ความแตกต่างทางด้านแรงจูงใจในแต่ละแห่งแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจร่วมกันในโครงสร้างสังคม และพร้อมที่จะทำลายพระราชย์ทางโครงสร้างสังคมนั้นเสีย

กระแสความคิดของคนหนุ่มสาวต่อ นโยบายต่างประเทศ

ความคิดของคนหนุ่มสาวในด้านนโยบายต่างประเทศ อาจกล่าวได้ว่าไม่มีคนหนุ่มสาวในส่วนไหนของโลก แสดงออกได้ชัดเจนเท่ากับในสหรัฐอเมริกา ปัญหาสำคัญที่ทำให้คนหนุ่มสาวอเมริกันเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางด้านนโยบายต่างประเทศ คือ สงครามเวียดนาม ก็เพราะมันเป็นสงครามของคนหนุ่มสาว คำถามที่น่าสนใจก็คือว่า คนหนุ่มสาวมีแนวโน้มอย่างไร และกรรมวิธีที่จะมีส่วนกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายนั้น คนหนุ่มสาวสามารถจะก้าวพ้นจากการที่เป็นคนประท้วงอะไรผิดหรือถูก มาเป็นผู้กำหนดทางเลือกให้แก่ประเทศของเขาเองได้หรือไม่ สำหรับในสหราชอาณาจักรของคนหนุ่มสาวจำกัดโดยการขาดการมุ่งมั่นอย่างจริงจัง เพราะโดยตามสภาพแวดล้อมแล้ว คนหนุ่มสาวเริ่มเข้าสู่ความอึดอัดทางการเมือง ปัญหาสงครามเวียดนามได้เข้าครอบงำต่อสภาพการณ์ระหว่างประเทศ จนทำให้คนหนุ่มสาวเลิกคิดถึงบทบาทของอเมริกาในโลก

กระแสความคิดของคนหนุ่มสาวอเมริกันในทางการเมืองระหว่างประเทศที่มีลักษณะรุนแรงนั้นมี ๒ ลักษณะความคิด พวกแรกคือพวกเสรีนิยม (Liberal) ซึ่งต่อต้านสงครามเวียดนาม และสนับสนุนนโยบายแบบ 'สันติภาพ ตั้งแต่บัดนี้'

(Peace, now!) หรือ 'ให้สันติภาพมันมีโอกาสบ้าง' (all we are saying is give peace a chance)

อาจกล่าวได้อย่างแน่นอนว่า คนหนุ่มสาวพวกนี้ อาศัยอยู่ในสังคมที่มั่งคั่ง ไม่ต้องกังวลกับการแสวงหาสิ่งที่จะกิน ที่จะอาศัย หรือเสื้อผ้าที่จะใส่ แต่สิ่งที่เขากังวลก็คือความโหดร้ายทางจิตใจของสังคมสมัยใหม่ สังคมที่สร้างระเบียบที่เข้มงวด และกฎเกณฑ์ประเพณีอันเป็นสิ่งกีดขวางมิให้ประชาชนในต่างสังคมได้เข้ามาร่วมอยู่ด้วยกัน คนหนุ่มสาวพวกนี้ไว้ผมยาว เพื่อแสดงความไม่เชื่อฟังต่อสังคม หรือไม่ให้ระเบียบของสังคมมายับยั้งเสรีภาพส่วนตัวของเขาได้

พฤติกรรมคนหนุ่มสาวในลักษณะนี้ ย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนต่ออาณาเขตทางการเมืองของคนหนุ่มสาวยุคนี้ เป็นยุคของการสิ้นสุดแห่งอุดมการณ์ (the end of ideology) เพราะอุดมการณ์แบ่งกลุ่มคนให้ ไปทำสงครามกัน และยังกีดกันไม่ให้คนต่างเผ่าต่างเชื้อชาติ ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันด้วย อุดมการณ์เป็นใบเบิกทางที่จะใช้ต่อการทิ้งระเบิดเด็ก และพลเรือนที่ไม่รู้เรื่องราวหรือรุกรานประเทศอื่น ดังนั้นข้อคัดค้านของคนหนุ่มสาวต่อสงครามเวียดนาม ก็คือ อเมริกาทำลายชีวิตคนเวียดนาม เพื่อนำเอาวิถีชีวิตแบบอเมริกันไปให้คนเวียดนามยอมรับ พวกนี้มีนโยบายเรียกร้องให้สหรัฐถอนทหารออกจากเวียดนามให้เร็วที่สุด แต่คำตอบที่ได้รับก็คือ

สหรัฐเป็นประเทศมหาอำนาจ ต้องรักษาหน้า (save face) เอาไว้ คนหนุ่มสาวพวกนี้ก็โต้กลับไปว่า 'รักษาน้ำกับรักษาชีวิตอย่างไร จะมีคุณค่ามากกว่ากัน'

นอกจากจะเลิกเชื่อถือในอุดมการณ์แล้ว ความหลงชาติ หรือการเชื่อถือในประเพณีโบราณของสังคมก็ขาดหายไปจากวัฒนธรรม ความคิดของคนหนุ่มสาว บ้ายโปสเตอร์คนหนุ่มสาวมักชอบเขียนไว้เสมอว่า (America - love it or leave it) จากความคิดที่ว่า 'ประเทศของฉันผิดหรือถูก' ก็ต้องสนับสนุน หรือเห็นด้วย เพราะเป็นนโยบายของสหรัฐอเมริกาฉันไม่มีอีกต่อไปแล้ว คนหนุ่มสาวจะเห็นด้วยในนโยบายของรัฐบาลก็เมื่อเขาคิดว่ามันถูกต้อง

ดังนั้น พื้นฐานนโยบายต่างประเทศของสหรัฐ ในทัศนะของคนหนุ่มสาวพวกเสรีนิยม ควรจะตั้งอยู่บนความสัมพันธ์กับประเทศอื่นในลักษณะเดียวกับที่วัฒนธรรมคนหนุ่มสาว คือความคิดที่ว่า 'ทำในสิ่งของตนเอง' (do your thing) ซึ่งหมายถึงการให้คนแต่ละคนทำในสิ่งที่เขาต้องการ โดยไม่ขัดต่อสิทธิของคนอื่น และก็จะไม่มีใครพยายามยัดเยียดความคิดหรืออุดมการณ์หนึ่งแก่อีกคนหนึ่ง เช่นนโยบายต่างประเทศของสหรัฐจะต้องไม่ใช่กำหนดจากรากฐานของการขยายอำนาจ แต่อยู่บนรากฐานที่จะแสวงหาทางทำให้ปัญหาความยากจนในโลกลดลง

กระแสความคิดพวกที่สองของคนหนุ่มสาวอเมริกัน คือ พวกซ้ายใหม่ (New Left) ซึ่งได้แก่กลุ่มพวกนักศึกษาเพื่อสังคมประชาธิปไตย (Student for Democratic Society) คนหนุ่มสาวพวกนี้ต่อต้านสงคราม แต่กลับสนับสนุนการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลของประเทศต่างๆ จุดมุ่งหมายในระยะแรกของพวกนี้ มุ่งทางด้านมนุษยธรรมมากกว่าทางการเมือง แต่ต่อมาสงครามเวียดนามทำให้พวกนี้เบนจุดหมายเข้าสู่สังคมนิยม พวกนี้พยายามจะจัดตั้งระบบประชาธิปไตยที่ให้คนแต่ละคนมีสิทธิเข้าร่วม และจุดหมายของระบบการเมือง คือการให้คนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาที่จะกำหนดคุณภาพแนวทางแห่งชีวิตของแต่ละคน และส่งเสริมความเป็นอิสระของแต่ละคนโดยมีสื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมกันในปัญหาต่างๆ

สำหรับนโยบายต่างประเทศของพวกซ้ายใหม่นั้น ที่สำคัญมีอยู่ ๒ ประการใหญ่ ๆ คือ การต่อต้านสงครามเวียดนาม และการส่งเสริมการปฏิวัติทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่ยังล่าหลัง คำขวัญของพวกซ้ายใหม่จะเรียกร้องให้ยุติสงครามเวียดนาม แล้วนำมาทำในอเมริกาเอง ('Bring the war home, now') อิทธิพลของพวกซ้ายใหม่ในการที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศอเมริกานั้นยังมีน้อย เพราะจุดมุ่งหมายของพวกซ้ายใหม่ทางด้านนี้ โดยเฉพาะนั้นไม่มี ส่วนใหญ่มุ่งจะล้มล้างรัฐบาลอเมริกันโดยการปฏิวัติ แต่จุดหมายระยะกลางในต้น

นโยบายต่างประเทศของพวกนี้ อาจจะเป็นการพยายามต่อต้านการแทรกแซงของรัฐบาลอเมริกันต่อประเทศอื่น เพราะถ้าหากอเมริกาสามารถสร้างอิทธิพลเหนือประเทศต่างๆ ได้แล้ว มันอาจจะทำลายความสำนึกในการปฏิบัติที่จะล้มล้างจักรวรรดินิยมอเมริกา

พวกซ้ายใหม่ต้องเผชิญปัญหาที่ว่า เพราะอะไรการประท้วงสงครามเวียดนามของคนหนุ่มสาวจึงไม่อาจจะยุติสงครามนั้นได้ คำตอบสำหรับพวกซ้ายใหม่ก็เพราะนโยบายต่างประเทศของอเมริกานั้นกำหนดไว้เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพวกชนชั้นปกครอง จึงไม่ใช่เรื่องความบังเอิญ การหลงผิด หรือการรักษาหน้า พวกชนชั้นปกครองที่มีอิทธิพลมากในอเมริกา คือพวกบริษัทธุรกิจใหญ่ ซึ่งถือหลักการแสวงหากำไรมากที่สุด พวกเหล่านี้มุ่งหาตลาดของประเทศที่ล้าหลัง เพราะโอกาสหากำไรนั้นดีกว่าตลาดภายในประเทศ อเมริกาเข้ายุ่งในเวียดนามก็เพื่อพิทักษ์การลงทุนที่ทำไว้ทั่วโลก ดังนั้นทฤษฎีจักรวรรดินิยมจึงทำให้การแทรกแซงของอเมริกาในเวียดนามนั้นสมเหตุสมผล ดังนั้นพื้นฐานนโยบายต่างประเทศของพวกซ้ายใหม่คือการต่อต้านอำนาจจักรวรรดินิยมอเมริกา ต่อต้านอำนาจทหารและเศรษฐกิจของอเมริกา เพราะอิทธิพลทั้ง ๒ อย่างนี้ทำให้ประชาชนในประเทศที่อ่อนแอ ไม่อาจจะกำหนดอนาคตเขาเองได้

ถ้าจะหันกลับมาดูบทบาทของคนหนุ่มสาวในด้านนโยบายต่างประเทศของประเทศที่กำลัง

พัฒนาบ้างจะพบว่าอุดมการณ์ของคนหนุ่มสาวในประเทศเหล่านี้มีลักษณะเหมือนกันในด้านนโยบายต่างประเทศ คือใช้ลัทธิชาตินิยมเป็นพื้นฐานในนโยบายต่างประเทศของคน ความรู้สึกในความรักชาติอาจจะมาได้จากปัญหาสองทาง ทางแรกคือปัญหาภายในประเทศ คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง เมื่อต้องเผชิญกับระบบการกดขี่ในสังคม หรือสภาพที่คนในประเทศส่วนใหญ่ยังยากจน และขาดความเท่าเทียมกัน ความรู้สึกในการรักชาติจึงเป็นการแสดงออกของความปรารถนาที่บริสุทธิ์ จากความผิดหวังของพวกเขา ประการที่สองเป็นปัญหาภายนอกประเทศ อันเกิดจากความรู้สึกที่ว่าเกียรติภูมิของชาติต้องสูญเสียไป เพราะว่าจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนต่างชาติ เพราะปัญหาเหล่านี้ ทำให้คนหนุ่มสาวต่อต้านต่อสิ่งที่สังคมกำหนดไว้ เช่นจักรวรรดินิยมอเมริกา หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

ความรู้สึกชาตินิยมของคนหนุ่มสาว ในภาวะที่ชาติของตนต้องอยู่ภายใต้การปกครองของคนต่างชาตินั้น คือการจับอาวุธเข้าต่อสู้ประเทศจักรวรรดินิยมที่กดขี่เขาอยู่ ในภาวะที่ประเทศกำลังพัฒนาความรู้สึกชาตินิยมของคนหนุ่มสาว คือการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของชาติให้ทัดเทียมกับสังคมนานาชาติ คนหนุ่มสาวในภาวะเช่นนี้ ย่อมพิจารณาหาทางที่จะยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนใน

ประเทศเขาให้ดีขึ้น เพราะคนทั่วไปย่อมต้องการที่จะร่ำรวยมากกว่าจน หากทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ และหาทางให้คนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา ดังนั้นความรู้สึกในด้านความรักชาติของคนหนุ่มสาวในยุคของการพัฒนาย่อมจะมองคำว่าสันติภาพนั้นมีความหมายมากกว่าคำว่าสงคราม

คนหนุ่มสาวทั่วโลกเริ่มจะประจักษ์แล้วว่า หลักการความเป็นมนุษย์ด้วยกันนั้นต้องมาจากการยอมรับอย่างจริงจังว่า ประชาชนของชาติมหาอำนาจควรมีข้อจำกัดการใช้อำนาจและทรัพยากรของตนเพื่อเอาไปช่วยเหลือประเทศอื่นที่อ่อนแอกว่า ซึ่งคนในประเทศนั้นต้องเผชิญกับอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ ความยากจนและความไม่รู้หนังสือ แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนาความจริงใจที่วุ่นนี้ คือการใช้อำนาจและทรัพยากรของตนเพื่อขจัดปัญหามูลฐานสามอย่างที่คนส่วนใหญ่ในชาติต้องเผชิญอย่างไม่มีจำกัด ปัญหาของมนุษย์ไม่ควรจะมองในแง่จะเอาชนะกันอย่างไร แต่ควรจะมองว่าควรจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างไร มนุษย์ไม่อาจจะถามตัวเองได้ว่าประเทศของฉันทจะเป็นอย่างไรในอีกสิบปีข้างหน้า โดยไม่ถามว่าโลกจะเป็นอย่างไรด้วย และความช่วยเหลือก็ไม่จำเป็นต้องเป็นทางทหาร สงครามนั้นอาจจะป้องกันได้ โดยส่งเสริมประชาชนให้เลือกรัฐบาล ซึ่งสามารถจะดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

ความคิดเห็นเหล่านี้ย่อมจะแตกต่างจากคนรุ่นอื่น ๆ ในสังคม คนรุ่นที่กล่าวมานั้นควรจะเข้าใจในความเสียดสีของคนหนุ่มสาวที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปได้ คนรุ่นที่กล่าวมานี้ ไม่ควรจะถือเอาอุดมการณ์ หรือศีลธรรมของคนหนุ่มสาวเป็นเพียงความหวังของอนาคต หรือสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต อุดมการณ์ หรือศีลธรรมของคนหนุ่มสาวเป็นเพียงความหวังของอนาคต หรือสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต อุดมการณ์นั้นประกอบไปด้วย พลัง ความสามารถ และความซื่อสัตย์ของคนหนุ่มสาวทั้งหมด ดังเช่น นักศึกษามหาวิทยาลัยซอร์บอนเนียงข้างผนัง กำแพงว่า 'ข้าพเจ้าถือเอาความปรารถนาของข้าพเจ้าเป็นจริง เพราะข้าพเจ้าเชื่อในความเป็นจริงของความปรารถนาของข้าพเจ้า (I take my desires for reality, for I believe in the reality of my desires) และเหนือสิ่งอื่นใด ถ้าสังคมปฏิเสธความคิดของคนหนุ่มสาวแล้ว คนหนุ่มสาวเหล่านี้จะเป็นอะไรไปละเมื่อเขาอายุได้ ๕๕ ปี และพบว่าโลกที่น่าอยู่นี้ มันขมขึ้นมาตั้งแต่เขาอายุ ๒๕ ปี ดังเช่นโคลงที่ จิตรกวีอังกฤษ Tennyson กล่าวไว้

*Ah, what shall I be at fifty,
Should nature keep me alive,
If I find the world so bitter
When I am but twenty five ?*

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

ป่าจุกหาซด ๒ ถนนพญาไท พระนคร ๖๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ทวีมค้ำราทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ในแขนงสังคม-
ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การศึกษา วัฒนธรรม การเมือง ศาสนา ปรัชญา ฯลฯ

หนังสือออกใหม่

สองฝั่งโขง เล่ม ๑	
เดิม วิชาคพจนกิจ	๓๐ บาท
Essay on Thai Folklore	
by Phya Anuman Rajadhon	๑๒๐ บาท
โครงการชนชาติอาเซียน	
พุทธศาสนาหรือลัทธิคอมมิวนิสต์	
จำนงค์ ทองประเสริฐ แปล	๓๐/๔๕ บาท
ประวัติศาสตร์อเมริกา ณรงค์ เกตุทศ แปล	๒๐ บาท
ประวัติศาสตร์ของไทย ของ พุทธทาสภิกขุ	๔๕ บาท
ประวัติศาสตร์จีน ส. ศิวรักษ์ แปล	๓๕ บาท
ลัทธิลัทธิของ น้อย เอี้ยวศรีวงศ์ แปล	๓๕ บาท
ประวัติศาสตร์อาเซียนภาคเอเชีย	
ม.ร.ว. จีระพัฒน์ จักรพันธ์ แปล	๒๗ บาท

ประเภทหนังสือดี

ชุดประเพณีไทย ของพระยาอนุนานราชชนม	๑๕๐ บาท
บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ๔ เล่ม ของ	
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	๒๕๐ บาท
ถึงหญิงใหญ่ ของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	๒๕ บาท
สุนทรนิพนธ์ ของ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร	๓๐ บาท
การเด็กถิ่นอีสานนอกคาบเขาเขต	
ของ ทรงศรี อาจอรุณ	๓๐ บาท
ภควัฒิตา แสง มนวิฑูร และ จำนงค์ ทองประเสริฐ	
แปล	๒๐ บาท
หนังสือสนุกล ส. ศิวรักษ์ รวบรวม	๓๐ บาท

ประเภทหนังสือแปล

โศภนราตี ส. ศิวรักษ์ แปล	๓๐ บาท
ลัทธิธรรมลัทธิวันออก (๔ เล่ม)	
เขียน อธิวิทย์ อำนวยการแปล	๑๐๐ บาท
ประวัติศาสตร์เยอรมัน	
น้อย เอี้ยวศรีวงศ์ แปล	๓๐ บาท
อดิเรก	
วิทยา ชูพันธ์ แสงวิคิตา บุญบริติช แปล	๒๐ บาท
หมอลอนคัส อารมณ์ชาติบุรุษ แปล	๑๕ บาท
การศึกษาแล้วด้วยตนเอง	
เทพกมล เทวกุล และวิทยา เวชชาชีวะ แปล	๒๕ บาท

ประเภทวรรณกรรม

คนนอก ของ ลัดดาวัลย์ คาน	
อำพรพร โอศกรกุล แปล	๑๕ บาท
โมเดลโลก ของ อนงค์ ฟรนิเอ	
วรรณกรรมจินตภาพ แปล	๒๐ บาท
เดวิด ซอลนัคของ แอริค เคลคเนอร์	
บันลือ ถิ่นพิงจา แปล	๑๕ บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

Wisdom Gone Beyond Preface	
by H.H. Prince Dhani	๖๐ บาท
From Ancient Thai to Modern Dialects	
by J.M. Brown	๑๐๐ บาท
Patimokkha	
Translated by Nanamoli Thera	๑๐๐ บาท
Notes on the Customs of Cambodia	
by Chou Ta-Kuan	๔๕ บาท
Teaching Dhamma by Pictures	
by Bhikkhu Buddhadasa	๑๐๐ บาท
Opening of the Wisdom Eye	
by The Dalai Lama	๖๐ บาท

เมืองไทยจะพัฒนาโดยไม่มีศาสนาได้หรือไม่

สุริย์ชัย หวันแก้ว

ท่านอาจเคยอ่านข้อความที่คาร์ล มาร์กซ์
บรมครูของลัทธิคอมมิวนิสต์ เขียนไว้อย่างอา
หาญว่า “ศาสนาเป็นยาเสพติดของประชาชน
(Opiate for the masses) ศาสนาทำให้
มนุษย์หลงเชื่อและมัวเมาในสิ่งลม ๆ แล้ง ๆ
อันหาสาระมิได้ ดังนั้นศาสนาจึงไม่จำเป็น
สำหรับมนุษย์” และท่านอาจเคยอ่านพบ
ทัศนะอีกแห่งหนึ่งว่า “ศาสนาพุทธทำให้คน
ไทยเฉื่อยชา ขอมรับชะตากรรมของตัวโดยถือ
ว่าเป็นผลของกรรมแต่ปางก่อน และไม่กระตือ
รือร้อนที่จะแก้ไขปรับปรุง ให้ชีวิตของตนดีขึ้น
ศาสนาพุทธนั่นเองที่ทำให้เมืองไทยล้าหลัง”

ความเห็นทั้งสองที่กล่าวถึงขั้นต้นนี้ ยั่วให้
เกิดปริศนาขึ้นว่า

๑. ศาสนาจำเป็นสำหรับมนุษย์หรือไม่ ทำไม
จึงเป็นเช่นนั้น
๒. ศาสนามีบทบาท และมีอิทธิพลต่อสังคม
อย่างไร
๓. ศาสนาที่สังคมไทยนับถืออยู่ มีลักษณะ
อย่างไร เป็นศาสนาพุทธทั้งหมดหรือไม่
๔. ศาสนาจะมีส่วนช่วยการพัฒนาประเทศได้
หรือไม่ เพียงไร

ในการพิจารณาปริศนาข้อแรก เราอาจตั้ง
คำถามในมุขกลับได้ว่า “มนุษย์มีความจำเป็น
ที่ต้องการศาสนาสนองตอบหรือไม่” อยู่ดี ๆ
มนุษย์คงมิได้นับถือศาสนา โดยไม่มีสาเหตุเป็น
แน่ และการนับถือศาสนาก็คงจะไม่ได้เกิดขึ้นชั่ว
ครั้งชั่วคราวแล้วก็หายไปคล้ายกับความอยากของ

เด็กที่ได้ยินเสียงกระดิ่งรถขายไอศกรีม ผ่านหน้า
ไป เพราะถ้าเพียงศาสนาตอบสนองความต้องการ
การชั่วคราวช่วยยามเท่านั้น ศาสนาก็คงไม่ต้องก่อ
รูปเป็นสถาบันสังคมแต่อย่างใด ดังนั้นศาสนา
น่าจะมีอยู่ได้เพราะมนุษย์มีความต้องการ และ
ความจำเป็นบางประการกระมัง

การที่มนุษย์ถือกำเนิดขึ้นมาในโลก มนุษย์
ต้องเผชิญกับลักษณะประจำตัวเอง และลักษณะ
ประจำโลกรวม ๓ ประการ^๑

๑. ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของโลก
บางครั้ง สิ่งที่มนุษย์คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นก็ไม่เกิด
ขึ้น สิ่งที่ไม่คาดฝันว่าจะประสบก็ต้องมาประสบ
เหตุการณ์ ในโลกหลายอย่าง ทำให้มนุษย์
พบกับความผิดหวังไม่แน่นอน ไม่แน่ใจดู
เหมือนว่าชีวิตจะต้องขึ้นอยู่กับโอกาส ต้องประสบ
กับโชคเคราะห์ต่าง ๆ อันหาความแน่นอนและ
มั่นใจอันใดไม่ได้

๒. การที่มนุษย์มีขีดจำกัด ด้านร่างกายและด้านสติปัญญา มนุษย์ไม่สามารถ
จะควบคุมหลายสิ่งหลายอย่างในโลกนี้ให้เป็นไป
ตามความต้องการของคนได้ แม้แต่เรื่อง เกิด
แก่ เจ็บ ตาย มนุษย์ก็ไม่อาจป้องกันสิ่งเหล่านี้
ให้เกิดขึ้นได้ ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ไม่อาจเข้า
ใจให้แจ่มแจ้งได้ว่า ทำไมสิ่งเหล่านี้จึงต้องเป็น
อย่างนั้นอย่างนี้ เหตุใดคนใดบางคนจึงตายเร็ว
และคนชั่วช้าสามานย์บางคนกลับมีอายุยืน

๓. ความไม่เท่าเทียมกัน โลกนี้มี
ความแตกต่างอยู่มากระหว่างคนมี และคนไม่มี
บางคนคล้ายกับว่าเกิดมา พร้อมกับคาบช้อนเงิน
ช้อนทองมาด้วยเพราะความร่ำรวยของครอบครัว
ขณะที่บางคนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อยู่รอดตลอดเวลา
บางคนได้เป็นเจ้าของคนแต่อายุยังหนุ่มแน่น
ขณะที่บางคนแม้จะทำดีเพียงไร ก็ดูเหมือนจะไม่มี
ทางไถ่ชีวิตขึ้นมาจากสภาพชีวิตอันต่ำต้อยหน้า
ความแตกต่างและไม่เสมอภาคเหล่านี้ เห็นได้
ทั่วไปไม่ว่าทางด้านการทำมาหากิน และด้านยศ
ถาวรราศีก็คดี

เมื่อมนุษย์ประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น
ที่กล่าวมา และก็ไม่อาจจะทำความเข้าใจได้ จึง
เกิดความสงสัย กระวนกระวายใจอยากจะรู้ว่า
“อะไร เพราะอะไรและอย่างไร” ยิ่งกว่านั้น
บ่อยครั้งที่ล้าพวงตัวมนุษย์เอง ไม่มีความรู้ความ
สามารถที่จะอธิบายเหตุการณ์ทำนองนี้ได้ เมื่อ
เป็นอย่างนี้จิตใจส่วนลึกส่วนหนึ่งจึงเรียกร้องเพื่อ
จะหาคำอธิบาย และนี่เองเป็นจุดที่ แมกซ์
เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาว
เยอรมันเรียกว่า “สถานะที่แสวงหาความหมาย
(The Problem of meaning)”^๒ สิ่งที่จะมา
อธิบายและแก้ข้อปริศนาให้เกิดขึ้นในจิตใจเหล่านี้
มิได้อยู่ในขอบเขตความรู้ของมนุษย์ธรรมดาๆ
เสียแล้ว ณ สถานะนั้นเองที่มนุษย์ต้องการความ
กระจ่าง ซึ่งความกระจ่างที่ว่าจะเกิดขึ้นได้ก็
เพราะความจริงแท้ (The Really Real) ซึ่ง

เป็นความเชื่ออันยึดถือได้ และอยู่นอกเหนือความรู้อันจำกัดของมนุษย์ทั่วไป

ด้วยเสียงเรียกร้องจากส่วนลึกของหัวใจนี้เองที่ทำให้นักปราชญ์บางคนกล่าวว่า มนุษย์ไม่เพียงแต่เป็นสัตว์ต้องการอาหารเพื่อบริโภคเท่านั้น หากมนุษย์ยังกระหายต่อความหมาย (hunger for meaning) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องการความกระจ่างแจ้งอีกด้วย มนุษย์ปรารถนาจะรู้ว่าตนเป็นอย่างไร โลกเป็นอย่างไร ตนเองและโลกเกี่ยวข้องกับอย่างไร และอะไรที่มีอำนาจควบคุมกำหนดชีวิตมนุษย์และโลก ความต้องการความจริงที่ยึดถือได้สำหรับตนเช่นนั้นเอง ที่ทำให้ศาสนาจำเป็นสำหรับสังคมมนุษย์ เพราะศาสนาในทางสังคมวิทยา (Sociological meaning) มิได้หมายถึงแต่เพียงระเบียบกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม อันศาสนาได้บัญญัติไว้ หรือพระคัมภีร์เกี่ยวกับคำสอนที่บันทึกไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น คำว่าศาสนาในความหมายที่กว้างนี้รวมความถึง ความเชื่อและทัศนคติต่าง ๆ ที่ตีความและอธิบายความจริงขั้นสุดท้าย และอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งอันเป็นความจริงแท้เหล่านั้นกล่าวคือศาสนาอาจเป็นความเชื่อใด ๆ ก็ได้ที่อธิบายถึงมนุษย์โลก ฐานะของมนุษย์ในโลก และอำนาจอันมีกำลังเหนือมนุษย์ ที่กำหนดความเป็นไป ในโลกและชีวิตมนุษย์^๓ ศาสนาตีความสิ่งเหล่านี้ว่า “อะไร อย่างไร และเพราะเหตุใด” ในความหมายนี้ศาสนาจึงมิได้ หมายความว่าความถึงสิ่งที่คนทั่วไป เรียกว่าเป็น

ศาสนาอันได้แก่ศาสนาใหญ่ ๆ ของโลก เช่น พุทธ คริสต์ ฮินดู อิสลาม เท่านั้นไม่ ความหมายของเราครอบคลุมถึงความเชื่อใด ๆ ก็ได้ ลัทธิใด ๆ ก็ได้ซึ่งให้ความกระจ่างและความเข้าใจแก่มนุษย์ได้ว่าโลกนี้เป็นอะไร อะไรเป็นกฎเกณฑ์หรืออำนาจสูงสุดในโลกนี้ และมนุษย์ควรจะดำเนินชีวิตไปเพื่อสิ่งใด (What ultimate reality is)^๔ ดังนั้นเราอาจจะนับลัทธิคอมมิวนิสต์ ลัทธิชาตินิยม ลัทธิชินโต ฯลฯ เป็นศาสนาได้ตามความหมายนี้

เมื่อมนุษย์ตั้งสถาบันขึ้นมาสำหรับสนองความต้องการด้านนี้ของตนแล้ว จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ศาสนาจะมีอิทธิพลต่อคนในสังคม ศาสนาซึ่งเป็นคำอธิบายเกี่ยวกับความจริงขั้นสูงสุด (Ultimate reality) จึงย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ผู้นับถืออย่างแน่นอน ยิ่งสังคมยึดเหนี่ยวกับความความจริงขั้นสูงสุด เน้นหนักไปในด้านใดมาก อิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ก็จะยิ่งมากไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมด้านการเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ สำหรับศาสนาที่สอนไว้ว่า “ชีวิตด้านโลกียะในโลกปัจจุบันที่มีแต่การกิน การนอนและการสืบพันธุ์นั้น เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม ทุกคนควรหลีกเลี่ยงชีวิต อันเกี่ยวกับโลกปัจจุบันอันเป็นมายานี้ เสียด้วยความพยายามของตนเอง เพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง” (ศาสนาฮินดู) ผลอย่างหนึ่งก็คือ ผู้นับถือไม่ค่อยจะสนใจบ้านเมือง การเมือง มีความหมายน้อยใน

สายตาของคนเหล่านี้ สำหรับศาสนาที่สอนว่า “ความเหยาเหยะไม่ทำงานอย่างจริงจัง เป็นบาปอันมหันต์” สังคมที่นับถือจะมีค่านิยมเป็นไปในทางที่ย้ำการทำงานหนัก ปรนามความ สะดวกสบาย และไม่เอาการเอางาน ว่าเป็น พฤติกรรมที่เลวไม่ควรประพฤติ (ศาสนาคริสต์ นิกาย CALVINISM)

เกี่ยวกับศาสนาของสังคมไทย ผู้เขียนเคย อ่านทัศนะ ๒ ประการที่ได้แย้งกันอยู่ ทัศนะ แรกกล่าวว่า “ ศาสนาพุทธทำให้คนไทยเฉื่อย ชา และล้าหลัง ” อีกทัศนะหนึ่งกล่าวแย้งว่า “ ทัศนะแรกนั้นผิด แท้ที่จริงศาสนาพุทธเป็น ศาสนาที่ประเสริฐไม่มีข้อบกพร่อง ส่วนการที่ คนไทยเฉื่อยชาและสังคมล้าหลังนั้น ก็เพราะคน บกพร่องเอง คนไทยมีธาตุแท้ที่ชอบความสะดวก สบาย และผัดผ่อนแต่ความเกียจคร้าน สิ่งที่จะ แก้ได้คือ ให้คนไทยมีความรู้โดยถูกต้องและ สมบูรณ์เกี่ยวกับศาสนาพุทธ ”

แม้ทัศนะทั้งสอง จะชวนให้คิดเพียงไรก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาศาสนา ของ สังคมไทยด้วยทัศนะทั้งสอง หาได้ก่อให้เกิด ประโยชน์อันแท้จริงอย่างใดไม่ เพราะทำได้ เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และหา ได้ช่วยให้แสวงหาหนทางแก้ปัญหในการพัฒนา ประเทศไม่ หากวันนี้เราสามารถพิสูจน์ได้ว่า ศาสนาพุทธสอนให้คนไทยขี้เกียจและเป็นสาเหตุ

แห่งความล้าหลังทางเศรษฐกิจและสังคม วัน พรุ่งนี้เราจะสั่งให้คนไทยเลิกนับถือศาสนาพุทธก็ ไม่ได้ และทำนองเดียวกัน ในความเห็นที่สอง การที่จะให้สังคมไทยมีความรู้ศาสนาพุทธ อย่าง สมบูรณ์และถูกต้องย่อมเป็นสิ่งที่เหลือวิสัยที่จะ ทำได้

แท้ที่จริง บัญชาศาสนาพุทธในเมืองไทยก็ ไม่ต่างจากบัญชาศาสนาในสังคม ประเทศอื่น ๆ ความสำคัญและเนื้อหาสาระของศาสนาหนึ่ง ๆ มิ ได้อยู่ที่คำสั่งสอนที่ศาสดาได้กล่าวไว้เมื่อนับพันปี ก่อนโน้น และก็มีได้ขึ้นอยู่กับคัมภีร์ที่เขียนขึ้น ภายหลังว่ามีหลักการต่าง ๆ ถูกต้องแน่ชัดและดี วิเศษเพียงใด สาระสำคัญของศาสนาอยู่ที่การ เลือคนับถือปฏิบัติตาม และการตีหลักการรวม เหล่านั้นต่างหาก เพราะในการนับถือศาสนา หนึ่ง สังคมมิได้รับนับถือและปฏิบัติตามหลัก ธรรมหมดทุกข้อไม่ สังคมจะเลือกนับถือหลัก ธรรมข้อใดก็แล้วแต่หลักการ ข้อใดต้องใจตน และส่วนใดที่มีเสน่ห์สำหรับตน และอีกประการ หนึ่ง การตีความหลักศาสนาก็เช่นกัน ผู้นับถือ ก็ย่อมจะตีความหลักธรรม ที่เลือกมาตามความ ปรารถนา และความประสงค์ของตนไม่มากนัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเนื้อหาสำคัญของศาสนา ใด ๆ มิได้อยู่ที่ว่าจะมีหลักการ (Doctrine) บัญญัติไว้อย่างไร หากอยู่ที่การตีความ (inter- pretation) และการปฏิบัติตามของผู้นับถือ ต่างหาก

ในทัศนะของผู้เขียนปัญหาของเมืองไทยด้านศาสนาไม่เกี่ยวข้องแต่เฉพาะศาสนาพุทธเท่านั้น เพราะคนไทยมิได้นิยมนับถือศาสนาพุทธทั้งหมดคือหลักธรรมทุกข้อ และก็มีได้นับถือเฉพาะความเชื่ออันเป็นพุทธเท่านั้น ความเชื่อและทัศนะคติด้านศาสนาของสังคมไทยนั้นเป็นผลรวมของหลักศีลธรรมบางข้อของพุทธ บางข้อของพราหมณ์ และความเชื่อด้านภูตผีปีศาจ และไสยศาสตร์บางประการ นี่เป็นสภาพที่เป็นอยู่อันปฏิเสธมิได้ผลที่เกิดขึ้นก็คือความเชื่อต่าง ๆ ข้างต้นนั่นเองที่รวมกันเข้าเป็นศาสนาของสังคมไทย และสิ่งนี้เองที่เป็นอิทธิพลหล่อหลอมทำการมองโลก หรือโลกทัศน์ (world view) ของคนไทยอย่างที่เป็นอยู่

คงจะไม่มีใครปฏิเสธว่าการพัฒนา ประเทศที่ทุกคนปรารถนาจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าคนไทยยังไม่มีการจิตใจที่จะพัฒนา (lack of the will to modernize) *ตราบดีที่คนไทยยังรักแต่ความสนุกสนาน มัวเมาแต่ความสะดวกสบาย หลีกเลี่ยงการทำงานและเกลียดการเอาจริงเอาจังกับชีวิต รวมทั้งยอมรับชะตากรรมของตนอย่างคุณหญิง* โดยไม่สนใจจะปรับปรุงแก้ไขใด ๆ *ตราบดีนั้นสังคมไทยจะพัฒนาให้ทันสมัยไม่ได้*

เมื่อเป็นดังนี้แล้วไซ้ สิ่งที่เราพึงสนใจต่อไปก็คือการศึกษาถึงโลกทัศน์ของคนไทยอันเกี่ยวกับความจริงขั้นสูงสุด ในที่นี้แม้จะเป็นการห้าว

หาญเกินไปบ้างแต่เพื่อประโยชน์ สำหรับความเข้าใจต่อบทบาทของศาสนา ในการกำหนดโลกทัศน์ของคนไทย ผู้เขียนจะสรุปโลกทัศน์ของคนไทยส่วนใหญ่ในเชิงศาสนา จากการศึกษาและสังเกตดังนี้

๑. ทัศนะต่อชีวิต คนไทยทั่วไปยอมรับชะตากรรมของชีวิตว่าเป็นผลของกรรมแต่ปางก่อน โดยไม่สนใจที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นแต่อย่างใด หากแต่ถ้าต้องปรับปรุงก็มักเป็นเพราะการฉ้อฉลทุจริต เช่นหากินไม่พอเลี้ยงครอบครัว เวลาใดหาได้พอมือพอกินแล้วมักจะหยุดเสีย เพราะไม่รู้จะดิ้นรนไปทำไม คนไทยมักเห็นว่า ชีวิตไม่ควรจะดิ้นรนหรือเอาจริงเอาจังมากไป เพราะเห็นว่าจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี ทุกคนควรจะดำเนินตามทางสายกลางคือ ไม่ทำงานอย่างจริงจัง ชีวิตนี้ไม่จำเป็นต้องทุ่มเทไปเพื่อสิ่งใด ๆ แต่ควรจะทำไปเรื่อย ๆ ตาม “ทางสายกลาง” คนไทยมักเห็นว่าการเอาจริงเอาจัง กับการงาน ความพากเพียรจิตใจจดจ่อกับงานเสมอนั้น เป็นการกระทำที่ไร้เวลา และมีผลร้ายต่อผู้กระทำ

๒. ทัศนะต่อโลก คนมิได้เป็นสิ่งมีชีวิตอย่างเดียวในโลก สัตว์ก็เป็นอีกพวกหนึ่ง นอกจากนี้ โลกยังมีสิ่งที่มีลักษณะเหนือชีวิตธรรมดา คือพวกวิญญาณผู้เป็นญาติมิตร ที่ตายไปแล้ว พวกเทพบางอย่าง พวกเจ้าพ่อเจ้าแม่ โลกดำเนินไปภายใต้กฎแห่งกรรมอันนอกเหนือกำลัง

ความสามารถใดๆ ของมนุษย์ สำหรับตัวมนุษย์เองไม่มีอะไรแน่นอนเที่ยงแท้ และไม่สามารถจะเอาประโยชน์จากโลกนี้มากนัก เมื่อเป็นดังนี้ มนุษย์ก็มีลักษณะประจำอยู่อย่างหนึ่งคือ ไม่มีความสามารถจะปรับปรุงแก้ไขโลกได้ สังคมไทยมักจะเห็นว่า ผู้ที่มุ่งแก้ไขปรับปรุงโลกและสังคมเป็นพวกที่คิดเกินตัว รู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่เข้าใจในธรรมชาติ

๓. ทักษะต่ออำนาจนอกเหนือธรรมชาติและอำนาจของมนุษย์เอง มีคนไทยไม่น้อยเชื่อว่า มนุษย์อาจเข้าใจโลกได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น อีกส่วนหนึ่งนอกเหนือกำลังความสามารถ ที่มนุษย์จะเข้าใจได้เพราะส่วนนี้เป็นส่วนของอำนาจลึกลับ นอกเหนือการควบคุมได้มักเชื่อกันว่า โลกนี้มีเทพหรือภูตผีวิญญาณ บางพวกซึ่งจะทำร้ายมนุษย์เมื่อไรก็ได้ ถ้ามนุษย์แสดงอาการลบหลู่ดูหมิ่น

โดยทั่วไปคนไทยเชื่อมั่นในคุณค่าของเหตุผลและความมานะพยายามของตนน้อย คนไทยไม่เชื่อว่า ถ้าพลังเหตุผลและการกระทำของตนจะอำนวยซึ่งผลสำเร็จอะไรในโลกได้มากนัก เพราะสิ่งสำคัญอันมีอิทธิพลต่อมนุษย์นั้น รวมถึงกฎแห่งกรรมและอำนาจลึกลับดังกล่าว ประกอบกับการดำเนินชีวิตในโลกนี้อาจถูกอำนาจพวกหลังนี้ ครอบงำเมื่อไรก็ได้

เมื่อมาถึงขั้นนี้ ขอให้เรามาลองพิจารณาว่า ศาสนาในความหมายที่กว้างนี้ จะมีบทบาทในสังคมด้อยพัฒนาเพียงไร เราอาจตอบคำถามนี้ได้ว่า บทบาทหน้าที่ (function) ของศาสนานี้มีอย่างน้อยมี ๓ ประการ^๕

๑. ศาสนาตีความหมายของชีวิต โลก และการดำเนินชีวิตของคนแต่ละคนในสังคมให้เขาได้เข้าใจถึงความจริงแท้ที่เขาจะยึดถือได้ เมื่อคนเข้าใจสิ่งเหล่านี้และยอมรับแล้วก็จะดำเนินชีวิตของตนไปตามทิศทางดังที่เข้าใจ และชีวิตของเขาจะอยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เจ้ด้วยยอมรับว่าเป็นความจริงแท้ที่ตนยึดถือไว้ได้ด้วย (the really real)

๒. ศาสนาช่วยให้สังคมมีเครื่องยึดเหนี่ยวกัน ทำให้มนุษย์ในสังคมเป็นคนพวกเดียวกัน จึงยินยอมที่จะทำตามกฎเกณฑ์ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันได้ ทั้งนี้ ศาสนาทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยให้สังคมมีเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง และช่วยให้สังคมมีความเรียบร้อย

๓. ศาสนามีอิทธิพลสำคัญยิ่งในการสร้างและก่อรูปโลกทัศน์ของคนในสังคม ศาสนามีผลทำให้คนในสังคมเข้าใจได้ว่า มนุษย์สามารถทำอะไรได้บ้าง ชีวิตนี้ควรจะมีมุ่งเพื่อสิ่งใด และชีวิตที่ดีควรจะเป็นอย่างไร ในการนี้เองที่ศาสนาอาจเป็นเครื่องส่งเสริม กระตุ้นหรือเป็นอุปสรรคทางการพัฒนาก็ได้ ศาสนาอาจจะเป็น

แหล่งปลอมปลอม และบันดาลใจให้คนชั้น
ชั้นแข็ง หรืออาจห้ามปรามยับยั้งให้คนหยุด
ชวนชวาก็ได้

จึงอาจจะกล่าวได้ว่า ประการแรก ประเทศ
ไทยจะพัฒนาโดยไม่มีศาสนาไม่ได้ เพราะสังคม
ไทยก็เป็นเช่นสังคมมนุษย์ทั้งหลาย ที่มีความต้อง
การคำอธิบายเชิงศาสนา เพื่ออธิบายลักษณะ
กว้าง ๆ ของสิ่งอันเป็นความจริงแท้ (the nat-
ure of reality) อีกประการหนึ่งศาสนาของ
สังคมไทยนั้นเป็นผลรวมบางส่วนศาสนาพุทธ
บางส่วนศาสนาอื่นบ้าง รวมทั้งความเชื่อ
และค่านิยมและวิญญาณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ประ
กอบกันเข้าเป็นสิ่งที่มโหฬาร ต่อสังคมไทยโดย
สืบเนื่องกันเรื่อยมา

ก่อนที่จะจบบทความนี้ ผู้เขียนอยากจะ
เสนอแนวทางในการศึกษาบางประการ ซึ่งอาจ
จะมีประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อย

๑. ศาสนาในประเทศไทยได้สร้างโลกทัศน์
ที่ส่งเสริม หรือกีดขวางการพัฒนาประเทศอย่าง
ไรบ้าง เมืองไทยภาคต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจาก
ศาสนาต่างกันอย่างไรบ้าง

๒. คนไทยนับถือ ศาสนาพุทธเพียงไร
ศาสนาพุทธที่คนไทยนับถือนี้มีเนื้อหาสาระสอดคล้อง
กับการพัฒนาประเทศเพียงไร ส่วนใดของ
ศาสนาพุทธที่ถูกตีความไปในทางที่ไม่เอื้ออำนวย

ต่อการพัฒนา เราจะตีความศาสนาพุทธใหม่
(reinterpretation) ให้มีบทบาทที่พึง
ปรารถนากว่าเดิมได้อย่างไร

๓. เนื่องจากปัจจุบันหลักธรรม ของพุทธ
ศาสนาห่างไกลจากชีวิตประจำวันของคนไทยมาก
คงเป็นเพราะความเอือมระอาต่อการสอนย้ำกันถึง
เรื่องนรกและสวรรค์ ชาติก่อนและชาติหน้า ฯลฯ
จะมีวิถีที่ศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นในเมือง
ไทยในส่วนที่เป็นหลักธรรมอันส่งเสริมการพัฒนา
จะซึมซาบเข้าไปในวิถีชีวิตของคนไทยได้

๔. ทำอย่างไรจึงจะลบล้าง ความเชื่อเรื่อง
ภูตผีปีศาจและไสยศาสตร์ต่าง ๆ แล้วแทนที่ด้วย
ศรัทธาในเหตุผล ความเชื่อในความรับผิดชอบ
ต่อสังคม เชื่อมั่นในการทำงานอย่างจริงจัง และ
การดิ้นรนเพื่อปรับปรุงตนเองได้

ในการพัฒนาประเทศนั้น ปัญหามีมาก
มายซึ่งจะทิ้งไว้ให้คนใดหรือสถาบันใดสถาบัน
หนึ่งแก้ปัญหาไป ย่อมเป็นการหนักเกินและ
ไม่แน่ว่า จะอยู่ในวิสัยที่จะทำให้สำเร็จได้
ปัญหาด้านศาสนาและการพัฒนาประเทศก็เช่น
กันไม่ควรปล่อยให้สถาบันใดสถาบันหนึ่ง รับผิดชอบ
ไปโดยเฉพาะเจาะจง เราไม่ควรจะ
ปล่อยปัญหานี้ให้วัด หรือสถาบันสงฆ์แก้ไป
โดยลำพัง คนไทยทุกคนที่สนใจการพัฒนา
บ้านเมืองควรจะให้ความสนใจต่อปัญหานี้ด้วย

และยิ่งกว่านั้น สารสำคัญที่ผู้เขียนต้องการ
มิใช่ อยู่ที่ จะให้ใครหรือสถาบันใดกับปัญหา
เหล่านี้ แต่อยู่ที่ จะมีวิธีใดบ้าง ที่จะสร้างเสริม
ให้คนไทยทั้งมวลมีโลกทัศน์เอื้ออำนวยต่อการ
พัฒนา และทำอย่างไรคนไทยจึงจะมีจิตใจที่
มุ่งการพัฒนา

หนังสืออ้างอิง

๑. O' Dea, Thomas F. *The Sociology
of Religion* (Prentice-Hall 1967) หน้า ๕

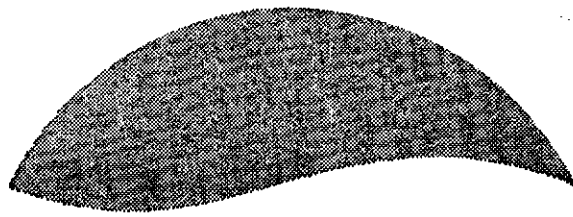
๒. อ้างถึงในหนังสือเล่มเดียวกัน (T.F.O'
Dea) P.11

๓. Geertz, Clifford บทความ *Religion
as a Cultural System* ในหนังสือ *Anthro-
pological Approach to the Study of
Religion* (Tavistock Publications, London
1968) P.3

๔. Bellah, Robert N. *Religion and
Progress in Modern Asia* (Free Press,
New York 1965) P. 172

๕. Jacques Amyot คำสอนวิชาศาสนา
และสังคม ปีการศึกษา ๒๕๑๒ แผนกวิชาสังคม
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

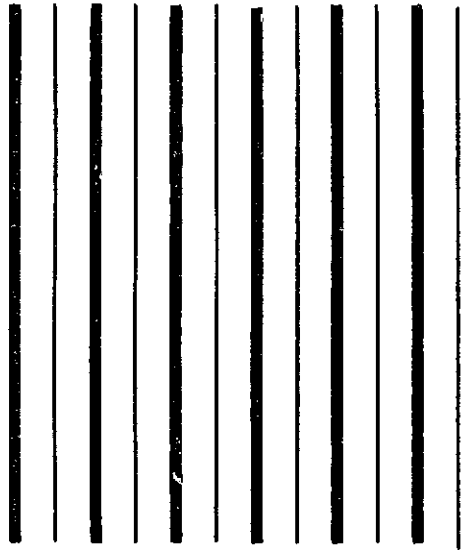
น้ำ
ใจ

PEPSI®

ใจที่สุด

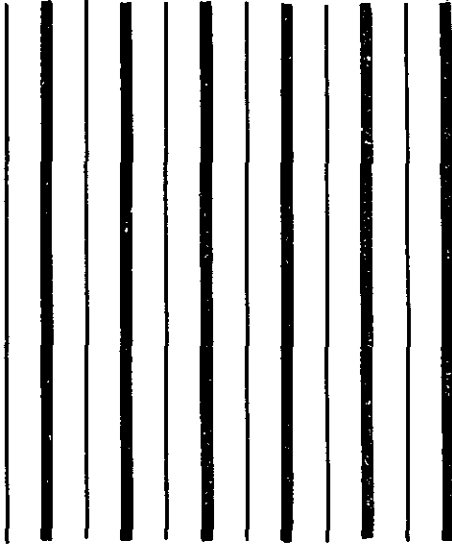

ปัญหาสมองไหล

สังคมใดขาดผู้มีความรู้ความสามารถ คอยให้ความช่วยเหลือ คอยสร้างสรรค์ให้สังคมนั้นมีเสถียรภาพมั่นคง สังคมนั้นย่อมมีปัญหาก้าวจะเปรียบคนที่มีความรู้กับมันสมอง และเปรียบสังคมเหมือนร่างกายมนุษย์ ปัญหา “สมองไหล” ก็หมายถึงการที่คนมีความรู้ในสังคมหนึ่งไปอยู่ที่อื่นแทนที่ช่วยเหลือสังคมของตนเอง ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาคนมีความรู้หนีไปตั้งหลักแหล่งเพื่อประกอบอาชีพในต่างประเทศ โดยเฉพาะ

อย่างข้งในสหรัฐอเมริกา ประเทศอื่นที่กำลังประสบปัญหานี้ส่วนมากเป็นประเทศในเอเชีย ออสเตรเลีย และยุโรป และส่วนใหญ่เป็นประเทศด้อยพัฒนา

เฮลโตปราชญ์ชาวกรีก กล่าวไว้ในอุดมการณ์อุดมรัฐ (Utopia) ว่าในสังคมอุดมรัฐจะต้องปกครองโดยปัญญาชน ปัญญาชนในทัศนะของเฮลโต คือคนที่ประกอบด้วยคุณธรรมอย่างสูง ปกครองรัฐโดยยึดความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ปัญญา

สมศักดิ์ ผุดผ่อง

ชนต้องสนใจในศิลปวิทยา เข้าใจในสุนทรียภาพ เข้าถึงแก่นแท้ของปัญหาว่าเป็นอย่างไร สนใจในการปรับปรุงบ้านเมือง สนใจในวิชาชุมชน หรือวิชาช่วยปวงชน ปัญญาชนเป็นผู้มีสาธารณประโยชน์จิต (public spirit) ปัญญาชนต้อง “เมิด” ปัญหา และพยายามลงมือแก้ปัญหาคด้วยตนเอง ลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ เป็นคุณลักษณะของปัญญาชนที่อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของสังคม ผู้ที่มีวิชาความรู้มากไม่ถ่อมในการเสพปัญญา หากไม่สนใจในการแก้ปัญหาสังคม หรือไม่นำวิชา

ความรู้มาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เราเรียกว่า “ชุมชนทางปัญญา”

ปัญญาชน เปรียบเสมือนขงเบ้ง เป็นผู้มีวิชาความรู้ซึ่งขึ้นไปอยู่บนยอดเขาโง่ดั่งกิ้ง หลังลงมาช่วยเหลือสังคมซึ่งคนส่วนใหญ่อยู่ข้างล่าง ซึ่งกำลังประสบกับปัญหานานาชนิด ก็จะได้ชื่อว่า เป็นปัญญาชน

การที่ประเทศไทยประสบปัญหาสมองไหล เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ทั้งหลายไม่ยอมลงจากยอดเขาโง่ดั่งกิ้ง เพื่อลงมาช่วยเหลือสังคมไทย ผู้มี

ความรู้ความสามารถของไทยหนีไปประกอบอาชีพ ในต่างประเทศ เพื่อประกอบโยชน์ใส่ตัว อย่าง เห็นแก่ตัวเป็นอย่างยิ่ง เมื่อสังคมไทยขาดปัญญาชน คอยเป็นผู้ช่วยเหลือและสร้างสรรค์สังคม แล้ว ย่อมเป็นปัญหาที่น่าหนักใจผู้มีใจน้อย

ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีความรู้ความสามารถ พยายามแต่จะตักตวงเอาแต่วิชาความรู้โดยไม่ นำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม ที่กำลังน้ำเฟะ ที่ คอยการเยียวอายุอยู่ขณะนี้ เป็นปัญหาที่โลกสมัย ใหม่กำลังประสบอยู่ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลัง ประสบปัญหานักศึกษา ซึ่งมักจะก่อการจลาจล และเดินขบวนประท้วงความเหลวแหลกของสังคม ที่กลุ่มชนที่อ้างตัวเองว่าเป็นปัญญาชน แต่ไม่ สามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ได้ เช่น ในอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น นักศึกษาทั้งหลายไม่พอใจที่ อเมริกาไม่สามารถแก้ปัญหาคความยากจน ปัญหา ทางผิวหรือ การเข้าไปยุ่งกับสงครามเวียดนาม

ในที่นี้ จะกล่าวถึงปัญหาซึ่งเกิดขึ้นในสังคม ไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้มีความรู้ความสามารถหนี ไปตั้งหลักแหล่งในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสูญเสีย มั่นสมองของชาติไป โดยมีได้รับค่าตอบแทน อย่างไร เมื่อผู้ที่มีความรู้พอที่จะช่วยเหลือสังคม ไทยเราได้ แต่หนีไปตั้งหลักแหล่งเพื่อประกอบ อาชีพต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสีย ชนชั้นมันสมองไปอย่างน่าเสียดาย ประเทศไทย ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการ

ศึกษามานับเป็นเวลา ๑๐ ปี แต่เมื่อผู้มีความรู้ เหล่านี้สำเร็จการศึกษาพอที่จะช่วยเหลือสังคมได้ แล้ว แทนที่จะกลับมาช่วยเหลือประเทศชาติ ของตน แต่กลับไม่นึกถึงบุญคุณของสังคมที่เคย ให้ความช่วยเหลือคนมา จนกลายเป็นผู้มีความรู้ โดยการหนีไปประกอบอาชีพอยู่ต่างประเทศ กอบ โภชหาประโยชน์ใส่ตัว สังคมที่ได้ประโยชน์จาก ปัญญาชนเหล่านี้คือต่างชาติ มิใช่ประเทศที่ซบ เลียงตัวเขา โดยการเสียเงินตราไปเป็นจำนวนมาก ปัญหาแบบนี้เป็นปัญหาที่สังคมได้รับความ เคียดร้อน เนื่องจากสังคมที่ด้อยพัฒนา เช่น ประเทศไทยของเรา ต้องการผู้มีความรู้ ความ สามารถ เป็นผู้ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้รุ่งเรือง มีเสถียรภาพมั่นคง ประชาชนอยู่ดีกินดี เมื่อผู้ มีความรู้ของเราไม่ช่วยกันสร้างสรรค์ สังคมของ เราเองแล้ว ใครเล่าจะมาช่วยเหลือเรา ถ้าให้ คนใจเขลามาคือช่วยเหลือสังคม ผลที่ได้อาจจะไม่ ดีเท่าที่ควร เปรียบเสมือนเราได้ผู้นำที่ใจเขลา ประเทศชาติก็ย่อมได้รับความเคียดร้อน หรือการ ที่เราเลือกผู้แทน ที่ใจเขลาเข้าไปเป็นตัวแทน ของสังคมเราในสภา สังคมอาจจะไม่ได้ผล ประ โยชน์เท่าที่ควรก็ได้

เราอาจจำแนกประเภทของปัญหา “สมอง ไหล” ออกเป็นสองประเภท คือ

(๑) **สมองไหลระหว่างชาติ** (International Brain Drain) คือการที่ผู้มีความรู้ ความสามารถ จากประเทศหนึ่งหนีไปประกอบ

อาชีพในอีกประเทศหนึ่ง เช่นการที่แพทย์ พยาบาล วิศวกร จากประเทศไทยหนีไปประกอบในอเมริกา หรือนักวิชาการที่เชี่ยวชาญจากอังกฤษ และรัสเซีย หรือเยอรมัน หนีไปประกอบอาชีพในอเมริกา เป็นต้น

จากตัวอย่างที่ได้รับการเปิดเผยจากอธิการบดีของมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ ปรากฏว่าในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๔๙ - ๑๙๖๑ นักวิทยาศาสตร์และวิศวกร ๔๓,๐๐๐ คนได้หลังไหลเข้าสู่อเมริกา โดยมากผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ไปจากประเทศที่ด้อยพัฒนา และใน ค.ศ. ๑๙๖๔-๑๙๖๕ ผู้ที่หนีเข้าไปประกอบอาชีพในอเมริกา จำนวน ๔๑,๐๐๐ คน ที่เป็นแพทย์เสียประมาณ ๑๑,๐๐๐ คน และจากจำนวนผู้อพยพทั้งหมดนี้ ประมาณ ๘,๐๐๐ คน ไปจากประเทศด้อยพัฒนา แสดงให้เห็นว่าประเทศด้อยพัฒนาทั้งหมดรวมทั้งประเทศไทยด้วย กำลังประสบปัญหา “สมองไหล” อย่างขนาดหนัก ชนชั้นมันสมองจากประเทศในเอเชีย ประมาณ ๙๐% ที่หนีไปศึกษาในอเมริกาแล้วไม่ยอมกลับไปช่วยประเทศของตน แสดงให้เห็นอีกว่าปัญหาสมองไหล เป็นปัญหาที่น่าหนักใจสำหรับประเทศไทยมากที่สุด ประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้กำลังสมองของปัญญาชนเหล่านี้ ช่วยเหลือชาติให้เจริญก้าวหน้า

(๒) สมองไหลภายในประเทศ (National Drain Brain) หมายถึงกรณีของ “เอ็งลิ้มดิน” คือผู้มีความรู้พอช่วยเหลือสังคม

ได้ พอได้ดิบได้ดีแล้ว แล้วไม่กลับไปช่วยเหลือท้องถิ่นของตน เช่น เมื่อรับราชการเป็นตำรวจ หรือนายอำเภอ แล้วไม่กลับไปรับราชการในท้องถิ่นของตน แต่นิยมไปทำที่อื่นที่ได้ประโยชน์แก่ตัวเองมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปแออัดยัดเยียดในกรุงเทพฯ การที่ผู้มีความรู้ในประเทศไทยไม่นิยมออกไปทำงานตามหัวเมือง แต่กลับไปแออัดกันอยู่ในกรุงเทพฯ ทำให้มหาวิทยาลัยตามหัวเมือง เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลานครินทร์ต้องประสบกับปัญหาขาดแคลนอาจารย์ ที่จะสอนในสาขาวิชาการต่างๆ จะเห็นว่าอาจารย์ที่มีวุฒิสูงๆ ถึงขั้นปริญญาเอก ออกมาสอนตามหัวเมืองน้อยมาก ดังนั้นอาจารย์บางคนที่ออกมาสอน หรือมาช่วยสังคมตามหัวเมืองนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่เสียสละเป็นอย่างยิ่ง ควรจะได้รับการยกย่องอย่างสูงจากมหาชนทั่วไป และสมควรจะได้รับการยกย่องว่าเป็น “ปัญญาชนที่ยิ่งใหญ่” ซึ่งบุคคลพวกนี้เป็นมันสมองของชาติที่ย่อมอุทิศตน เพื่อประโยชน์ของสังคม โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ประเทศเรามีบุคคลประเภทนี้ไม่กี่คน

บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งของประเทศไทยที่ควรได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นปัญญาชนของชาติคือครู ที่รับหน้าที่สอนในชนบท ห่างไกลความเจริญในถิ่นทุรกันดาร ครูเหล่านี้เป็นผู้ที่เสียสละอย่างแท้จริงโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยของตนเองเลย การที่ผู้มีความรู้ทำงานให้เป็นประ

โยชน์แก่สังคมในกรุงเทพฯ แหล่งเดียวจะไม่เพียงพอเลยที่จะสร้างสรรค์ให้ประเทศของเราอยู่ในฐานะที่ดีกว่านี้ได้ การให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่มีความสำคัญทั้งในด้านการเมือง และเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตามประเทศไทยที่กำลังประสบปัญหาอยู่นี้ไม่น้อยเลย เรากำลังประสบปัญหาขาดแคลนครู—อาจารย์ และปัญหาครูไม่นิยมไปสอนในถิ่นทุรกันดาร เป็นหน้าที่ของเราทุกคนต้องช่วยกัน คิด—ทำ ว่าทำอย่างไรจะให้สวัสดิการแก่ครูเหล่านี้ได้เพียงพอ เพื่อที่จะให้เขาพอใจจะไปอยู่ในถิ่นทุรกันดาร

ปัญหาสมองไหลของประเทศไทยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอันหนึ่งที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางตั้งแต่ ๕—๖ ปีที่ผ่านมา เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ด้อยพัฒนาประเทศไทยต้องการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่อีกมาก เมื่อปัญญาชนที่มีอยู่ในประเทศหลบหนีไปประกอบอาชีพที่อื่นแล้วใครเล่าจะช่วยเราสร้างสรรค์ และพัฒนาประเทศชาติของเรา ข้าพเจ้าจะต้องนำท่านพบกับขอบเขตของปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ประเทศไทยขณะนี้ และขอเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศด้อยพัฒนาประเทศอื่นๆ เช่น อินเดีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งกำลังประสบกับปัญหา “สมองไหล” มันสมองส่วนใหญ่ได้แก่

แพทย์ พยาบาล วิศวกร และนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น ๆ ซึ่งมักไม่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ จะเห็นว่าผู้มีความรู้ที่หนีออกไปประกอบอาชีพในต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มากกว่าวิชาศิลปศาสตร์ เพราะวิชาศิลปศาสตร์ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือเป็นส่วนมาก แต่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์แล้ว สามารถใช้สัญลักษ์ณ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันไปในวงการวิทยาศาสตร์ ดังนั้น คนไทยที่ไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ จึงไม่มีอุปสรรคในการประกอบอาชีพเท่าไรนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพวกแพทย์ พยาบาล และวิศวกร

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นที่รู้กันทั่วไปแล้วว่า การพัฒนาต้องใช้กำลังของคนที่มีปัญญาความรู้ มาช่วยกันในสาขาวิชาต่างๆ ตามที่ตนได้เล่าเรียนมา เช่นพัฒนาการในด้านการศึกษา ต้องมีครูเพียงพอกับจำนวนนักเรียนมีโรงเรียนพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งปัญหานี้กำลังเป็นที่หนักใจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาคนปัจจุบันอยู่ การขาดแคลนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งในประเทศไทย โดยเฉพาะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้มีความรู้ไม่นิยมออกไปทำงานตามหัวเมืองประการหนึ่ง และผู้มีความรู้ไม่นิยมการมีอาชีพเป็นอาจารย์ มีสาเหตุหลาย

ประการ คือมีรายได้น้อย ไม่มีเกียรติ และไม่มีอำนาจเหมือนข้าราชการอื่น ถ้าบุคคลประเภทนี้เห็นความสำคัญของปัญหาแล้วจะไม่เกิดปัญหานี้ขึ้นมา โดยอุทิศความรู้ความสามารถของตนเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้

การพัฒนาในด้านสาธารณสุขของประเทศต้องพัฒนาแล้วอาศัยกำลังแพทย์ และพยาบาลเป็นจำนวนมาก จะเห็นว่าสถิติจำนวนคนไข้ต่อแพทย์ของไทยมีอัตราส่วนห่างไกลกันมาก คือแพทย์ ๑ คน ต่อประชาชนหลายพันคน แพทย์และพยาบาลที่ไปประกอบอาชีพในต่างประเทศนั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาของชาติเป็นอย่างมาก เมื่อการแพทย์ไม่เจริญประชากรของชาติย่อมได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าสุขภาพของประชาชนไม่สมบูรณ์แล้ว นอกจากจะเป็นภาระของชาติแล้วยังเป็นเครื่องด่างความเจริญของชาติด้วย แพทย์ที่สำเร็จการศึกษาของเรา วิชาเรียนออกไปต่างประเทศนั้นก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก

ประเทศไทยกำลังพัฒนาซึ่งกำลังเร่งสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ย่อมต้องการวิศวกร เป็นจำนวนมาก ถ้าเราขาดปัญญาชนประเภทนี้ เราย่อมต้องเสียเงินจ้างชาวต่างชาติเข้ามา ทำให้ชาติต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก เพราะการก่อสร้างถนนหนทาง

เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนา ขณะนี้เรากำลังขาดแคลนวิศวกรอยู่มาก จึงเป็นปัญหาต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่งอีกปัญหาหนึ่ง

การหนีไปประกอบอาชีพของผู้มีความรู้ของไทย แบ่งออกเป็นลักษณะดังนี้ คือ

(๑) หนีไปต่างประเทศเพื่อศึกษาต่อ บุคคลพวกนี้เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป เมื่อสำเร็จการศึกษาภายในประเทศแล้วรีบเดินทางออกไปต่างประเทศ เพื่อศึกษาต่อทันที โดยไม่ช่วยเหลือสังคมที่มีอากรไ้หนักเสียก่อน เพื่อให้อากรไ้ช้บรรเทาเบาบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขาดแคลนแพทย์ของเราขณะนี้ เป็นปัญหาใหญ่มากทีเดียว เมื่อทุกคนเรียนจบแล้วตั้งหน้าจะไปเรียนต่อทำเดี่ยว โดยไม่เหลือวและสังคมที่กำลังต้องการเยียวยาร้อย่างรีบเร่งแล้ว ความเดือดร้อนก็ย่อมเกิดขึ้นโดยทั่วไป การที่แพทย์ พยาบาล หรือนักวิศวกรรมสาขาอื่นต้องการไปศึกษาต่อไม่ใช่เป็นของเสียหาย แต่การที่จะไปศึกษาต่อควรให้ดูเวลา และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ คือเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ควรจะช่วยเหลือสังคมที่กำลังเดือดร้อนเสียก่อน เพื่อรอให้นักวิศวกรรมคนอื่นที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศได้กลับมาเสียก่อน เมื่อมีคนแทนตนแล้ว จึงค่อยคิดเดินทางไป มิใช่จะเดินทางไป โดยไม่เหลือวและดูความจำเป็นของสังคมเสียก่อน

(๒) หนีไปตั้งหลักแหล่งเพื่อประกอบอาชีพในต่างประเทศอย่างถาวร

ในข้อนี้เป็นการสูญเสีย มั่นสมองของชาติอย่างน่าเสียดายยิ่ง เพราะแพทย์ พยาบาลหรือนักวิศวกรรมอื่น ๆ นอกจากจะไม่ทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองแล้ว ประเทศชาติจะต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเงินทอง เพื่อส่งเสียให้ผู้มีความรู้เหล่านี้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นเวลานานนับ ๑๐ ปี

จากสถิติจะเห็นว่าแพทย์ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศปีละไม่ต่ำกว่า ๑๐๐-๒๐๐ คน แต่แพทย์ที่ผลิตได้แต่ละปีนั้น ก็มีจำนวนน้อยมาก เมื่อสังคมกำลังต้องการบุคคลเหล่านี้ แต่บุคคลเหล่านี้ หนีไปประกอบอาชีพเสียในต่างประเทศแล้ว ย่อมเป็นปัญหาสำคัญอย่างไม่ต้องสงสัย

(๓) เอ็งลิ้มดิน หมายถึงบุคคลที่มีวิชาความรู้ เมื่อได้ดีแล้ว ไม่คิดกลับไปช่วยในท้องถิ่นของตน เช่น ครูเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว แทนที่จะออกไปช่วยสอนในท้องถิ่นของตน แต่กลับสอนอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ หรือในเมืองที่มีความเจริญกว่าท้องถิ่นของตน เมื่อเป็นดังนี้ย่อมเป็นปัญหาต่อมา เพราะท้องถิ่นของตนนั้น ตนเองไม่สนใจช่วยเหลือแล้วใครเล่าจะมาสนใจช่วยเหลือเรา

(๔) นักวิชาการนิยมทำงานในกรุงเทพฯ ฯ ซึ่งทำให้เกิดการขาดแคลนอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยตามหัว

เมืองขาดแคลนอาจารย์มาก ถึงแม้จะเป็นอาจารย์พิเศษก็ขาดแคลน เพราะรัฐบาลขาดงบประมาณจ้างอาจารย์พิเศษเหล่านี้มาช่วยสอน ทำให้งานในกรุงเทพฯ ฯ มีน้อยไม่พอกับจำนวนของอาจารย์และนักวิศวกรรมสาขาอื่น ทำให้เกิดลักษณะปัญหาที่เรียกว่า “สมองล้น” (Brain Gain) นักวิศวกรรมส่วนใหญ่จะมีถิ่นฐานอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ก็สมัครที่จะสอนในกรุงเทพฯ ฯ เท่านั้น และมีผู้ที่มีความรู้บางคนที่อยู่ต่างจังหวัด หรือนิยมเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ ฯ ซึ่งเป็นลักษณะของ ‘เอ็งลิ้มดิน’

มหาวิทยาลัยเมื่อไม่มีอาจารย์เป็นผู้คอยบ่มและแนะนำแหล่งวัดดูดิบให้นักศึกษาแล้วอนาคตของชาติซึ่งขึ้นอยู่กับนักศึกษาเหล่านี้ ย่อมมีอนาคตไม่ค่อยแจ่มใสดีเท่าที่ควร อนาคตของชาติที่ฝากไว้กับเยาวชนของชาติย่อมสิ้นคลอน

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสมองไหล จำแนกได้ดังนี้

(๑) สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อออกไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านวงการแพทย์ พยาบาล และวิศวกร จะมีรายได้ดีกว่าในประเทศไทย การมีอาชีพเป็นหมอในอเมริกานั้น เป็นอาชีพที่มีรายได้งดงามและมีเกียรติในสังคมอย่างหรูหรา

เนื่องจากในประเทศไทย รัฐบาลไม่มีการส่งเสริมให้แพทย์ประกอบอาชีพ ในประเทศไทย

โดยเฉพาะในต่างจังหวัดและชนบท ซึ่งต้องการแพทย์อย่างยิ่งนั้น แพทย์ไม่สามารถไปประกอบอาชีพด้วยความสามารถของตนเอง หากว่าไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล แพทย์ส่วนใหญ่ต้องมาชุมนุมแข่งขันกันอยู่ในกรุงเทพฯ การประกอบอาชีพจึงรัดตัว จำเป็นต้องค้นร่น แพทย์พยาบาล วิศวกร หรือนักวิทยาศาสตร์สาขาอื่น ๆ ของไทย จึงต้องหนีไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ ซึ่งสะดวกสบายกว่า และยังมีโอกาสก้าวหน้าได้อีกด้วย

(๒) *สาเหตุทางการศึกษา* ผู้มีวิชาความรู้บางคนไปตั้งหลักแหล่งเพื่อประกอบอาชีพในต่างประเทศ เพื่อต้องการศึกษาเพิ่มเติมไปพร้อม ๆ กันด้วย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถพิเศษ เพื่อส่งเสริมวิถึฐานะของตนให้ก้าวหน้า เป็นการเพิ่มศักดิ์ศรีให้แก่ตนเอง เพื่อแนวทางช่วยให้การประกอบอาชีพสะดวกสบาย

มีนักวิชาการบางคนในประเทศ ที่เจริญแล้วได้แก่คิดว่า การที่ไปประกอบอาชีพในต่างประเทศนั้น เขามิได้เห็นแก่เงินแต่อ้างว่า บรรยากาศทางปัญญาในอเมริกา ดีกว่าประเทศของตน อเมริกามีสถานศึกษาที่ทันสมัย มีเครื่องมือในการศึกษาอย่างครบถ้วน ปัญญาชนที่รักความก้าวหน้า เห็นว่าการศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอจะมีโอกาสสร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง เขาจึงคิดออกไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ เพราะมีโอกาสได้ศึกษาไปด้วย

(๓) *สาเหตุในด้านสังคมและความกดดันทางจิตใจ* เนื่องจากความทะเยอทะยานของคนหนุ่มสมัยใหม่ ที่เห็นว่าต่างประเทศโดยเฉพาะอเมริกา และประเทศในยุโรปเป็นเสมือน “ชุมทองทางปัญญา” ถ้าใครสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศจะได้รับความนิยมยกย่อง มีหน้ามีตาในสังคม และดูเหมือนว่าสังคมไทยปัจจุบันจะยอมรับหรือ “เชื่อมือ” ผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเป็นพิเศษ

บางคนที่ไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศ เช่น ประเทศอเมริกา เป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้ามาก เมื่อนักศึกษาจากประเทศไทยได้ไปเห็นสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ที่รุดร่าสะดวกสบายทุกอย่าง ซึ่งเป็นสภาพที่ผิดกับประเทศของเรามาก ทำให้นักศึกษาหลงใหลในความศิวิไลซ์ จนคิดอยากจะตั้งหลักแหล่งอยู่อย่างถาวร โดยไม่คิดกลับบ้านเกิดเมืองนอน เพื่อช่วยเหลือชาติของตน

นักวิชาการบางคนสำคัญผิด คิดว่าตนเองมีความวิเศษเหนือคนอื่น เมื่อกลับมาอยู่ในสังคมไทย ทำให้ตัวเองเกิดความรู้สึกว่าตัวเองแปลกไปจากคนอื่น รู้สึกว่าตัวเองมิได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย (Alienation) ทำให้เข้ากับใครไม่ได้ เพราะเห็นว่าฝ่ายตรงข้ามทำอะไรไม่ถูกต้องตน หรือเห็นคนอื่นเลยไปเสียทุกอย่าง จึงคิดออกไปตั้งหลักแหล่งในต่างประเทศ

นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถบางคนรู้สึกเบื่อหน่าย และน้อยใจต่อสังคมที่มีความเหลวแหลก ขาดความยุติธรรม มีลักษณะเป็นสังคมนักพวกพ้อง (Spoil System) หรือระบบลูกหลาน (Nepotism) การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานราชการ จะใช้ระบบถือพรรคพวก โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของบุคคล เมื่อผู้มีวิชาความรู้สูงไม่ได้รับการสนับสนุน และความยุติธรรมจากสังคม จึงเกิดความน้อยใจ เพราะตัวเองไม่มีสวัสดิภาพเพียงพอ ถ้าตนเองจะทนอยู่ในประเทศไทยต่อไป ก็ไม่มีงานทำให้เหมาะสมกับความรู้ของตน จึงคิดไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ ซึ่งมีโอกาสหางานได้ง่ายกว่า

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหามองไกล

ขอแยกออกเป็นข้อ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาดังนี้ คือ

(๑) วิจัยเชิง รัฐบาลควรมีมาตรการยับยั้งแพทย์ หรือนักวิชาการในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่สำเร็จใหม่ ไม่ให้ออกไปประกอบอาชีพในต่างประเทศด้วยการส่งเสริม และช่วยเหลือให้แพทย์สามารถออกไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัด และชนบทให้ได้รับความสะดวก และมีรายได้พอสมควรไม่ต่ำจนเกินไป พยายามหาเงินพิเศษอุดหนุนแก่แพทย์ที่ออกไปอยู่ตามหัวเมือง และท้องถิ่นทุรกันดารจัดหาที่พักให้อยู่อย่างสะดวกสบาย และเลื่อนวิทยฐานะของแพทย์ให้สูงขึ้น

(๒) ปลุกฝังจิตใจ เป็นข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งที่เราต้องพยายามปลุกฝังจิตใจ ให้นักศึกษาสำนึกถึงการเสียสละ เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ทำตนให้เป็นที่พึ่งของประชาชนในชาติของตนเอง (Public Spirit) และห่วงใยในประเทศชาติของตนเอง

ในมหาวิทยาลัยของเราปัจจุบันนี้ หากมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริม (โดยไม่เจตนา) ให้นักศึกษาฟุ่มเฟือย และสำรวย นิยมต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลให้นักศึกษาดันรนที่จะไปศึกษาและตั้งหลักแหล่งอยู่ในต่างประเทศ

เราควรปลุกฝังจิตใจของนักศึกษาและปัญญาชนทั่วไปให้มีความสำนึกว่า “ตนเองเป็นหนี้สังคม” ตามที่ท่านปราชญ์โสเครตีส ได้กล่าวไว้ เมื่อนักศึกษามีความสำนึกเช่นนี้แล้ว จะทำให้ปัญญาชน ไม่ละทิ้งสังคมที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ สามารถอุทิศตนเพื่อทำงานให้สังคม โดยไม่เห็นความเหน็ดเหนื่อย

เมื่อผู้มีความรู้ของสังคมไทยเรามีความสำนึกเช่นนี้แล้ว ปัญหามองไกลจะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

(๓) บั๊องกัน เราบั๊องกันแพทย์ พยาบาล และวิศวกร มิให้หนีไปต่างประเทศ โดยการเก็บค่าเล่าเรียนนักเรียนแพทย์ หรือวิศวกรรม ให้สูงขึ้นยังชั้น ส่วนผู้เรียนฟรี โดยให้รัฐบาลเสียค่าใช้จ่าย เช่น ปัจจุบัน ก็ควรมีข้อผูกพัน ต้องทำงานให้รัฐบาลเสียก่อน

(๔) ผลิตแพทย์—นักวิชาการสาขาอื่น ๆ องค์การ ส.ป.อ. ควรหยิบยกเอาปัญหา การขาดแคลนแพทย์ พยาบาล และวิศวกร ขึ้น มาพิจารณาแก้ไขโดยด่วน ซึ่งองค์การ ส.ป.อ. สามารถกระทำได้โดยตั้งวิทยาลัยแพทย์ ส.ป.อ. ขึ้น ในประเทศสมาชิกทำนองเดียวกับที่ตั้ง วิทยาลัยบัณฑิตวิศวกรรม เพื่อผลิตแพทย์ และ นักวิชาการให้แก่ประเทศสมาชิก แพทย์นี้แหละ จะเป็นอาวุธสำคัญ ที่จะต่อต้านการแทรกซึมของ คอมมิวนิสต์ ได้ดีที่สุดยิ่งกว่าอาวุธใดๆ

(๕) สัมนา รัฐบาลควรจัดให้มีการสัมมนา นักวิชาการเกี่ยวกับแก้ปัญหานี้ เช่นควรจะต้อง หัวข้อสัมมนาว่า “คนที่หนีไปประกอบอาชีพต่าง ประเทศเป็นคนขายชาติ” หรืออาจจะเป็นหัวข้ออื่นที่จูงใจ และเร้าใจ ไม่ให้เกิดปัญหา “สมองไหล” เมื่อจัดการสัมมนาขึ้นแล้ว มีส่วน ช่วยให้นักวิชาการที่กำลังจะคิดไปประกอบอาชีพ ในต่างประเทศกลับใจ และคิดช่วยเหลือสังคม วิธีนี้เป็นวิธีจูงใจได้เป็นอย่างดี ถ้านักวิชาการ คนใดมีความสำนึกว่าตนเองเป็นหนี้สังคม หรือ เป็นคนประเภท Inner Directed มีสาธารณ ประโยชน์จิต จะช่วยแก้ปัญหามองไหลได้

(๖) สร้างวีรบุรุษของคนที่มีลักษณะ สาธารณประโยชน์จิต (Reference of public spirit group) โดยการแนะนำและ ยกย่องบุญคุณที่อุทิศตน เพื่อประโยชน์ของ

คมอย่างดีเสมอมา เช่น ยกย่อง ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ ฯลฯ โดย มอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เพื่อเป็นการตอบ แทนจิตใจที่มีความเสียสละอย่างใหญ่หลวง ของ บุคคลเหล่านี้ หรือมีการยกย่องครู อาจารย์ ที่ เอาใจใส่ในการสอน หรือออกไปสอนตามหัว เมือง เช่นที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือ ใน ชนบท เพื่อให้คนทั่วไปได้ประจักษ์ถึงคุณความ ดี ของบุคคลเหล่านี้ ยกย่องให้เกียรติบุคคล เหล่านี้เยี่ยงวีรบุรุษของสังคม เมื่อปัญหาชนได้ รับการยกย่องสรรเสริญจากสังคม มีทั้งกำลังใจ ช่วยเหลือสังคมต่อไป และจูงใจให้คนอื่นเข้ามา ช่วยเหลือสังคมได้ด้วย

ปัญหามองไหล เป็นปัญหาสำคัญต่อสังคม ไทยที่มีผลกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพ และ ความมั่นคงของชาติ เป็นอย่างยิ่ง ถึงเวลาแล้ว ที่เราต้องช่วยกันแก้ และปัญหาชนที่กำลังหลั่ง ไหลออกไปจากสังคมไทยควรคิดกลับมาช่วยสังคม ไทยเราเถิด สังคมของเราเองเราย่อมช่วยเหลือ ได้อย่างเต็มที่ และด้วยน้ำใจจริง ๆ ถ้าหากให้ คนอื่นมาช่วยแล้ว เราอาจจะทำไปด้วยหน้าที่ บังคับ หาใช่แก้ด้วย “น้ำใจจริง” ไม่ แล้ว สังคมเราจะมีเสถียรภาพได้อย่างไร

ปัญหามองไหล เป็นปัญหาสำคัญมากต่อ ประเทศด้อยพัฒนา เพราะการพัฒนาและการ สร้างสรรค์ประเทศชาติ ต้องอาศัยกำลังคน

กำลังสมองของปัญญาชน ประเทศด้อยพัฒนา
 ประสบกับปัญหาหลายสาขา ย่อมต้องการผู้มี
 วิชาความรู้ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาเหล่านั้น
 ปัญหาสังคมเป็นปัญหาที่ต้องร่วมมือกันหลาย
 ฝ่าย ถ้าสังคมใดขาดคนฉลาด แต่เต็มไปด้วย
 คนโง่ ย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาสังคม

เมื่อขาดแคลนปัญญาชน สังคมส่วนใหญ่
 ได้รับความเดือดร้อน สังคมไม่พึงปรารถนา จึง
 ต้องแก้ไขเสียใหม่ เพื่อให้ปัญญาชนกลับมา
 ช่วยเรา เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะนำผู้มี
 ความรู้ ลงมาจากยอดเขาโง่ล้งก้ง เพื่อให้ลง
 มาช่วยสังคม

เป็นหน้าที่ของนักศึกษาทุกคนต้องพยายาม
 ช่วยกันแก้ปัญหาสังคม พยายามมองปัญหา
 และไม่เมินต่อปัญหา รู้จักวิพากษ์วิจารณ์
 พร้อม ๆ กับเสนอวิธีแก้ไข และทุ่มความ
 พยายามลงไป เพื่อการแก้ไขสภาพที่ไม่เหมาะสม
 ไม่ควรนั้นให้ดียิ่งขึ้น นักศึกษาต้องพยายาม
 ออกมาจากปัญญาประสาธ แล้วออกมาช่วยแก้
 ปัญหาของสังคม ด้วยตนเอง ไม่ใช่ทำตนเป็น
 ชูชกทางปัญญา สังคมไทยยังขาดแคลน
 “ปัญญาชน” ที่แท้จริง ขอให้นักศึกษาผู้มี
 ปัญญาทั้งหลาย ทำตัวเป็นปัญญาชนกันเถิด
 เพื่อเสถียรภาพที่ดีของสังคมไทยเรา

ศึกษิตสยาม
 จัดพิมพ์

เพื่อตะวันตก - ตะวันตก	ม.จ. สิบพันพารเสนอ โสณกุล	๓๘ บาท
พื้นความหลัง	เสฐียรโกเศศ เล่ม ๑ - ๒ - ๓ เล่มละ	๔๕ บาท
รวมปฐกถาผู้กล้าสุด	นายคิเรก ชัยนาม	๓๒ บาท
ล้าเนาภระคัง	อังการ กัลยาณพงศ์	๓๒ บาท
หัวบัวจากปริทัศน์	ส. ศิวรักษ์	๔๕ บาท
โหม่อีสาน	รักษาแปลจาก <i>Silk Project</i>	๓๒ บาท
ฟ้ากับ	ลาว คำหอม	๓๒ บาท
สถาน	ระวี ภาวิไลแปลจาก ปรัชญาพันธของรพินทรนาถกูร	๒๒ บาท
ปรัชญาชีวิต	ระวี ภาวิไล แปลจากงานของกาลิลี ยิบราน	๑๘ บาท
<i>Aspects of Rices Farming in Siam</i>	ม.จ. สิทธิพร กฤษดากร	๔๕ บาท
<i>Dharma Flarous</i>	ภิกษุขันตีปาโล	๑๕ บาท

ค่านับครั้นมาซื้อได้ลด ๑๐ %

ศึกษิตสยาม ๑๘๑๕ ถนนพระราม ๔ วงเวียนสามย่าน
 กรุงเทพฯ ๙ โทร. ๕๑๖๓๐

หนังสือแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติ ได้จัดแปลหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ
หนังสือแปลเหล่านี้จำหน่ายในราคาถูก ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและความรู้ของประชาชน

หนังสือแปลที่จำหน่ายในขณะนี้

๑. **มิสเตอร์ทอมป์กินส์เรียนลัด** แปลจาก Mr. Tompkins Learns the Facts of Life by George B. Gamow เป็นสารคดีที่น่ารู้ที่เขียนให้อ่านได้อย่างเพลิดเพลินเกี่ยวกับชีวิตและให้ความรู้ถูกต้องด้าน สรีรวิทยาและกรรมพันธุ์ ๕ บาท
๒. **การประยุกต์วิทยาศาสตร์ในการประมงน้ำจืด** แปลจาก The Application of Science to Inland Fisheries by E.D. Le Gren เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการนำวิทยาศาสตร์ ไปใช้ปฏิบัติในงานประมงน้ำจืด แนะนำการเพิ่มปริมาณปลา การคงฟาร์มเพาะเลี้ยง และการจับปลาที่ถูกวิธี ๕ บาท
๓. **การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก** แปลจาก Child Care and Training by Marion L. Faegre & John E. Anderson เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและ อบรมเด็ก ๘ บาท
๔. **ตำแหน่งประธานาธิบดีคืออเมริกัน** แปลจาก The American Presidency by Clinton Rossiter **ประชาธิปไตยสมัยปัจจุบัน** แปลจาก Modern Democracy by Carl L. Becker ทั้งสองเรื่องนี้มี ประโยชน์มาก สำหรับผู้ที่สนใจในด้านการเมือง ๖ บาท
๕. **ความเจริญทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น** แปลจาก The Stages of Economic Growth by W.W. Rostow เป็นสารคดีที่น่าอ่านยิ่ง บริบูรณ์ไปด้วยความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์ ความเจริญในการพัฒนา การเศรษฐกิจ ๘ บาท
๖. **อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์** แปลจาก The Story of Albert Einstein by Miss Gillian Freeman เป็น หนังสือที่จะแนะนำให้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ได้รู้จักชีวิตนักวิทยาศาสตร์ชั้นเยี่ยมของโลก ได้เป็นอย่างดี ๕ บาท
๗. **การประยุกต์วิทยาศาสตร์ปริมาณในการเกษตร และอาหาร** แปลจาก Application of Atomic Science in Agriculture and Food by OEEC. The European Productivity Agency of OEEC. เป็น เรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ปรมาณูมาใช้ใน การเกษตร นับเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการเกษตร อย่างมาก ๕ บาท
๘. **การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ** แปลจาก Efficient Use of Fertilizers by Vladimir Ignatieff and Harold J. Page เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ ความชำนาญจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องหลักทาง เศรษฐกิจ และมีประสิทธิภาพจากหลาย ๆ ประเทศ มาเสนอ ๘ บาท
๘. **ความรู้ทางนิติศาสตร์ เล่ม ๑** แปลและเรียบเรียง จาก 1. Common Sense in Law by Sir Paul Vinogradoff 2. Introduction to the Study of the Law of the Constitution by Albert Venn Dicey เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ขั้นมูลฐานทางกฎหมาย หลัก ของกฎหมายแก่อ่านได้อย่างดี ๒ บาท
๑๐. **คณิตศาสตร์ที่น่าสนุกสนาน** แปลจากเรื่อง Mathematician's Delight by W.W Sawyer เป็น หนังสือที่ชี้ให้เห็นถึงการคิดโดยใช้หลักคณิตศาสตร์ ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และกำจัดความขมขื่นกลัว คณิตศาสตร์ให้พ้นไป ๕ บาท
๑๑. **ปรมาณูในการเกษตร** แปลจากเรื่อง Atoms in Agriculture by Thomas S. Osborne เป็นหนังสือที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ธาตุกัมมันตรังสีประกอบการ วิจัยทางเกษตร ๒ บาท
๑๒. **วิธีการเดินสายและการคำนวณสายไฟฟ้าสำหรับ ประชาชน** แปลจากเรื่อง Electric Wiring by Arthur L. Cook เป็นหนังสือที่แนะนำวิธีการ เดินสายในระบบจ่ายไฟต่าง ๆ และการคำนวณสาย ไฟฟ้ากับกระแสไฟ ๑๐ บาท
๑๓. **ประชาธิปไตยอันอดแลอนดิก** แปลจากเรื่อง Atlantic Democracy by Charles d' Olivier Farran เป็นหนังสือที่เสนอให้เห็นถึงอภิมหากรรม ของประชา ธิปไตยในค่านิยมกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๘ บาท

ผู้ใดมีความประสงค์จะซื้อ โปรดสั่งซื้อไปรษณีย์หรือมาติดต่อ สั่งจ่ายในนามของกองพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี สี่แยกราชวิถี (ซ้าย) พระนคร หรือที่กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ถนนพหลโยธิน บางเขน พระนคร สำหรับผู้สั่งซื้อ ตั้งแต่ ๒๐ เล่มขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๒๐ %

ปัญหาการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

ถนอม วงศ์จันทา

เมื่อเร็ว ๆ นี้ผู้เขียนได้อ่านเอกสารรายงานการสัมมนาเรื่อง “ปัญหานักศึกษามหาวิทยาลัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งสมาคมสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ASAHL^๑ ได้จัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยมลายา ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๐ ในเอกสารดังกล่าวมีเรื่องที่น่าสนใจอยู่หลายเรื่อง แต่หัวข้อสัมมนาที่ผู้เขียนสนใจมากเป็นพิเศษ คือ หัวข้อที่ว่าด้วยปัญหาด้านวิชาการของนักศึกษา โดยเฉพาะข้อเขียนของท่านศาสตราจารย์อวย เกตุสิงห์ แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งกล่าวไว้ในเรื่อง “*Student Problems and Problem Students*” ในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนคิดว่าน่าจะได้นำมาพิจารณาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อจะได้ช่วยกันพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของเราต่อไป ข้อเขียนนี้มีได้เจตนาที่จะให้กระทบกระเทือนต่อผู้ใด แต่

เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเอง ซึ่งเชื่อว่าการแก้ปัญหาดังกล่าวของมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรจะได้ร่วมมือกัน การแสดงความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายออกมา เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบนั้น ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เราเข้าใจปัญหาและมองหาลู่ทางแก้ปัญหานั้น ๆ ได้

บทความของท่านศาสตราจารย์อวย เกตุสิงห์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนแรกกล่าวถึงปัญหาของนักศึกษาไทยปัจจุบัน และตอนที่สองกล่าวถึงนักศึกษาที่เป็นปัญหา ซึ่งผู้เขียนจะพยายามถอดความและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเท่าที่ความรู้ภาษาอังกฤษ และประสบการณ์อันน้อยนิดของผู้เขียนที่มีอยู่ต่อไป ประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของนักศึกษานั้น ท่านกล่าวว่า นักเรียนที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยจะต้องผ่านข้อสอบรวม ซึ่งสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินจัดสอบ ทำให้เสียเวลา เสียแรงงานและ

๑. ASAHL Report /2/ 1969, *Student Problems in Southeast Asian Universities*. edited by Chatar Singh and Tan Cheok.

ค่าใช้จ่ายมากทั้งผู้สมัครสอบ และเจ้าหน้าที่
ดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหานี้ได้เคยมีการจัดตั้ง
กรมการศึกษาหาวิธีคัดเลือก นักศึกษาใน
ลักษณะที่ประหยัด และมีประสิทธิภาพมากกว่า
เดิม หลังจากที่ได้ศึกษาหาข้อเท็จจริงอยู่ ๒ ปี
เศษ คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอว่า ควรจะ
ใช้คะแนน ม.ศ. ๕ เป็นเครื่องวัดโดยคัดเลือก
จากผู้ที่ได้เปอร์เซ็นต์สูงสุด แต่คณะกรรมการ
บริหารสภาการศึกษาแห่งชาติไม่เห็นด้วย การ
สอบรวมจึงยังมีอยู่ต่อไป ท่านกล่าวว่านักศึกษา
เมืองไทยมีปัญหาดังแต่ยังไม่ได้เข้ามหาวิทยาลัย
ผู้เขียนเห็นว่า เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ
หลายปัญหา เช่น ปัญหาวิทยาลัยมีไม่เพียง
พอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาที่กำลังเพิ่มขึ้นมาก
ทุกปี ปัญหาการขาดแคลน อาจารย์ที่มีคุณวุฒิ
ปัญหาการใช้คะแนนสอบ ม.ศ. ๕ ว่าเชื่อถือ
ได้เพียงใดหรือไม่ ปัญหาการบริหารมหาวิทยา
ลัยว่าจะมุ่ง คุณภาพ หรือปริมาณกันแน่ ปัญหา
ห้องสมุดอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ
เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่าประเด็นของ
ปัญหาน่าจะอยู่ที่ว่า มหาวิทยาลัยของเราไม่มี
ความอิสระในการดำเนินงาน เพราะการบริหาร
แบบระบบราชการซึ่งมีลักษณะล่าช้าปฏิบัติตาม
กฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด มหาวิทยาลัย
ไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาแหล่งเงินทุนของตนเอง
นอกจากจะได้จากงบประมาณ ซึ่งก็ไม่เพียงพอ
แม้จะได้รับความช่วยเหลือจากองค์การกุศลมูล

นิธิต่างประเทศอยู่บ้าง ก็เฉพาะในระยะเริ่มต้น
โครงการ หรืองานใหม่เท่านั้น ถ้ามหาวิทยาลัย
มีอิสระพอสมควร ก็จะสามารถกำหนดหลักเกณฑ์
คัดเลือกนักศึกษาตามความต้องการของตนเองได้
และนักศึกษาที่ดีจะเรียนจบมากกว่าที่สภาการ
ศึกษาจัดสอบให้ เพราะมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง
ทราบความต้องการของตนดีกว่า สภาการศึกษา
แห่งชาตินั้น คั่งขึ้นมาตามบัญชาของ จอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ต้องการจะรวมบุคคลชั้นมัน
สมองทางการศึกษาไว้ในที่เดียวกัน เพื่อช่วยแก้
ปัญหามหาวิทยาลัย โดยทำหน้าที่เป็นหน่วย
ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้เขียน
เห็นว่า สภาพการศึกษาฯ ไม่มีบทบาทอะไร
มากนัก เงินที่ใช้ในการดำเนินงานของสภาการ
ศึกษาฯ ปีละหลายล้านบาทนั้นน่าจะนำมาจัดสรร
ให้แต่ละมหาวิทยาลัยมากกว่า ถ้าจะอ้างว่าสภา
การศึกษาฯ กำลังจะมีบทบาทในฐานะที่เป็น
ศูนย์ฝึกอบรมอาจารย์มหาวิทยาลัย เช่นในด้าน
ภาษาอังกฤษ เป็นต้นนั้น ก็หาสมควรไม่ เพราะ
การคัดเลือกอาจารย์มหาวิทยาลัยนั้นส่วนมากคัด
เลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาต่าง ๆ
อยู่แล้ว และโดยมากคัดจากผู้จบจากต่างประเทศ
ด้วย และการเลือกอาจารย์เข้ารับการอบรมนั้น
มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมักจะส่งอาจารย์ใหม่ซึ่ง
ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยเลยไป
รับการอบรม ซึ่งกลับมาแล้วก็ทำประโยชน์
อะไรได้ไม่ เพราะ “อาวูโส” น้อย

เท่าที่ทราบนั้น ครูเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่อยากจะ “ ประสาน ” งานกับสภาการศึกษาฯ เสียด้วยซ้ำไป มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะจัดสภาการศึกษาฯ อยู่ก็เฉพาะแต่การขอเทียบวุฒิต่าง ๆ เท่านั้น ที่ผู้เขียนกล่าวว่าสภาการศึกษาฯ ไม่มีบทบาทอะไรมากนัก ก็เพราะว่าเท่าที่สังเกตดูผลงานที่แล้มา หามีอะไรเป็นชิ้นเป็นอันไม่ นอกจากการจัดประชุมสัมมนา ออกวารสารแสดงภูมิปัญญาของข้าราชการในสภาฯ เท่านั้น สภาฯ เคยสำรวจหรือแปลว่าข้อคิดเห็นใด ๆ ที่สภาฯ เสนอมานั้นไม่ว่าในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหาร หรือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นไปคิดพิจารณาปรับปรุงสถาบันของมัน ๆ หรือไม่เพียงใด ผู้เขียนเชื่อว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เก่า ๆ ตั้งมานาน ย่อมจะหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนมากพอจนไม่อาจจะยอมปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของสภาการศึกษาฯ ก็เป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันนี้ ถ้าจะว่าไปแล้ว มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งก็มีปัญหาภายในของตนที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้มากอยู่แล้ว ในการคัดเลือกนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาเป็นต้นนั้น ครูเขาจะเน้นด้านความรู้ภาษาอังกฤษอย่างเดียว การทดสอบความถนัดทางการเรียน ก็ไม่ปฏิบัติกันเท่าใดนัก เพราะเขาจะเชื่อว่า นักศึกษาที่เข้าเรียนนั้น ถ้าภาษาดีเสียอย่างเดียวกันก็เรียนได้ ส่วนจะ

เรียนจบหรือไม่นั้นย่อมแล้วแต่ความสนใจ ความตั้งใจของนักศึกษาผู้นั้นเอง ครูเขาไม่มีปัญหาเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม มีข่าวที่น่ายินดีว่าต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะมีอำนาจอิสระของตนมากขึ้นไม่ถูกคุมแวจากรัฐบาลตั้งแต่ก่อน แต่ยังรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอยู่โดยเฉพาะในด้านการเงิน ทั้งนี้ตามถ้อยแถลงของ ดร. กำแหง พลังกูร^๒ เมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่า เมื่อมหาวิทยาลัยมีอำนาจอิสระมากขึ้นในการดำเนินงาน ลู่ทางในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งวิธีการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนก็จะมีมากขึ้น เพราะ “ Without Considerable freedom, effective learning, research and teaching can't take place ”.

ปัญหาที่สองเกี่ยวกับนักศึกษานั้น ท่านศาสตราจารย์อวย เกตุสิงห์ ได้กล่าวว่า บางคณะวิชาพยายามทำคนให้ “ เด่น ” และ “ ค้ง ” มากกว่าคณะอื่นด้วยการรับนักศึกษาที่หัวดีไว้มาก ๆ เช่น คณะแพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งท่านบอกว่าเป็นผลทำให้คณะอื่น ๆ ได้นักศึกษาที่ไม่ “ gualified ” และไม่เป็นการยุติธรรม เพราะทำให้คณะที่ได้นักศึกษาหัวไม่ดีไม่สามารถจะสร้างชื่อเสียงของตนให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และรับนักศึกษาที่สามารถเข้า

๒. Bangkok Post, July 3, 1970, p. 2.

เรียนได้ ปัญหาที่ผู้เขียนยอมรับว่ามีจริง ดังที่ได้มีผู้สังเกตไว้ว่า..... “ในปัจจุบันนี้ไม่มีผู้ใดมีความรู้สึกเชิงในทางสาขาของวิชาแพทย์ เป็นผลให้เกิดผู้ชำนาญพิเศษขึ้นในสาขาต่างๆ ต่างก็จะทำแต่ในแขนงของตัวเองคนเดียวขาดความเอาใจใส่ แม้แต่ในแขนงที่สัมพันธ์กับวิชาพิเศษที่ตัวทำอยู่ แพทย์พวกนี้ ได้รับการยกย่องนับถือมากเข้ามาเป็นอาจารย์ หรือผู้บริหารโรงพยาบาล ปัญหาที่ก็คือว่า แพทย์พวกนี้ อยากรจะทำแต่เฉพาะโรคในสาขาของตัวเองเท่านั้น ไม่อยากทำอยากสนใจในงานแขนงอื่น และไม่ยอมรับว่า วิชาอื่นๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน.....นอกจากนี้ อาจารย์แพทย์แต่ละสาขาจะต้องได้ชั่วโมงสอนมากขึ้น ต้องแยกวิชาออกเป็นวิชาย่อยมากขึ้น ทัดเทียมกับความรู้ที่ตนได้สะสมมา วิชาที่สอนที่เรียนนั้นจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ หรือไม่ ไม่ใช่หน้าที่ที่จะต้องพิจารณา เพราะตัวอาจารย์เองก็ขาดความรู้ในวิชาอื่น ๆ อยู่แล้ว.....”^๓ ผู้เขียนเชื่อว่าความอยากดังของคณะดังกล่าวมีอยู่จริงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การที่นักเรียนหัวดีพากันไปสมัครเข้าศึกษาในทั้งสองคณะนั้นมากกว่าคณะอื่นๆ นั้น ไม่ควรจะถูกมองว่าสองคณะนี้จะได้นักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ดีกว่าคณะอื่นๆ แต่ควรจะไปมองไปในทางที่ว่า เรามีความต้องการ

แพทย์และวิศวกรมากต่างหาก และโอกาสที่จะก้าวหน้าและมีรายได้สูงมีมากกว่าอาชีพอื่นๆ การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยนั้น ผู้ที่จะเรียนคงจะได้คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วว่า ตนมีความสามารถทางสมองและการเงินดีพอสมควร เพราะเสียค่าใช้จ่ายมาก ประการสำคัญก็คือ การที่บางคณะ “แย่ง” นักศึกษาที่หัวดีไปจากคณะอื่นๆ นั้น หาใช่ให้นักศึกษาแก้ปัญหาขึ้นไม่ แต่เป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนเองอยากเด่น อยากดังจึงพยายามขยายแขนงวิชาที่ตนชำนาญออกไปเพื่อจะมีลูกศิษย์ลูกหามาก ตนจะได้ก้าวหน้าในราชการ ผู้เขียนคิดว่ากรมองปัญหานี้เช่นเป็นการเอาเรื่องส่วนตัวมาแจ้งซึ่งหาได้ช่วยแก้ปัญหาอะไรไม่ ควรจะมองในแง่ที่ว่า การเรียนการสอนในแต่ละคณะนั้น จะให้ประโยชน์ความรู้มากที่สุดแก่ผู้เรียนได้อย่างไรในอันที่จะนำไปใช้ได้เมื่อออกไปประกอบอาชีพ ปัญหาเช่นนี้น่าจะเป็นเรื่องของอธิการบดี คณะบดี อาจารย์หัวหน้าแผนกวิชา และอาจารย์ที่จะหาทางตกลงทำความเข้าใจกัน มากกว่าที่จะโอนความผิดให้แก่นักศึกษาซึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของแต่ละคณะเลย อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ยังไม่เห็นลู่ทางแก้ปัญหา “เพราะทางแก้ที่ชอบทำกันก็คือจัดให้มีการประชุมสัมมนาว่าด้วยการอบรมสั่งสอนวิชาต่างๆ แต่หลังจากการประ

๓. โปรดพิจารณาจาก หมอบ้านนอก, “หน้าที่ในการผลิตแพทย์มาตรฐาน” ในวิทยาสารปริทัศน์, ฉบับวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔-๒๕.

ชุม และได้การหมักอย่างหนักแล้ว น้อยคนที่
จะกลับมาคิดตรึกตรองเอาผลการประชุมนี้มาแก้ไขหรือดำเนินการสอน.....”^๔

ปัญหาที่สามที่ท่านศาสตราจารย์อวย ว่าร้าย
แรงมากก็คือ นักศึกษาของเราส่วนมากขาด
ลักษณะที่เรียกว่า “self - study” อาศัยแต่คำ
บรรยาย และ informations จากอาจารย์ผู้สอน
ฝ่ายเดียว ทำให้นักศึกษามีความรู้แคบมาก คือ
รู้เฉพาะเท่าที่คำบรรยายให้ไว้เท่านั้น ด้วยเหตุ
ผลสำคัญ ๒ ประการ คือ นักศึกษาเราอ่อน
ภาษาอังกฤษ และนักเรียนนักศึกษาเราติดนิสัย
ชอบให้คนอื่นตีหัวให้ หรือระบบกวดวิชาให้สอบ
เข้าเรียนได้ ในที่นี้ผู้เขียนจะไม่ขอกล่าวถึง
ประการที่สอง บัญชีนี้ผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่าง
ยิ่ง กล่าวได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่เรียนเพื่อให้
สอบไล่ได้เท่านั้น และเมื่อได้ปริญญาแล้วก็ออกไป
ทำราชการเสียเป็นส่วนมาก ซึ่งในระบบราชการ
นั้น ย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่า “ทำก็ซาม
ไม่ทำก็ซาม” อยู่แล้ว ถึงจะอ่านค้นคว้าตำรา
หนังสือไปก็เท่านั้น ถ้าไม่ได้หัวหน้างานที่ดี
ทำงานนาน ๆ ไปก็ได้ขึ้นไปเอง เมื่อค่านิยมของ
สังคมโดยเฉพาะสังคมราชการเป็นเช่นนี้ จะไป
โทษนักศึกษาฝ่ายเดียวหาได้ไม่ สิ่งแวดล้อม
นักศึกษามีส่วน “หลอม” พวกเขาให้เป็นไป

เช่นนี้ด้วย ยิ่งกว่านั้นระบบการสอนในมหา
วิทยาลัยของเราเป็นแบบที่ท่านศาสตราจารย์อวย
บอกว่า “spoon-feeding” อีกด้วย กล่าวคือ
ครูอาจารย์เป็นฝ่ายป้อนให้ นักศึกษาเป็นฝ่าย
รับ อาจารย์ active อยู่คนเดียว ส่วนนักศึกษา
นี้ passive ตลอดเวลา การอภิปรายเพื่อทำ
ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ระหว่างนักศึกษากับ
อาจารย์นั้น แทบจะไม่ปรากฏ นักศึกษาถือครู
“เป็นสรณะ และเป็นที่เคารพนับถือน่าเกรง
ขาม” ภาวการณ์เช่นนี้มีอยู่ทุกระดับการศึกษา
แม้แต่ในมหาวิทยาลัยเอง ผู้เขียนออกจะเห็น
ด้วยกับ ดร. อตุล วิเชียรเจริญ ที่กล่าวว่า
“.....การศึกษาในมหาวิทยาลัยก็เหมือนกับ
การศึกษาในชั้นมัธยม และประดมในข้อที่ว่า
นักศึกษาอาศัยอาจารย์เป็นที่มาแห่งความรู้ โดย
ไม่อาศัยปัจจัยอย่างอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าวิตกอย่าง
ยิ่ง.....”^๕

นักศึกษาของเรา จะมีลักษณะที่เรียกว่า
“self - study” ได้อย่างไร ในเมื่ออ่อนภาษา
อังกฤษเสียแล้ว เพราะวิชาการที่สอนในมหา
วิทยาลัยเกือบทั้งหมดเป็นของต่างประเทศและ
เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ “จึงมีความจำเป็น
ที่ต้องอาศัยการบรรยายของอาจารย์ และท่องจำ
คำบรรยายที่อาจารย์เขียนไว้ หรือที่ตนจดไว้

๔. *Ibid.*,

๕. โปรดพิจารณารายละเอียดจาก อตุล วิเชียรเจริญ, “ปัญหาการศึกษาและวิชาการของไทยใน ร.ศ. ๒๐๐”
ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๑ (มี.ค. - พ.ค. ๒๕๑๓) หน้า ๑๐ - ๑๑

เป็นตำราคู่มือในการสอบไล่.....”^๖ ปัญหาข้อ
 นั้นนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ และสำคัญมากที่กำลัง
 เผชิญหน้าวงการศึกษามันปัจจุบัน แม้แต่ระดับ
 ประถมศึกษาก็ยังเดียวกันไม่เป็นอันยุติได้ว่า ควร
 จะสอนภาษาอังกฤษ หรือไม่เพียงใด ผู้เขียน
 ยอมรับว่า การที่นักศึกษาของเรามีความรู้ภาษา
 ภาษาอังกฤษไม่ดีพอที่จะ อ่านตำราต่างประเทศได้นั้น
 ทำให้โลกทัศน์ของเขาแคบลงเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่รู้
 ภาษาอังกฤษดี ย่อมจะได้เปรียบในการเรียน
 และสามารถที่จะติดตามวิทยาการใหม่ๆ ได้ทัน
 ไม่กลายเป็นผู้ล้าหลัง ความจริงนักศึกษาแต่ละ
 คนเรียนภาษาอังกฤษมาแล้วอย่างน้อย ๘ ปี
 ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย แต่จะเป็นเพราะเหตุผล
 กลใดไม่ทราบ ความรู้ภาษาอังกฤษจึงยังใช้ไม่
 ได้เลย ปัญหานี้เป็นที่ประจักษ์กันมานานแล้ว
 แต่ก็น่าอัศจรรย์ใจที่หาว่ามีผู้ใครรับผิดชอบ และ
 พิจารณาแก้ไขแต่ประการใดไม่ ได้แต่โทษกัน
 ไปโทษกันมาเท่านั้นเอง ผู้เขียนคิดว่าที่นัก
 ศึกษาอ่อนภาษาอังกฤษนั้น จะโทษนักศึกษา
 ฝ่ายเดียวหาได้ไม่ เพราะมีใครใหม่ที่จะพิจารณา
 ถึงระบบการศึกษาของเราว่า เท่าที่เป็นมานั้นมี
 ปัญหา และอุปสรรคอะไรบ้าง ส่วนมากก็ได้
 แสดงความพอใจกับผลการศึกษาที่แล้วมาว่าดีขึ้น

เพราะเด็กสอบได้มากขึ้น ตกน้อย มีการขยาย
 โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมากขึ้นเป็นต้น
 ถ้าจะว่าไปแล้ว แม้ปรัชญาการศึกษาของเราดู
 จะไม่มีเสียด้วยซ้ำไป เพราะเท่าที่เป็นมาตั้งแต่
 แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๔ และ ๒๕๐๓
 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้นั้น เราก็ไปลอกปรัชญา
 การศึกษามาอเมริกันมาให้เกิดทั้งต้นก็ว่าได้ ที่ผู้
 เขียนกล่าวไว้เช่นนี้ก็เพราะมีผู้รู้อย่างน้อย ๒
 ท่านได้แสดงทัศนะของท่านออกมาคือ นายบุญ
 ชนะ อรรถการ ซึ่งได้กล่าวไว้ในปาฐกถาของท่าน
 เรื่อง “อนาคตของคนไทย” ว่า “.....ในเรื่อง
 ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาของ
 เรานั้น มีปัญหาเพราะคนเกิดมาก เรารู้สึก
 จะตามนโยบายแบบอเมริกันมากเกินไป ควรจะ
 จัดให้สมกับประเทศของเราที่ยากจน.....”^๗ ส่วน
 อีกท่านหนึ่งนั้น คือ รองศาสตราจารย์ ดร.
 สิปปนนท์ เกตุทัต ซึ่งได้กล่าวไว้ในแนวคิดใน
 การสร้าง *บัณฑิต* ว่า^๘

..... ในปัจจุบันไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน
 ในการผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยไม่เคยตกลง
 ปรัชญา นโยบาย จุดมุ่งหมาย และวิธีการ
 ที่จะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้นอย่างแจ่มชัด

๖. *Ibid.*,

๗. โปรดพิจารณาจาก บุญชนะ อรรถการ, *ประสบการณ์และความคิด*, ๒๕๑๓, หน้า ๕๐.

๘. ดู รองศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต, “แนวคิดในการสร้างบัณฑิต” ในเอกสารสัมมนาเรื่อง *วิกฤติ
 การทางวิชาการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* พระนคร ร.พ. ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ๒๕๑๓
 หน้า ๕๓ - ๖๔.

เวลาต้องแกลงมหาวิทยาลัยมักจะ แกลงแบบ
ครอบจักรวาล เมื่อปรัชญา นโยบาย และ
จุดประสงค์ไม่แน่ชัดหลักสูตรเกือบทุกคณะจึง
บรรจุอัครวิชาอาชีพ หรือกลุ่มวิชาในสาขาวิชา
เอกและส่วนที่เกี่ยวข้องไว้เต็มเหยียด.... เกือบ
ไม่มีวิชาใดที่เป็นสมบัติหรือแนวคิดของคนไทย
หรือชาวตะวันออกเลยที่เป็นเช่นนั้น เห็นจะเป็น
เพราะแต่ละแผนกวิชามักจะทำหลักสูตรของ
ตน ของตามใจสมัคร เพราะไม่มีปรัชญา และ
นโยบายจากมหาวิทยาลัยที่แน่ชัดนั่นเอง....”

เมื่อเป็นเช่นนั้น ภาษาอังกฤษจึงมีอยู่ในหลัก
สูตรทุกระดับตั้งแต่ประถมจนถึงมหาวิทยาลัย แต่
จะหาใครใช้เวลาสักนิตินิตพิจารณาว่า การเรียน
การสอนภาษาอังกฤษตลอดจนตำราภาษาอังกฤษ
ที่ใช้อยู่เหมาะสมกับเด็กไทยหรือไม่เพียงใด
กระทรวง หรือมหาวิทยาลัยกำหนดตำราและ
หนังสือให้สอนให้ใช้ครูบาอาจารย์ก็สอนไป นัก
เรียนนักศึกษา ก็เรียนไป สิ้นปีก็วัดผลกันเท่านั้น
เอง ๑๐ ปีเป็นอย่างไกรักเป็นอยู่อย่างนั้น ทั้งที่มี
หน่วยงานวิชาการอยู่มากมาย แล้วเราจะหวัง
ให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ภาษาอังกฤษดี
พอที่จะอ่านตำราหรือข่าวสารที่เขียนเป็นภาษา
ต่างประเทศได้อย่างไร ระบบการศึกษา ที่เป็น
มา “อย่างดีเราก็ได้เพียงตามเขา แต่ก็ติดตาม
เขาไม่ทัน.....”^๘ การแก้ปัญหาโดยฝึกให้นัก

ศึกษารู้จักค้นคว้าอ่านตำราต่างประเทศเพิ่มเติม
ด้วยตนเองนี้จะแก้ในด้านผู้ศึกษาเท่านั้นหาได้
ไม่จะต้องแก้ที่ผู้สอนด้วย กล่าวคือในการสอน และ
ออกข้อสอบนั้น ไม่ควรจะสอนหรือออกสอบ เน้น
ให้นักศึกษาท่องจำ และไม่ควรรสอนและออกข้อ
สอบเฉพาะที่ปรากฏในคำบรรยายเท่านั้น แต่
ควรสอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่มีอยู่ในตำรา เพราะ
ตำราใครอ่านก็คงรู้เอง แนวความคิดที่ว่า “....
การศึกษาที่ทอดหนุนการใช้ความจำจากชั้นประ
ถมจนถึงมหาวิทยาลัย.....”^{๑๐} นั้น ควรจะถึง
เวลาเลิกได้แล้ว

ปัญหาสุดท้ายที่เกี่ยวกับนักศึกษานั้น ท่าน
ศาสตราจารย์อวยกล่าวได้ว่าได้แก่ปัญหาเงินทุนอุด
หนุนนักศึกษาที่เรียนดีแต่ยากจน เพราะทาง
มหาวิทยาลัยขาดเงินทุนให้เพียงพอ เท่าที่เป็น
มานั้น ได้อาศัยองค์การกุศล บุคคล และมูลนิธิ
ต่างๆ ท่านเล่าไว้ว่ามีอยู่บ่อยๆ กรรมการจัด
สรรทุนพิจารณาผลิตผลชาติให้ทุนแก่นักศึกษา
ที่ค่อนข้างร่ำรวยอยู่แล้ว ด้วยคณะกรรมการหลง
เชื่อเรื่องนักศึกษาคูที่ได้รับทุนเล่าให้ฟัง ซาค
การพิจารณาอย่างรอบครอบ เป็นผลให้ศึกษาที่
ยากจนพลาดโอกาสที่จะได้ทุนไป เรื่องนี้น่าคิด
มากที่สุดทีเดียว เพราะถ้าเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น ก็
แปลว่ากรรมการไม่เข้าใจ และทราบปัญหาของ
นักศึกษาคูดีพอ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อัน

๘. อุดล วิเชียรเจริญ op, cit., หน้า ๗๑.

๑๐. *Ibid.*, หน้า ๒๗.

ห่างไกลระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา แสดงให้เห็นว่าระบบอาจารย์ที่ปรึกษาใช้ไม่ได้กับคนไทย ตั้งไว้โก้ ๆ เท่านั้นเอง การพิจารณาผิดพลาดดังกล่าวอาจทำให้นักศึกษาที่ยากจน และกลุ่มที่ร่ำรวยแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ จนอาจนำมาซึ่งความบาดหมางกันได้ เวลานั้นก็ได้ยินคนพูดที่หน้าหูแล้วว่า การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาที่พ่อแม่ร่ำรวยเท่านั้น จึงจะสามารถเข้าเรียนได้ จริงอยู่เหตุการณ์เช่นนี้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ในอนาคตอาจเกิดขึ้นได้ ควรที่จะได้ใช้ความระมัดระวังความรอบคอบอย่างมากในโอกาสต่อไป เพราะถ้ากรรมการซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิจารณาจัดสรรเงินทุนปฏิบัติเรื่องง่าย ๆ เช่นนี้ผิดพลาดแล้ว งานที่ใหญ่ ๆ และยาก ๆ กว่านี้จะทำได้อย่างไร

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือ “Student Problems” อันเป็นตอนที่ ๑ ส่วนตอนที่ ๒ นั้น ท่านศาสตราจารย์อวย เกตุสิงห์ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ “Problem Students” ไว้อย่างน่าฟัง โดยท่านแบ่งออกเป็น ๔ พวก กล่าวคือ

พวกแรก ท่านเรียกว่า พวกมีปมเชิง (Seniority Complex) พวกที่ทำตนเหมือนแม่ เรียกร้องให้รุ่นน้องเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างของตน พวกนี้ไม่มีโทษมากนัก ถ้าไม่บ้าคิดอาวุโสมากนัก ที่ท่านแบ่งนักศึกษา

ออกเป็นเช่นนี้ก็มาคิดเหมือนกัน แสดงว่าท่านคงไม่เห็นด้วยระบบดังกล่าว ภาษาแสดงเรียกว่า “ระบบวัก” ซึ่งหมายถึง “การเรียกประชุมน้องใหม่ แล้วมีบุคคลที่เป็นรุ่นพี่ออกมาพูดจาเกรี้ยวกราดพยายามแสดงให้เห็นว่าน้องใหม่ยังใช้ไม่ได้”^{๑๑} ผู้เขียนคิดว่าระบบเช่นนี้จะมีอยู่ต่อไป เพราะพิจารณาคุณแนวโน้มของนักศึกษาปัจจุบันส่วนมากยังเห็นว่า ระบบวักนี้ช่วยให้เกิด “ความสามัคคี” ระหว่างน้องใหม่กับรุ่นพี่ทั้ง ๆ ที่ส่วนเสียจะมีมากกว่าส่วนดี ที่เห็นได้ชัดก็คือทำให้นิสิตนักศึกษารักแต่คณะของตน ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างคณะหรือสถาบัน ออกไปทำงานก็เล่นพรรคเล่นพวกเป็นต้น ผู้เขียนเองไม่เห็นด้วยเลยกับระบบอาวุโส เพราะยังมองไม่เห็นการไว้ระบบรุ่นพี่ใช้อำนาจข่มขู่รุ่นน้องจะเกิดประโยชน์อะไร นอกจากก่อให้เกิดความไม่พอใจ ความบาดหมางระหว่างกัน ความอียากแค้นกันเท่านั้น มองอย่างไรก็ยังไม่เห็นว่าจะก่อให้เกิด “ความสามัคคี” ได้ ผู้เขียนอาจจะบัญญัติอ่อนในเรื่องนี้ก็ได้ ที่ร้ายไปกว่านี้ก็คือ ปราศจากเหตุผลสนับสนุนที่เพียงพอและน่าเชื่อถือได้ ถ้าจะคิดว่ามันเป็นประเพณีมาแล้วก็เห็นจะไม่ถูก เพราะประเพณีอะไรที่มองไม่เห็นประโยชน์แล้ว ควรจะยึดถือปฏิบัติอยู่อีกหรือ ทางที่ถูกแล้ว นักศึกษาก่อนจะทำ

๑๑. ดู วีระศักดิ์ จงสุวิวัฒน์วงศ์, “อำนาจอันไม่ชอบธรรมบางประการในหมู่นิสิตนักศึกษา” ใน วิทยาสารปริทัศน์, ฉบับวันที่ ๕ ก.ค. ๒๕๑๓ หน้า ๑๘-๑๘.

อะไรลงไปควรจะได้อาศัย กาลามสูตรเป็นหลัก ก็จะช่วยให้คุณเองมีค่ามากขึ้น

พวกที่สอง ได้แก่พวก “ฟุ้งสร้าน” (fanaticists) ท่านกล่าวว่าพวกนี้เป็นปัญหาผู้ใช้ เพราะมีหัวรุนแรง แต่เป็นปัญหาเพราะพวกนี้พยายามบังคับไม่ทางตรงก็ทางอ้อมให้พวกอื่น ๆ ทำอะไร ๆ เหมือน ๆ กับพวกตน ท่านเสนอแนะว่าฝ่ายบริหารต้องจัดการกับพวกนี้ด้วยความระมัดระวัง เพราะที่จะห้ามมิให้เขามีพฤติกรรมเช่นนั้น คงไม่ได้ นักศึกษาพวกนี้ผู้เขียนเดาเอาเองว่าท่านคงจะหมายถึงพวกที่เรียกว่า “ฮิปปี” แต่งตัวทุเรศนัยตา ไว้ผมยาวจนบางครั้งดูไม่ออกว่าเป็นชาย หรือหญิง ใส่เสื้อผ้าทรงแปลก ๆ กางเกงขาบาน เป็นพวกที่ขาดความมั่นคงทางจิตใจเห่อเหิมไปตามความฟูฟ่า และอิทธิพลเลวๆ ของสังคมนิยม และของตะวันตก ผู้เขียนคิดว่า นักศึกษาพวกนี้เป็นพวกที่น่าเห็นใจมากที่สุด เพราะขาดความเป็นตัวของตัวเอง คนที่ขาดความเป็นตัวของตัวเองนั้น นับว่ามีอันตรายไม่น้อยต่อสังคมเพราะอาจจะ “ขาย” ตัวแก่ใครก็ได้เพราะปราศจากอุดมคติหรืออุดมการณ์ อิทธิพลของพวกนี้มีอยู่ไม่น้อย เช่นทำให้พวกอื่น หรือนักศึกษารุ่นใหม่เลียนแบบ และหลังฟุ้งสร้านไปตามในกรณีนี้เช่นกันกาลามสูตรมีประโยชน์มาก น่าจะลองหาอ่านดู

พวกที่สาม “คือโรคจิต” (Psychiatric cases) เป็นพวกที่สมองพิการซึ่งอาจเกิดจากกรรมพันธุ์ก็ได้ ท่านกล่าวแสดงความสงสัยว่าพวกนี้ ผ่านการตรวจร่างกายตอนสอบคัดเลือกเข้ามาได้อย่างไร เมื่อเข้ามาแล้วมักจะก่อความยุ่งยากแก่คณะและเพื่อนนักศึกษา มีมากในคณะแพทย์^{๑๒} อย่างไรก็ตามเมื่อได้รับการศึกษาอย่างถูกวิธีแล้ว ก็จะหายเป็นปกติ ผู้เขียนคิดว่านักศึกษามีปัญหา เช่นนี้อาจจะเป็นเพราะความเคร่งเครียดในการเรียนในคณะแพทยศาสตร์มีมากกว่าคณะอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนซึ่งรู้ตัวว่าไม่เก่งอยู่แล้วมุนานะพยายามจะมกขมเ้ม้นมากขึ้นผลที่สุดก็เกิดอารมณ์ตรงเครียด บางทีถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ จนกลายเป็นนักศึกษาสมองพิการไป นับว่าเห็นใจมาก ปัญหาที่น่าจะอยู่ที่ว่า การผลิตแพทย์ของเราเน้นความเชี่ยวชาญ เฉพาะอย่างมากเกินไป เช่น ศัลยแพทย์ ทันตแพทย์ จักษุแพทย์ เป็นต้น นักศึกษาที่เกิดความประทับใจในอาจารย์ของตนหรือมีความชอบวิชานั้นอยู่แล้วก็จะเลือกเรียนวิชานั้นเพื่อจะได้ออกไปเป็นแพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะโรคต่อไป ผู้เขียนคิดว่าเราควรจะเน้นการผลิตแพทย์ที่รักษาโรคทั่วไป (General Practitioner) ที่ประชาชนพลเมืองเป็นอยู่โดยมากด้วยแทนที่จะมุ่งผลิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

๑๒. ในมหาวิทยาลัย มาลายา ได้สำรวจพบสาเหตุที่นักศึกษาแพทย์มีลักษณะที่เรียกว่า “สมองพิการ” ถึง ๑๑ ประการ โปรดพิจารณาจาก E. Patrick, “Student Health Problems At the University of Malaya” ในเอกสารสัมมนาที่กล่าวถึงแล้ว หน้า ๑๕ - ๑๖.

ซาณเฉพาะโรคอย่างที่ทำกันอยู่ปัจจุบันนี้ เพื่อ
ผ่อนคลายความตึงเครียดทางสมองของนักศึกษา
ลงบ้าง

พวกสุดท้าย ได้แก่พวกที่เป็นนักศึกษาที่
จำเป็น (Student-ley necessity) เข้ามหา
วิทยาลัยโดยฝันความรู้สึกของตน ซึ่งอาจจะเป็น
เพราะถูกบังคับถูกกดดันจากพ่อแม่ญาติพี่น้องของ
ตน เป็นนักศึกษา “never learn” ไม่ว่าครู
บาอาจารย์จะว่ากล่าวอย่างไร ส่วนมากจะถูกออก
กลางปี หรือเรียนไม่ได้ก็จะออกไปสอบเข้าเรียน
ในคณะใหม่ เช่นจากแพทย์ไปเรียนวิศวะ, สถา
ปัตย์ หรือก่อสร้าง ปัญหาก็คือ การรับพวกนี้
เข้ามาทำให้สิ้นเปลืองเงินโดยใช่เหตุทั้งแก่มหา
วิทยาลัย และของเด็ก ผู้เขียนเห็นด้วยกับท่าน
นักศึกษาประเภทนี้มีอยู่ไม่น้อยที่ไม่ทราบจะทำ
ไม้นั้นจะต้องมาเรียนคณะนั้นคณะนี้ และเรียน
ไปเพื่ออะไร เป็นพวกที่ไม่มีจุดหมาย หรือเป้า
หมายในชีวิตแน่นอน ไม่ทราบว่าตนเองสนใจ
หรือถนัดวิชาอะไร เมื่อเพื่อนเข้าคณะไหนก็เข้า
คณะนั้น นอกจากนั้น หลายคนยังถูกพ่อแม่ผู้
ปกครองบังคับว่าจะต้องเรียนวิชานั้นวิชานี้ ถ้า
ไม่เรียนจะไม่ให้เงินค่าใช้จ่าย ที่เกิดเป็นปัญหา
ขึ้นเพราะเราขาดบริการแนะแนวเกี่ยวกับสถาน
ที่จะศึกษาต่อตนเอง ทั้งสถานศึกษาเดิมและมหา
วิทยาลัย หรือคณะต่าง ๆ คุณจะไม่พบหาทำอะไร
นักในการให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่จะศึกษาต่อ
โรงเรียนมีหน้าที่สอนนักเรียนให้สอบไล่ได้เท่านั้น

เมื่อจบแล้วจะไปไหนทำอะไรยอมแล้วแต่ตัวนัก
เรียนเอง ซึ่งต้องช่วยเหลือตนเอง ฝ่ายมหาวิทยาลัย
นั้นเล่าก็ไม่สนใจว่าตนต้องการนักศึกษาที่มี
พื้นความรู้หนักไปทางไหน หรือมีคุณสมบัติ
พิเศษอะไรบ้าง ถ้าบังเอิญนักศึกษามีพ่อแม่ที่
สนใจในการเรียนของลูก ๆ ก็ดีไป นอกจากนั้น
แล้ว การที่มหาวิทยาลัย ใต้นักศึกษาประเภท
“จับฉ่าย” นั้นเป็นเพราะความเชื่อของนักศึกษา
เองที่มักจะพากันคิดว่าเรียนอะไรก็เรียนไปเฉอะ
ขอให้ได้คึกคัก หรือเศษกระดาษมาใบหนึ่งก็แล้ว
กัน งานทำยอมจะหาได้ เพราะบ้านเราตีราคา
ของ “เศษกระดาษ” มากกว่าความรู้ความ
สามารถที่จะทำงานได้ ยิ่งกว่านั้นวัยของนักศึกษา
ก็อาจจะมีส่วนทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เช่นกัน
เพราะถ้าสังเกตดูจะพบว่าอายุของนิสิต นักศึกษา
มีแนวโน้มต่ำลงคือตั้งแต่ ๑๗-๑๘ ปีเป็นส่วน
มากนักศึกษาในวัยนี้จะอาศัยเพื่อนเป็นที่ปรึกษา
มากกว่าพ่อแม่ซึ่งโดยมากเป็นฝ่ายอนุวัตรตาม
เท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว ท่านคงจะเคยได้ยิน
คำกล่าวของพ่อแม่ปัจจุบันนี้ว่า “ลูกจะเรียน
อะไร ตามใจลูก” แทนที่จะเป็นที่ปรึกษาช่วย
ชี้แจงแนวการเลือกวิชาอาชีพให้แก่ลูก ทั้งนี้
เพราะพ่อแม่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา
ดีพอประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งไม่ได้ติด
ความการเล่าเรียนของลูกอย่างใกล้ชิด เลยไม่
ทราบว่าลูกตนมีความสนใจหรือถนัดวิชาอะไร
บ้าง พ่อแม่ปัจจุบันส่วนมากรับทราบการเรียน
ของลูกเพียงดูรายงานว่า “สอบได้” หรือ

“ สอปก ” เท่านั้น จึงสรุปได้ว่า การที่มหาวิทยาลัยได้ให้นักศึกษาประเภท “ จับฉ่าย ” นั้นมานั้น หนีความผิดนักศึกษาแต่ประการใดไม่ แต่เกี่ยวกับปัญหาอื่น ๆ อีกดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนหลังจากได้อ่านบทความของท่านศาสตราจารย์อวย เกตุสิงห์ ซึ่งอาจจะผิดหรือถูกก็ได้ ปัญหาการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยนั้นมีมานานหลายทศวรรษแล้ว แต่ก็น่าแปลกที่หาได้มีผู้ใดคิดที่จะแก้ไขอย่างจริงจังไม่ มหาวิทยาลัยของเราจึงไม่ค่อยมีบทบาทในด้านเป็นผู้นำชุมชนใน ส่วนที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เท่าใดนัก ผู้เขียนคิดว่าในการพิจารณาแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้น ควรจะให้อาจารย์หนุ่ม ๆ ที่มีความรู้ความสามารถได้เข้าไปมีบทบาทในการบริหารมหาวิทยาลัยด้วยระบบการถือความเป็นผู้มี “ อวูโส ” นั้น ควรจะได้กำหนดขอบเขตให้น้อยลงแม้แต่ในประเทศฟิลิปปินส์ มหาวิทยาลัยบางแห่งยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย แต่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียง ปัญหาที่กำลังเผชิญหน้าเราอยู่ปัจจุบันก็คือ ความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยกับบรรดาอาจารย์ต่าง ๆ ถ้าทราบใดทั้งสองฝ่ายยังไม่หันหน้าเข้าหากันแล้วสภาพมหาวิทยาลัยในบ้านเราก็จะเป็นไปดังที่ได้เป็นมาแล้ว สำหรับเพื่อนนักศึกษานั้น ผู้เขียน

คิดว่าน่าจะลองหันมาพิจารณาตัวเราเองให้มากว่าเราเป็นนักศึกษาที่แท้จริงเพียงใด จึงอยากจะขอคิดเอาทัศนะของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เกี่ยวกับการศึกษามหาวิทยาลัยมาลงไว้เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้เราช่วยกันคิดพิจารณาต่อไป

“..... ทัศนะของนักศึกษาส่วนมากเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในเมืองไทยทุกวันนี้ ก็ไม่ตรงกับทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศอื่น ๆ คือเมืองไทยเห็นว่า การศึกษาของตนเป็นการศึกษาชั้นวิชาชีพมุ่งหมายเอาปริญญาเพื่อไปเทียบวุฒิในการหางานทำต่อไป นักศึกษาไทยน้อยคนนักที่จะรู้สึกว่าการศึกษามหาวิทยาลัย เป็นการศึกษาเพื่อปรับจิตใจให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีรสนิยมสูง มีความต้องการอย่างละเอียดอ่อนเกิดขึ้นในชีวิต ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะบำบัดได้ด้วยวัฒนธรรมด้วยวรรณคดี ด้วยศิลปะและด้วยปรัชญา ซึ่งสรุปแล้วก็หมายความว่า ผู้ที่ผ่านการศึกษามหาวิทยาลัยแล้ว จะเป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้นตามความหมายของคำว่ามนุษย์ คือเป็นผู้เจริญเติบโตแล้วทางด้านจิตใจในทุกทาง มิได้มีความกังวลอยู่แต่เพียงจะหาใส่ท้องหรือทำความเจริญทางวัตถุให้แก่ตนเองเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นบุคคลซึ่งรู้จักความพอเพียงทางด้านวัตถุ โดยไม่มีความพอเพียงทางด้านปัญญา...”^{๑๓}

๑๓. โปรดพิจารณาจาก ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, “ฝรั่งเศษมองไทย” ใน เมืองไทยกับคึกฤทธิ์ พระชนก สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๑๓, หน้า ๒๐ - ๒๑.

การเสริมสร้าง สถาบันนักศึกษา

พิรุณ จักรวินิชกุล

สังคมดำรงอยู่และประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ เหมือนบ้านเรือนที่คงอยู่และดำรงด้วยเสาเรือนหลาย ๆ เสา ส่วนสถาบันใดจะสำคัญมากน้อยก็ต่างกันแล้วแต่ฐานะ ภาวะ การยอมรับของบุคคลในสังคมนั้น ๆ สถาบันที่พอจะเห็นได้ชัดเจนมียาพิ สถาบันกษัตริย์ ทหาร การปกครอง การเมือง ศาสนา ครอบครัว การศึกษา หนังสือพิมพ์และสถาบันนักศึกษาที่กำลังจะกล่าวถึงในบทความนี้ แต่ละสถาบันมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด บางสถาบันก็ร่วมรวมกันจนเกือบเป็นอันเดียวกัน บางสถาบันก็ขัดแย้งจนเกือบเหมือนจะอยู่ในสังคมเดียวกันไม่ได้ ตัวอย่างสถาบันที่ร่วมรวมกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น ทหาร การเมือง และการปกครอง ที่ขัดแย้งกันมากบ้างน้อยบ้าง ก็มี ทหารกับนักศึกษา การเมือง การปกครอง

กับหนังสือพิมพ์และหรือนักศึกษา ก็ดูจะขบเคี้ยวเป็นปรีภักกันอย่างจริงจังบ้าง หลอกลวงบ้าง สนุก ๆ บ้าง แตกต่างไปอีกตามกลุ่มย่อยของแต่ละสถาบันนั้น ๆ สถาบันกษัตริย์ สถาบันศาสนาอยู่เหนือเด่นเป็นแกนกลางให้เป็นที่ยึดมั่นยึดยังซึ่งใจ ประสานและประกันความมั่นคงของสังคมไว้ ส่วนบทบาทในทางปฏิบัติที่จะส่งผลอื่นก็ไม่เป็นที่แจ่มชัดนัก ด้วยอุปสรรคของการเข้าถึงยากหนึ่ง ความแปรปรวนของสภาพสังคมวัฒนธรรมหนึ่ง การปฏิเสธและไม่เชื่อถือจริงจังอีกหนึ่ง ความสัมพันธ์จึงดูห่างเหินอย่างไม่น่าจะเป็น ส่วนสถาบันที่ค่อนข้างจะอาภัพ เป็นที่รองรับผลของความเลวร้ายและค่อยเป็นหนุตะเภาให้กับสถาบันต่าง ๆ ทั้งนี้ น่าจะเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด ได้แก่ สถาบันประชาชนซึ่งในหลายประเทศถือเป็นสถาบันที่

เข้มแข็ง มีอิทธิพลเหนือสถาบันอื่น แต่ในประเทศเสรีประชาธิปไตยแบบไทยนี้ที่กลับเป็นสถาบันที่น่าสงสาร ไม่มีปากมีเสียง คอยแต่รับฟังจากสถาบันอื่น ๆ อย่างอดทน ที่พอจะยึดเป็นเพื่อนได้ก็มีหนังสือพิมพ์ นักศึกษา แต่ก็ดูจะไม่ได้ได้รับความจริงใจเท่าไรนัก จะหันเข้าฟังสถาบันศาสนาที่อยู่ห่างไกลจนถูกพวกผีสวนนางไม้เข้ามาแย่งชิงไปเสียก่อน ระหว่างประชาชนกับพวกเจ้าผีเข้าทรงทั้งหลายจึงจะสนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น

สถาบันทั้งหมดดังกล่าวมีบทบาทและความสัมพันธ์ ซึ่งหากจะกล่าวให้ละเอียดในเชิงวิเคราะห์ก็คงจะเกินกำลังของผู้เขียน ในที่นี้จึงขอล่าวถึงบทบาทของนักศึกษา (บทบาทส่วนหนึ่งของนักศึกษาส่วนหนึ่งไม่ใช่ทั้งหมด) ที่มีต่อสถาบันอื่นและต่อตนเอง เท่าที่สายตาแคบ ๆ ของนักศึกษาคนหนึ่งจะเห็นและคาดการณ์ได้

หลายยุคหลายสมัยมาแล้ว (คงไม่ใช่เพียงปัจจุบันเท่านั้น) ที่บทบาทของนักศึกษาได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งการแสดงออกทางการเมือง ความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในสังคมเมืองและชนบท ในการรักษาและเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม ศิลปกรรม หลายสิ่งหลายอย่างจนเป็นที่ยกย่องชมชื่น แต่ก็เป็นที่กีดตู่ขวางตาและไม่พอใจ ทั้งนี้ก็แล้วแต่ผลนั้นจะกระทบกระเทือนบุคคลประเภทใดใน

สังคม ส่วนบทบาททางด้านเลวร้าย การทำลายเศรษฐกิจของชาติด้วยความฟุ่มเฟือย หลงระเหิง การหลงในชื่อเสียงเกียรติยศ การปกครองภายในตนเองในรูป “วินัยไร้สติ” * และอื่น ๆ ก็เป็นที่เศร้าสลดและก่อความสิ้นหวังขึ้น แต่ก็เป็นที่ยินดีของบุคคลที่แตกต่างกันในแต่ละฐานะและจุดมุ่งหวังในสังคมอีกเช่นกัน ความขัดแย้งของบทบาทที่แตกต่างดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงกัน ตลอดมาว่าฝ่ายใดกระทำได้ดีถูกต้องเหมาะสมกว่ากัน จนปัจจุบันก็ยังหาข้อยุติไม่ได้ แต่การพิจารณาหาข้อยุติกลับมีความสำคัญน้อยกว่าการพิจารณาถึงการกระทำ มูลเหตุ และผลของการแสดงบทบาทของทั้ง ๒ ฝ่ายให้เห็นชัด

บทบาทของฝ่ายแรกที่ต้องการมีความรับผิดชอบต่อการเมือง การปกครอง สังคม ตลอดจนถึงความมั่นคงของชาติ ก็ด้วยการพิจารณาถึงสถานการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันโดยคำนึงถึงความน่าละอายแก่ใจและความเป็นธรรมที่สมาชิกในสังคมควรตอบแทนและปฏิบัติต่อสมาชิกอื่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งมนุษยธรรม เล็งเห็นว่าภาระจะปล่อยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ การปกครองและการขอร้องให้ไปอยู่ที่ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นการแบกภาระที่หนักและโหดร้ายเกินไป ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งจะทำให้เกิดการเข้าใจผิดในหมู่ผู้รับผิดชอบกลุ่มนั้นว่า คนอื่น กลุ่มอื่น จะไม่มีความสามารถหรือไม่สนใจรับผิดชอบเช่น

๑ คำบัญญัติศัพท์ของ ดร. วิจิตร ศรีสะอ้าน

คน เมื่อนาน ๆ เข้าจะนึกว่าสังคมนั้นไม่ได้เป็นของชนส่วนใหญ่ แต่ตนเองหรือกลุ่มของตนเท่านั้นที่จะมีสิทธิรับผิดชอบเป็นเจ้าของเพราะได้ครอบครองมาช้านาน สภาพความเข้าใจก็จะเปลี่ยนไปว่าชนส่วนใหญ่นั้นเป็นคนอื่นที่เข้ามาขอยุ่อาศัยหรือพึ่งพา เพราะฉะนั้นจะเหลียวแลเอาใจใส่หรือไม่ก็ช่างปะไร จะโชกสับอย่างไรก็ควรจะทนเอา มิฉะนั้นก็ควรย้ายไปอยู่สังคมอื่น

เนื่องด้วยเหตุผลทั้ง ๒ ดังกล่าว โดยความเห็นใจและความกลัวการเข้าใจผิด นักศึกษาจึงพยายามที่จะแสดงความร่วมมือ ความช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระของกลุ่มผู้ปกครองและอีกนัยหนึ่งก็แสดงให้เห็นเจ้าของที่แท้จริงและแบ่งแยกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ผู้จัดการ (Manager) กับเจ้าของ (Owner) และกระตุ้นให้ทั้งสองฝ่ายทำหน้าที่ตามฐานะของตนให้เหมาะสมเป็นระเบียบเพื่อความสงบสุข และความอยู่รอดของสังคม

ส่วนนักศึกษาฝ่ายหลังก็มีโลกทัศน์ไปในอีกทางหนึ่ง คือไม่สนใจถึงเหตุผลการรับผิดชอบหรือการแบ่งเบาภาระ หรือใครจะถือสิทธิครอบครองสังคมหรือประเทศแต่อย่างไรไม่เกี่ยว เกิดมาเพื่อมีความเห็นว่าสิ่งที่เป็นอย่างนี้ทุกอย่างในโลกเป็นสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้เป็นประเพณีที่ดีก็เหมือนมาช้านาน ถ้าไม่จริงจังบรรพบุรุษคงไม่ทำกันต่อ ๆ มา จึงพยายามรักษาสถานภาพเดิมไว้และสร้างสรรค์สิ่งเหลวไหล

อื่น ๆ เพื่อให้ชนรุ่นต่อไปได้มีโอกาสชื่นชมรักษาสิ่งที่ตนริเริ่มไว้ให้เป็นประเพณีต่อไป เมื่อปราศจากความเอาใจใส่และจำต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการรักษาของเดิมซึ่งมีอยู่มากมาย เพราะไม่ได้เลือกประเภทไว้การริเริ่มนั้นถ้าจะทำในสิ่งที่ดีมักจะสำเร็จได้ยากปฏิบัติยากเห็นผลโดยเร็วไม่ได้ ดังนั้นจึงหันไปริเริ่มสิ่งฉาบฉวยพุ่งเพื่อคอยประจบประแจงและสร้างฐานะเพื่อเบียดแทรกตัวเองขึ้นไปรวมกลุ่มกับบรรดาผู้ปกครองประเทศ เพื่อจะได้สุขสบายในฐานะเจ้าของบ้านต่อไป

จากพื้นฐานของความเข้าใจดังกล่าว ทำให้บทบาทของนักศึกษาทั้ง ๒ ฝ่ายแตกต่างกันออกไป การพิจารณาถึงสิ่งที่กระทำและผลจากการกระทำปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะ เฉพาะในบทความนี้จะเว้นเสียไม่กล่าวถึงนักศึกษาฝ่ายหลัง เพราะถือว่าไม่ได้เป็นจุดมุ่งหมายของบทความนี้

พิจารณาจากนักศึกษาฝ่ายแรก เมื่อมีความต้องการเข้ามารับผิดชอบต่อภาระของสังคมและความต้องการควบคุมการบริหารผู้จัดการ บังเอิญความต้องการนี้เป็นการขัดแย้งอย่างรุนแรงกับความรู้สึกของกลุ่มผู้กุมอำนาจในปัจจุบันขัดทั้งความรู้สึกที่ทนไม่ได้ เมื่อเคยรู้สึกว่าเป็นเจ้าของมาช้านานแล้วจะต้องให้มายอมรับว่าความจริงนั้นเขาเป็นเพียงลูกจ้างที่จ้างมาบริหารงานให้เท่านั้น ประชาชนต่างหากที่เป็นเจ้าของ เพราะฉะนั้นถ้าบริหารไม่ดีอาจไล่ออกจาก

งานได้ ชัดทั้ง लाभผลที่เคยได้มาช้านาน อำนาจ
ที่เคยมีอยู่เหลืออันเดียวนั้นก็มีคนอื่น มาแสดงตน
เข้ามาคอยควบคุมเสียแล้วการเงินก็ต้องมีหลักฐาน
ทางบัญชีแสดงให้ชัด การใช้อำนาจก็จะมีขอบ
เขตไปตามสิทธิหน้าที่ ที่แสดงไว้ในกฎหมายรัฐ
ธรรมนูญเท่านั้น จะทำตามอำเภอใจไม่ได้ เมื่อ
เป็นเช่นนั้นความไม่เกษมใจ ความไม่เพียงพอ และ
การไม่ยอมรับจากผู้บริหารจึงเกิดขึ้น จุดประสงค์
ทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ตรงกันเสียแล้ว ถ้าเช่นนั้นก็ต้อง
แหลกลงไปข้างใดข้างหนึ่ง

จากประเด็นนี้เอง ความเข้าใจผิดอย่าง
มหันต์จึงเกิดขึ้น การพยายามที่จะประสานความ
คิดและจุดมุ่งหมายอย่างละมุนละม่อมค่อย ๆ โอน
อ่อนเข้าหากัน และอาศัยกาลเวลา (แต่ก็ต้องไม่
นานจนทนไม่ไหว) เป็นนัยยาประสานก็ไม่มี
การแสดงออกของทั้งสองฝ่ายจึงกลายเป็นการประ
จัญหน้าหันกัน ฝ่ายผู้บริหารก็พยายามกดทุก
วิถีทางไม่ให้ฝ่ายนักศึกษาได้มีการแสดงออกทาง
ความคิดไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการเขียนก็ดี
และแทรกแซงเข้าไปกุมอำนาจอยู่ เพื่อให้สถา
บันนักศึกษาสงบเรียบร้อยเป็นอันขาดไปในที่สุด
หรือมิฉะนั้นก็ต้องแปรเปลี่ยนความคิดเดิมให้เป็น
นักศึกษาฝ่ายหลังเสีย และให้เห็นด้วยทุกวิถีทาง
ที่ฝ่ายบริหารต้องการ นักศึกษาฝ่ายแรกก็พยายาม
ที่จะหาทางออกด้วยความไม่ยินยอม

อารมณ์หนุ่มสาวทำให้หนุ่หนักร้าวร่วนแรง จน
หลาย ๆ ครั้งก็ขาดเหตุผลและความยังคิดไปข้าง

และสิ่งที่เป็นอยู่ทุกวันนี้การแสดงออกทางโตก็
ตามของนักศึกษาต่อฝ่ายบริหารจึงเป็นไปในทาง
ที่ตรงข้ามอยู่ตลอดเวลา จนดูเกือบจะเป็นอคติต่อ
ฝ่ายบริหารหรือถ้าใครกล่าวขวัญถึงฝ่ายบริหาร
โดยไม่มีด้อยกว่าแล้ว ก็เกือบจะอยู่ในสังคม
ของนักศึกษาฝ่ายแรกนั้นไม่ได้ อคติเช่นนั้น (ของ
ทั้งฝ่ายบริหารและนักศึกษา) ทำให้ต่างเป็น
ศัตรูกันมากกว่าที่จะเป็นเพื่อนคอยด้วงรังตักเตือน
ซึ่งกันและกัน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำผิดพลาด
และให้กำลังใจร่วมหัวจมท้ายด้วยกันเมื่อชาติมี
ภัยพิบัติ ก็กลับจะเป็นผู้พยายามจะทำลายชาติ
ด้วยกันเองโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สัมปชัญญะที่
พึงมีพึงให้แก่กันก็สลาย

เมื่อตระหนักใจเช่นนั้น สิ่งทีนักศึกษาพึงยึด
มั่นในการกระทำจึงอยู่ที่ว่า

(๑) พึงขจัดอคติที่มีต่อฝ่ายบริหารเสีย
เพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะแหลกลงไปมิได้ หันเห
ความคิดที่จับผิดอย่างศัตรูมาเป็นการเสนอแนะ
ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ในการคิดหาวิธีการให้แก่
ฝ่ายบริหาร บังคับฝ่ายบริหารด้วยวิธีทางของเหตุ
ผลและเป็นประชาธิปไตยโดยตั้งจุดมุ่งหมายสูงสุด
ไว้ที่ความอยู่รอด ความมั่นคง และความเจริญ
ก้าวหน้าของประเทศชาติเป็นสำคัญ แต่ข้อเสนอ
นี้จะเป็นไปไม่ได้เลยในทางปฏิบัติ ถ้าฝ่ายบริหาร
ไม่นำไปกระทำด้วย ฝ่ายบริหารจะต้องเล็งเห็น
ความสำคัญของสถาบันศึกษาและยอมรับในความ
รู้ความสามารถสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาส

คิดได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ได้แสดงออกอย่างเสรี มีความเป็นสุภาพบุรุษที่จะยอมรับในเหตุผลที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ โดยควรจะรู้สำนึกว่าหากส่วนรวมหรือประเทศชาติต้องเป็นอันตรายนล่มสลายแล้ว ส่วนตัวก็อยู่ไม่ได้ แม้จะมีเงินทองมากมาย หนีไปอยู่ในสังคมอื่นอย่างไรในที่สุดก็ต้องพิบัติจนได้ เพราะไม่มีใครที่จะรักเราเท่าครอบครัวของเราเอง ไม่มีใครจะรักเราเท่าคนไทยด้วยกันเอง ไม่มีแผ่นดินใดจะอบอุ่นเท่ากับแผ่นดินไทยของเราเอง ซึ่งตัวอย่างเช่นนี้ก็มีหลายยุคหลายสมัย ที่ต้องหนทุข์ที่น่าเวทนามักมีให้เห็นอยู่หลายคน และเมื่อไม่ไปตกนรกก็ศึกษาไว้ นักศึกษาก็จะมีใจเป็นธรรมเห็นใจฝ่ายบริหาร พร้อมที่จะช่วยฝ่ายบริหาร แก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองมากกว่าที่จะคอยจับผิดและก้าวร้าว

(๒) ต้องเสริมสร้างสถาบันนักศึกษาให้มั่นคงเข้มแข็ง

ก. เข้มแข็งในหลักการและอุดมการณ์ อุดมการณ์ที่จะเสียสละเพื่อชาติ เพื่อส่วนร่วมอุดมการณ์ที่จะเห็นความเป็นธรรมและการยุติกันดีของบุคคลร่วมชาติจนกระทั่งมนุษยชาติ หลักการที่จะยึดในกรรมวิธีที่บริสุทธิ์สะอาดทั้งการกระทำต่อหน้าและลับหลัง การกระทำด้วยการไต่ร่องรมีเหตุผลไม่ต้องเป็นทีละอายุใจต่อชนร่วมรุ่นและชนรุ่นหลังในภายหลังอีกต่อไป

ข. เข้มแข็งในสติปัญญาและวิชา ตื่นตัวต่อเหตุการณ์ทุกอย่าง รับรู้ในเหตุผลความจริงตัดสินใจด้วยสติ ไม่หาภูมิปัญญาและวิชาการใส่ตนอยู่เสมอ ไม่มัวลุ่มหลงในวิชา เป็นหรือพร้อมจะเป็นผู้รู้แท้จริงอยู่เสมอ

ค. เข้มแข็งในความสามัคคี ที่จะรวมพลังกันเพื่อสิ่งที่เหมาะสมเพื่อส่วนรวม จะไม่แตกแยกกันเพียงหลงในชื่อเสียง หลงคณะ หลงสี หลงเหล่า แต่จะเหลือเพียงอย่างเดียวคือความเป็นนักศึกษา จะสนับสนุนกระทำซึ่งกันและกัน ชัดความชั่วในสถาบันเดียวกันและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ทั้งหมดนั้นดูจะเป็นความฝันสำหรับสถาบันนักศึกษา แต่ก็เป็นที่ท้าทายให้พิสูจน์การบรรลุความสำเร็จจะมีมากน้อยเพียงไร ขึ้นกับความต้องการและความพยายามต่างหาก อย่างไรก็ตามอุปสรรคก็มีมาก เพราะนักศึกษาต้องต่อสู้ทั้งความขี้ขวนและความไม่มีประสิทธิภาพของสถาบันอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับนักศึกษาและความชั่วร้ายที่บังเกิดขึ้นภายในสถาบัน นักศึกษาด้วยกันเอง ข่มขู่บังคับกันเอง เผด็จการกันเอง แยกความสามัคคีกัน ทั้งยังพวกที่ไม่สนใจกิจการของผู้อื่นจากความสนุกสนานพึงพอใจของตนเองอีกเล่า ถ้าไม่รับหันหน้าเข้าหาวิถีทางที่ถูกต้องและการแก้ไขสิ่งที่เป็นอยู่เสียก่อน ก็เห็นที่สถาบันนักศึกษาล่มสลายเป็นแน่แท้

THE POLITICS OF REFORM IN THAILAND

EDUCATION IN THE REIGN OF KING CHULALONGKORN

โดย

DAVID K. WYATT

ความรู้ที่จะได้จากหนังสือเล่มนี้ คือ ประวัติศาสตร์ไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และการเมืองอย่างละเอียด กว้างขวางลึกซึ้ง ยากจะหาหนังสือประเภทนี้เล่มใดเทียบได้ ทั้งนี้โดยการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง และใช้ระยะเวลายาวนานของผู้เขียน ซึ่งมีความรู้และสนใจวิชาประวัติศาสตร์ไทยเป็น

สถาบันการศึกษาทุกแห่งและนักศึกษาประวัติศาสตร์ไทยทุกคน ควรอย่างยิ่งที่จะมีหนังสือเล่มนี้ไว้โดย

พิมพ์กระดาษปอนด์ ปกแข็ง ทนทาน มีปกหุ้ม สวยงามมาก

ไทยวัฒนาพานิชสั่งมาจำหน่ายจำนวนจำกัด

ราคาเล่มละ ๒๑๕ บาท ติดต่อสั่งซื้อได้ที่

ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ไทยวัฒนาพานิช ๕๕๕ ไมตรีจิต กรุงเทพฯ

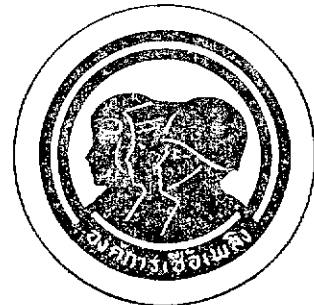
โทร. ๒๐๑๑๔, ๒๐๘๐๗, ๒๘๒๔๑

ห้องแสดงหนังสือไทยวัฒนาพานิช ๕๕๑ พระราม ๑ (หน้ากรีฑาสถานแห่งชาติ)

ร้านสุวรรณเสาสัน ๒๕๘-๑๐๐ สยามสแควร์ ซอย ๕ โทร. ๕๑๕๑๒

น้ำมันสามทหาร บริการเพื่อรัฐและประชาชน

การพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรของประเทศไทย

สนั่น เขียวสกุล

ก่อนอื่น ผู้เขียนขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจการเกษตรคืออะไร มีความสำคัญอย่างไรกับประเทศไทย ในปัจจุบันมีปัญหอะไรบ้าง? แต่ละปัญหาประสบแก่ผู้ใด เพื่อจะได้เข้าใจว่าเราพัฒนาไปเพื่ออะไร พัฒนานักน้อยอย่างไร

เศรษฐกิจการเกษตร หมายถึงการผลิตสินค้าเกษตรและบริการสินค้าการเกษตรขึ้น เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์ การผลิตในที่นี้มีความหมายกว้างมาก คือการสร้างอรรถประโยชน์ในตัวสินค้า ในเรื่องรูปร่างสินค้า ในเรื่องสถานที่สินค้า ในเรื่องเวลาที่ต้องการสินค้า เราจะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตสินค้า ผู้แปรรูปสินค้า ผู้เก็บรักษาสินค้า ผู้เคลื่อนย้ายสินค้าไปสู่ผู้บริโภครวมเรียกว่าผู้ผลิต

ความสำคัญของเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศต่าง ๆ ความสำคัญของเศรษฐกิจการเกษตรของแต่ละประเทศแตกต่างกันไปตามระดับพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

นั้น ๆ แต่เราสามารถแยกลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ได้สองประเภท คือ ประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกสิกรรม สำหรับประเทศกสิกรรมนั้น ความขึ้นลงทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ขึ้นอยู่กับความมั่นคงของเศรษฐกิจการเกษตร หากรายได้เศรษฐกิจการเกษตรตกต่ำจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศนั้นตกต่ำไปด้วย

ประเทศไทยโดยพื้นฐานทางเศรษฐกิจจัดอยู่ในประเภทประเทศกสิกรรมทรัพยากรของประเทศส่วนใหญ่คือที่ดินและแรงงานถูกใช้ ในการเศรษฐกิจการเกษตร รายได้ของประชาชาติส่วนใหญ่ได้มาจากเศรษฐกิจการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศได้มาจากการส่งสินค้าเกษตรออกไปจำหน่าย ประชากรของประเทศร้อยละ ๗๕% อาศัยอยู่ในครอบครัวเกษตรกร

การใช้แรงงาน การที่ทรัพยากรของประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงาน

ที่ถูกใช้ไปในทางเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งคือเศรษฐกิจเบื้องต้น (Primary Industry) ของสังคมก็เพราะการประกอบการด้านนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ (หมายความว่าลงทุนลงแรงมาก แต่ได้ผลตอบแทนน้อย แสดงว่าเทคนิคและวิชาการด้านนี้ยังไม่เจริญ รายได้ของคนงานด้านนี้จึงต่ำ) เมื่อประเทศเจริญมากขึ้นประสิทธิภาพของแรงงานที่ประกอบการอยู่ในเศรษฐกิจการเกษตรจะก้าวหน้ายิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้แรงงานที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมโยกย้ายไปประกอบอาชีพอยู่ในเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ มากขึ้น ในประเทศที่เจริญมากแล้ว กำลังแรงงาน (labor force) ที่ประกอบอาชีพการเกษตรจะมีจำนวนน้อยกว่าในประเทศที่ยังไม่เจริญ ตัวอย่าง กำลังแรงงานของประเทศอังกฤษเพียง ๔.๙% เท่านั้น ประกอบอาชีพเกษตร สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนฐานะจากการเป็นประเทศกสิกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ ๑๙ ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จำนวนประชากรอเมริกันที่อาศัยอยู่ในไร่นาลดลงเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ประชากรอเมริกันเพียง ๑๓.๒% เท่านั้นอาศัยอยู่ในไร่นา เทียบกับ พ.ศ. ๒๔๕๓ คือเมื่อ ๔๖ ปีมาแล้ว ซึ่งประชาชนอาศัยอยู่ในไร่นา ๓๔.๗% อัตราประชากรอพยพจากไร่นาเข้าสู่เมือง และการอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ประชาชนอเมริกันเพียง ๒๒.๓ ล้านคนเท่านั้นอาศัยอยู่ในไร่นา

การใช้ที่ดิน การใช้ทรัพยากรที่ดินของประเทศไทย เพื่อการเกษตร นับว่ามากที่สุด กล่าวคือในปี ๒๕๐๗ เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร (เพาะปลูกพืช) ประมาณ ๗๕ ล้านไร่ หรือ ๒๓% ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ เนื้อที่ป่าและทุ่งหญ้าประมาณ ๑๖๕ ล้านไร่ หรือ ๕๒% ของเนื้อที่ของประเทศ เนื้อที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ อีก ๘๐ ล้านไร่ หรือ ๒๕% และเป็นหนองบึงประมาณ ๑ ล้านไร่ หรือ ๐.๔% ดังรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรที่ใช้เพาะปลูกพืชจริง ๆ นั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นเนื้อที่เพาะปลูกข้าวมากที่สุด ๔๖ ล้านกว่าไร่ หรือ ๖๒% ของเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่ปลูกยาง นุ่น มะพร้าว ๖ ล้านกว่าไร่ หรือ ๑๐% เนื้อที่ปลูกผลไม้ ๗ ล้านไร่ หรือ ๑๐% และปลูกพืชไร่ ๑๒ ล้านไร่ ๑๘%

ลักษณะและสมรรถภาพของเศรษฐกิจเกษตรของประเทศไทย การเกษตรประเทศไทยประสบปัญหาทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ กสิกรรมพบกับปัญหาเหล่านี้โดยตรง เช่น ราคาสินค้า ราคาปัจจัยในการผลิตเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามเราอาจแบ่งปัญหาทางเศรษฐกิจการเกษตรออกเป็น ๒ ประการ คือ

ปัญหาภายใน ได้แก่ปัญหาที่เกษตรกรประสบกันโดยตรง และเกษตรกรมีหน้าที่ควบคุมแก้ไข เราสามารถแบ่งออกเป็นย่อย ๆ ได้ดังนี้คือ

ก. **ปัญหาด้านการผลิต** การผลิตของเกษตรกรไทยได้ผลิตผลต่ำ เพราะขาดความรู้ทางด้านวิชาการอันจะไปปรับปรุงวิธีการผลิต การประกอบ การผลิต ขาดการใช้เครื่องทุ่นแรง ขาดการบำรุงพันธุ์พืชและสัตว์ให้มีคุณภาพดี การใช้แรงงานไม่เต็มความสามารถ ขาดทุนในการประกอบ การ

ข. **ปัญหาเรื่องการตลาด** เกษตรกรพบกับปัญหาสินค้าผลิตมาแล้วหาตลาดระบายสินค้าไม่ได้ จึงต้องระบายผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีจำนวนน้อย ราคาพ่อค้าคนกลางจึงเป็นผู้กำหนด ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายสินค้าราคาต่ำ

ค. **ปัญหาเรื่องการประกันภัยเกษตรกร** เกษตรกรของประเทศ ทำการกสิกรรมโดยอาศัยธรรมชาติ ถ้าธรรมชาติอำนวยปีนั้น ฤกษ์นั้น ก็ จะเก็บเกี่ยวผลิตผลได้มาก ถ้าปีใดธรรมชาติไม่อำนวยปีนั้นเกษตรกรขาดรายได้ โดยพื้นฐานกสิกรรมของประเทศเป็นผู้ยากจนอยู่แล้ว ถ้าขาดรายได้เกษตรกรจะนำเงินที่ไหนมาซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค จึงเห็นว่า การประกันภัยเกษตรกรนี้จำเป็น อย่างยิ่ง เพราะเกษตรกรจะได้มีที่พึ่ง ถ้าหาก ถูกภัยธรรมชาติคุกคาม

ง. **ปัญหาเรื่องถือครองที่ดิน** การถือครองที่ดินของเกษตรกรไทย ส่วนใหญ่มีจำนวนน้อย ต้องเช่านายทุน ทำไร่ ทำนา ทำสวน รายได้ก็ ต้องส่วนหนึ่งต้องแบ่งไปให้เจ้าของปัจจัย นั่น คือ เจ้าของที่ดิน

ปัญหาภายในที่กล่าวมาแล้วนี้อาจแก้ไขได้โดยตรง โดยเกษตรกรแต่ละคน หรือโดยการรวมกันลงทุนลงแรงแก้ไข การรวมกลุ่มเกษตรกรเป็นต้น การรวมกันแบบใดจะมีประสิทธิภาพที่สุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ขึ้นอยู่กับชนิดของปัญหาที่จะแก้ ขึ้นอยู่กับความชอบวิธีการนั้น ๆ เป็นพิเศษของผู้รวมกลุ่ม อยู่กับความช่วยเหลือทางการเงิน และเทคนิคที่จะหาได้เหล่านี้ เป็นต้น

ปัญหาภายนอก คือปัญหาที่ไม่อยู่ในวิสัยของเกษตรกร แต่ละคนในฐานะเอกชนจะควบคุมแก้ไขได้ ปัญหาเหล่านี้เกษตรกรแต่ละคนหรือกลุ่มเกษตรกรจะแก้ไขโดยตรงมิได้ หรือแก้ไขได้ยาก แต่อาจจะบรรเทาหรือแก้ไขได้โดยรัฐบาล ซึ่งประชาชนเลือกดำเนินงานของสังคม ปัญหาภายนอกได้แก่

ก. **ปัญหาดินฟ้าอากาศ** การเกษตรของประเทศไทยต้องอาศัยธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ จำเป็นอย่างมากสำหรับพืช ถ้าหากพืชขาดฝน พืชก็ขาดการเจริญเติบโต รัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาน้ำเพื่อบริการแก่เกษตรกร โดยจัดในรูปการชลประทาน ฝนเทียม เป็นต้น

ข. **ปัญหานโยบายการค้าของระหว่างประเทศ** กสิกรรมผลิตสินค้าเกษตรขึ้นมา เมื่อรวมกันแล้วเป็นจำนวนมาก เหลือที่จะบริโภคในประเทศ รัฐบาลจำเป็นต้องระบายสินค้าที่เหลือนี้ออกสู่ต่างประเทศ รัฐบาลเป็นผู้ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าที่รัฐบาลเห็นว่า เก่งกว่า จะหาตลาดได้ในต่างประเทศ

ค. ปัญหาเรื่องการเงินและการคลัง กลักรไทยกำลังประสบอยู่ในขณะนี้คือ กลักรยากจนขาดทุนทรัพย์ในการประกอบการในการลงทุนรัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการช่วยเหลือ โดยจัดตั้งเงินทุนให้กลักรกู้เงินยืมเงินเพื่อลงทุนในการดำเนินการ

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วยังมีปัญหาอีกมากมายที่กลักรประเทศไทยกำลังประสบอยู่ ปัญหาสังคม ใจผู้ร้าย ผู้ก่อการร้ายชุกชุม การดำเนินงานของข้าราชการ ขาดสมรรถภาพ ฯลฯ

ปัญหาที่กล่าวมานี้ ผู้ที่จะแก้ไข หรือผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษามาอย่างแข็งขันตั้งต้นเหตุว่าเกิดมาจากอะไร ลักษณะความเป็นมาอย่างไรการดำเนินการวางแผนแก้ไขจึงจะมีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์

การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร รัฐบาลได้มีการวางแผน และดำเนินงานด้านนี้ไปมาก รัฐบาลได้เสาะแสวงหานักวิชาการทั้งต่างประเทศและไทยมาจัดวางแผนงาน ข้าราชการ และลูกจ้างรัฐบาลเป็นผู้รับไปดำเนินงาน ซึ่งการวางแผนและการดำเนินงานจะเห็นว่าขาดประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลหลายประการเช่น

ก. ผู้วางแผนงานขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ที่กลักรได้ประสบอย่างแท้จริง

ข. ตัวเลขหรือข้อมูลต่างขาดมูลความจริง ซึ่งรัฐบาลหรือสำนักสถิติสำรวจโดยการกะเอา

ค. การวางแผนส่วนใหญ่โน้มเอียงในด้านวิชาการ ซึ่งผู้วางแผนได้ศึกษามาในประเทศภาคพื้นตะวันตก ซึ่งไม่เหมาะสมกับการวางแผนในเมืองไทย

ง. การทำงานหรือการดำเนินงานของข้าราชการหรือลูกจ้างรัฐบาลทำงานขาดสมรรถภาพ ขาดความเข้าใจอันดีกับกลักร

จ. การรายงานของข้าราชการต่อผู้บังคับบัญชามักรายงานไม่มีการกล่าวถึงผลเสีย ซึ่งจะไม่มีการขอร้องที่นำมาแก้ไขในโอกาสต่อไป การวางแผนต่อขาดข้อเสนอแนะ ขาดการเตรียมตัวที่ดี

การพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย ท่านผู้อ่านคงทราบถึงปัญหา ลักษณะของปัญหาความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทยพอสมควรแล้ว ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางในการดำเนินงานวางแผนพัฒนา ว่าควรมีรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑. เน้นการสหกรณ์ สหกรณ์นั้น เป็นการรวมผู้ประกอบการเกษตรเป็นกลุ่ม เพื่อรวมกันแก้ปัญหาของกลักรร่วมกัน เป็นที่รวมของผลิตผลที่จะจัดจำหน่ายโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง รวมทุนกันเพื่อช่วยเหลือเพื่อนกลักรด้วยกัน ฯลฯ

ปัญหาที่สหกรณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ผลก็เพราะว่า
กสิกรของประเทศไทยขาดความรู้ทางด้านสหกรณ์
โดยแท้จริง รัฐบาลจำเป็นต้องเป็น
ผู้ส่งเสริมให้ความรู้แก่กสิกรอย่างถูกต้อง และ
ในระยะแรกรัฐบาลจำเป็นต้องให้ทุนในการ
ดำเนินงานบ้าง

๒. จัดตั้งในรูปแบบเงินเชื่อ เช่นธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารสินเชื่อการ
เกษตรเพื่อให้นักสิกรกู้เงินเพื่อไปลงทุนในการประ
กอบการผลิต ลงทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ซื้อที่ดิน
ซื้อเครื่องทุ่นแรงเพื่อให้นักสิกรมีรายได้ดียิ่งขึ้น แต่
การดำเนินงานขณะนี้ยังไม่ดีเท่าที่ควร เพราะ
การดำเนินงานขาดผู้มีความรู้ที่จะไปส่งเสริมแนะ
นำให้นักสิกรได้ทราบ

๓. ตั้งสถาบันประกันภัยเกษตร ซึ่งขณะนี้
รัฐบาลยังไม่มีความนโยบายที่จะดำเนินงานด้านนี้
เรามามองดูว่าเกษตรกรเสียหายทางด้านวาทภัย
แมลง ฯลฯ มากมายนับมูลค่าไม่ถ้วน รัฐบาล
ควรมีการประกันภัยด้านนี้สำหรับการประกัน
ราคาข้าวซึ่งรัฐบาลได้จัดทำไปนั้นยังขาดประสิทธิ
ภาพ เพราะกสิกรไม่ทราบว่าจะนำข้าวไปขายให้
แก่รัฐบาลที่ใด ซึ่งถ้าหากการดำเนินงานด้าน
นี้มีประสิทธิภาพจะได้ผลดีแก่กสิกรอย่างมาก
เหมือนกัน

๔. ส่งเสริมการเกษตรอย่างมีแผน ขณะ
นี้รัฐบาลมีสถาบันที่แท้ ได้แก่กระทรวงเกษตร

รับหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรโดยตรง
โดยสถาบันแห่งนี้จะต้องเป็นสถาบัน ที่มีประสิทธิ
ภาพอย่างสมบูรณ์ นั่นคือจะต้องเป็นผู้ส่งเสริม
ให้นักสิกรมีความรู้ทางด้านเกษตรตามหลักวิชาการ
แผนใหม่ เพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ เพื่อ
ความก้าวหน้าทางด้านการผลิต หน่วยงานที่
กระทรวงเกษตรจัดทำ เช่น ยุวกสิกรรม การ
อบรมเยาวชนของชาติปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ว่า
การอบรมยุวกสิกรส่วนใหญ่ เป็นบุตร เป็นญาติ
เป็นคนรู้จักกับที่ปรึกษา หรือผู้อบรมทั้งสิ้น ทำ
ให้การดำเนินงานอบรมไร้ผล ควรมีการปรับปรุง
แก้ไขเสียใหม่

๕. พันธบัตรเกษตร รัฐบาลควรที่จะจัดขาย
พันธบัตรเกษตรแก่ผู้เป็นเจ้าของที่ดิน ฯลฯ แล้ว
แลกเปลี่ยนเป็นโฉนดที่ดินขายเป็นเงินเชื่อแก่
กสิกร เพื่อให้นักสิกรมีที่ดินในการทำมาหากิน

๖. การชลประทาน รัฐบาลจำเป็นต้อง
จัดสิ่งนี้ให้แก่กสิกร เพื่อใช้ในการผลิต
พืชผลเกษตร กสิกรต้องใช้น้ำเพื่อการเจริญเติบโต
ของพืช เชื้อนฝายกั้นน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำจึง
นับว่าเป็นประโยชน์แก่กสิกรอย่างยิ่ง

๗. นโยบายรัฐบาลที่รีบเร่ง

ก. การเก็บค่าพรีเมียมข้าวรัฐบาลเก็บ
ค่าพรีเมียมข้าวแล้วเงินจำนวนที่เก็บได้มิได้นำ
มาให้เกษตรกรโดยตรง การเก็บค่าพรีเมียมข้าว
ทำให้ตลาดข้าวต่างประเทศต้องสูญเสียไปเพราะ

ค่าพรีเมียม ทำให้ข้าวไทยราคาสูงกว่าข้าวต่างประเทศ ขณะนี้ข้าวไทยในฮ่องกง สิงคโปร์ ต้องเสียไป รัฐบาลจำเป็นต้องแก้ไขการเก็บค่าพรีเมียมเสียใหม่เพื่อการระบายสินค้าข้าวของไทยไปสู่ตลาดต่างประเทศจะได้มากยิ่งขึ้น อันเป็นผลประโยชน์แก่เกษตรกรผู้ผลิตข้าว

ข. นโยบายการส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย รัฐบาลได้จัดส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวโพด ข้าวฟ่าง เกษตรกรปลูกแล้วรัฐบาลหาตลาดไม่ได้ ทำให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรออกมาแล้วขายไม่ออกหรือขายได้ในราคาต่ำทำให้เกิดผลเสียได้

สิ่งที่เห็นได้แน่ชัดก็คือนโยบายการส่งเสริมให้เกษตรกรของไทยเลี้ยงโคนม ซึ่งปรากฏว่าการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมของรัฐบาล นับว่าได้ผลเป็นอย่างดี ขณะเดียวกันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้เอกชนตั้งโรงงานผลิตนม แต่ได้ทำสัญญากันไว้กับบริษัทให้นำทางนมจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศได้ ซึ่งราคาถูกมาก มากกว่านมภายในประเทศเสียอีก โดยทางนมกิโลกรัมละ ๙๐ สตางค์ แต่นมสดในประเทศราคากิโลกรัมละ ๔.๐๐ บาท ซึ่งนับว่าแพงกว่ากันมาก เกษตรกรผู้เลี้ยงนมหาสถานที่ขายนมที่ผลิตออกมาไม่ได้ หรือได้ก็ต้องขายในราคาต่ำ ซึ่งไม่คุ้มต้นทุนในการผลิตแต่อย่างใด

แต่ถ้าพูดกันถึงเรื่องคุณภาพจะเห็นว่านมสดที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพดีกว่า ราคาจึงแพงกว่าเป็นธรรมดา ประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อทางนมจากต่างประเทศปีละประมาณ ๑๕๔ ล้านบาท ซึ่งนับว่ามากมาย รัฐบาลควรหาทางแก้ไข

ค. การส่งเสริมรัฐวิสาหกิจ นโยบายของรัฐบาลห้ามรัฐวิสาหกิจที่ผลิตอุตสาหกรรมด้านการเกษตรไม่ให้แข่งขันกับประชาชนหรือวงการธุรกิจของเอกชน จะเห็นได้ว่าเป็นข้อเสียหายอย่างยิ่ง เพราะเกษตรกรขายสินค้าเกษตรกรให้แก่เอกชนในราคาต่ำ หากรัฐวิสาหกิจดำเนินการผลิตเต็มความสามารถ รัฐวิสาหกิจอันเป็นหน่วยงานรัฐบาลจะได้ตรึงราคาสินค้าแก่เกษตรกรได้อย่างมาก เช่น โรงงานผลิตนมสดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เดินเครื่องกำลังผลิตเพียง ๔ ชั่วโมงต่อวัน หากเพิ่มชั่วโมงการผลิตขึ้นจะสามารถรับซื้อนมของเกษตรกรได้มากขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นแนวความคิดและความรู้อันเป็นหลักการมองกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจทางการเกษตร ด้านข้อปลีกย่อยหรือรายละเอียดที่ไม่พิจารณาถึงมีมาก การแสดงข้อคิดเห็นนี้ จึงหวังว่าจะมีประโยชน์บ้างตามสมควร

ธนาคารทหารไทย จำกัด

92-96 อาคาร 2 ราชดำเนิน พระนคร

โทร. 24675-79

สาขาราชประสงค์

74 ถนนราชดำริ พระนคร

โทร. 56980-81

สาขาท่าอากาศยาน

ในท่าอากาศยานกรุงเทพ ฯ

โทร. 70060 ต่อ 258-259

สาขาลุมพินี

775/11-13 ถนนเจดีย์จันทร์ ลุมพินี

โทร. 2984

สาขาสัตหีบ

0651 ถนนบ้านนา อ. สัตหีบ ชลบุรี

โทร. 8128

สาขาสุมทรวง

772/40 ถนนศรีสมุทร ปากน้ำ สุมทรวง

โทร. 800

ทุนจดทะเบียนและชำระแล้ว	10,000,000 บาท
ทุนสำรอง	44,250,000 บาท
สินทรัพย์ทั้งหมด	788,000,000 บาท

ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท

สุขุม นวพันธ์

กรรมการผู้จัดการ

ธรรมชาติมนุษย์

พีรตริค นิตเช

ทะเลทราย สัญลักษณ์แห่งความแห้งแล้งกำลังขยายกว้างออกไป นำหัวเราะเยาะผู้ที่จะไปหยุดยั้งมัน
ต่อหน้าของพระเจ้า ซึ่งได้ตายไปแล้ว มนุษย์ผู้ประเสริฐเย็บ พระเจ้าคือหายนะภัยอันยิ่งใหญ่ของเจ้า
เจ้าจะกลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมา นับแต่เวลาที่พระเจ้าได้นอนในหลุมศพ เวลานั้นคือเวลาอันสูงสุดที่มนุษย์ผู้
ประเสริฐสุดจะเป็น เจ้าและนายของตัวเอง

โอ... พี่น้องของฉัน เจ้าเข้าใจคำพูดนี้หรือไม่ เจ้ากลัวหรือ หัวใจของเจ้าหล่นหายไป หรือว่าสิ่งเลว
ทรามทั้งหลายที่นั่นได้หอมใส่เจ้า หรือว่าคนทรามจากนรกที่นั่นได้ตะโกนใส่เจ้า

มนุษย์ผู้ประเสริฐจงมาเถิด เพราะเวลานี้เท่านั้น ที่อนาคตของมนุษย์ชาติอันยิ่งใหญ่จะต้องพันผ้าไปด้วย
ความขมขื่นมากมาย พระเจ้าได้ตายแล้ว

ในเวลานี้เรามีความหวังว่า “ผู้วิเศษ” จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

“ชาวซุสตรา” มองดูฝูงชนและพิศวง จากนั้นจึงกล่าวคำพูดออกมาดังนี้

มนุษย์เปรียบเสมือน “ผู้วิเศษ” ที่ถูกพันธนาการเอาไว้กับ “สัตว์” ด้วยเชือก เชือกที่อยู่บนหัวอเวจี
ภยันตรายที่เดินเข้ามา ภัยอันตรายที่มีหนทางออกไปไกลแสนไกล ภัยอันตรายที่มองมาที่เบื้องหลัง

ภยันตรายที่มีอาการสั่นไหวแล้วก็หยุดนิ่งอยู่กับที่

สิ่งที่สำคัญในตัวมนุษย์ ก็คือเขาเปรียบเสมือน “สะพาน” แต่มิใช่เป็นแม่น้ำหมาย

สิ่งที่น่ารักในตัวมนุษย์ ก็คือการทำเขาเดินเข้ามาและเดินลงไปด้วย

ฉันรักผู้ที่ไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่อย่างไร นอกจากมีชีวิตสำหรับที่จะเดินลงไป เพราะเขาจะเป็นผู้ที่เดินเข้ามา
เช่นกัน

ฉันรักผู้ที่แต่ความน่ารัง เพราะเขาจะเป็นผู้ที่นำเอาศพ และเป็นลูกศรที่มีพลังจะมุ่งไปยังฝั่งตรงกันข้าม
ฉันรักผู้ที่ไม่แสวงหาสถานที่เหนือดวงดาวสำหรับที่จะเดินลงมาเสียดสี แต่เขาต้องเป็นผู้ที่ยอมเสียดสี
ร่างกายให้กับแผ่นดิน ซึ่งในวันหนึ่งแผ่นดินจะตกเป็นของ “ผู้วิเศษ”

ฉันรักผู้ที่อยู่เพื่อความรู้อ และเขาจะรู้ว่าวันหนึ่ง “ผู้วิเศษ” จะมีชีวิต และเขาได้ตั้งปณิธานเอาไว้แล้วที่จะยอมสละร่างกายให้

ฉันรักผู้ที่ทำงานและค้นคว้า ผู้ซึ่งได้สร้างบ้านพักและเตรียมแผ่นดิน สัตว์และพืชไว้สำหรับ “ผู้วิเศษ” และดังนั้นเขาจึงเป็นผู้ที่อุทิศตนให้

ฉันรักผู้ที่รักในคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงการอุทิศตน และเป็นลูกศรที่ปรารถนาจะวิ่งข้ามฝั่งไป

ฉันรักผู้ที่มิได้เก็บรักษาจิตวิญญาณไว้แต่เฉพาะกับร่างกายเขา แต่เขาจะเป็นจิตวิญญาณของคุณธรรมทั้งหมด ดังนั้นเองที่เขาได้ก้าวข้ามสะพานไปพร้อมกับจิตวิญญาณ

ฉันรักผู้ที่สร้างความสุขและสร้างชะตากรรมในคุณธรรมของเขา เพราะเหตุว่าเขาจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็เพื่อคุณธรรมของเขา

ฉันรักผู้ที่ไม่ต้องการคุณธรรมมากมาย คุณธรรมอันเดียวมีค่ามากกว่าสองอัน เพราะเหตุว่ามันจะเป็นการยากที่จะกำหนดโชคชะตาไว้ได้

ฉันรักผู้ที่มีดวงวิญญาณอันเต็มเปี่ยมไปด้วยน้ำใจ ผู้ซึ่งไม่ต้องการหรือเรียกร้องน้ำใจอีก เพราะว่าเขาจะเป็นผู้ให้ โดยไม่เก็บรักษาไว้เพื่อตนเองเลย

ฉันรักผู้ที่มีความละอายเมื่อเห็นลูกเต่าเปิดข้างเขา และถามว่า ฉันเป็นคนโกงหรือ เพราะเขาจะไม่ต้องการสิ่งนี้

ฉันรักผู้ที่กล่าววาจาอันไพเราะก่อนที่จะแสดงสัญญาและปฏิบัติมากกว่าที่เขาให้ได้สัญญาเอาไว้เสียอีก และเขาได้ตั้งจิตมั่นที่จะอุทิศตนแล้ว

ฉันรักผู้ที่มองเห็นความถูกต้องของมนุษย์ในอนาคต และยกโทษให้แก่มนุษย์ในอดีต เพื่อว่าเขาต้องการจะให้มนุษย์ในปัจจุบันเป็นผู้สร้างชีวิตใหม่โดยทำลายชีวิตเก่าลงไป

ฉันรักผู้ที่หลงโทษพระเจ้าของเขาด้วยความรักในพระเจ้าของเขา เหตุว่าเขาจักต้องตายด้วยความโกรธของพระเจ้าของเขา

ฉันรักผู้ที่มีวิญญาณอันลึกซึ้งซึ่งแม้ความสามารถของมันจะถูกตัดทอน และอาจถูกทำลายลงได้ด้วยแสงอันเล็กน้อย แต่เขาก็ยังมีความยินดีที่จะเดินข้ามสะพานไป

ฉันรักผู้ที่มีวิญญาณอันเต็มเปี่ยม ทำให้เขาสลึมถึงตัวเอง และสรรพสิ่งทั้งหลายจึงมีอยู่ในตัวเขา เพื่อที่จะกลับกลายเป็นเครื่องอุทิศของเขา

ฉันรักผู้ที่มีจิตวิญญาณและดวงใจอันเป็นอิสระเสรี ด้วยว่าศีรษะของเขาจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของดวงใจ เขาจะเป็นผลกีดกันให้เขาขอมอุทิศตน

ฉันรัก ทุกคนที่เหมือนดั่งหยดน้ำที่หายตัวร่วงลงมาจากเมฆอันดำมืดที่ลอยอยู่เหนือนมนุษย์ชาติ เขาทั้งหลายทำมาจนถึงแสงสว่างที่จะมาถึงในไม่ช้า และในฐานะของศาสดาพยากรณ์เขาจะสาปสูญไป

จงจำเอาไว้ ฉันเป็นศาสดาพยากรณ์ถึงความสว่าง ฉันเป็นหยดน้ำมึนหมึมาจากก้อนเมฆ แต่ความสว่างนั้น
เราเรียกว่า “ผู้วิเศษ”

เมื่อ “ซาราทูสตรา” ได้กล่าวถ้อยคำเหล่านี้ออกมาแล้ว เขาก็มองไปที่ฝูงชนแล้วนั่งสงบ พวกเขาขึ้นอยู่กับ
ที่นั่น (วิพากษ์ในใจ) พวกเขาหัวเราะอยู่ที่นั่น เขาไม่เข้าใจฉัน คำพูดของฉันไม่ใช่สิ่งที่ควรคู่กับการรับ
ฟังของเขา

จะต้องมีใครสักคนทำลายหูของเขาให้แหลกตะเอ๋อขัด เพื่อจะได้สอนให้เขารู้จักฟังด้วยดวงตาของเขาหรือ
หรือว่าจะต้องมีใครสักคนไปปล้นกลองก่อนและรอให้หนักเทศน์มาเมื่อถึงฤดูกาลของมันเท่านั้น หรือว่าพวก
เขาจะเชื่อก็แต่เฉพาะพวกที่กล่าวอย่างตะกุกตะกัก

พวกเขามีความภูมิใจในบางสิ่งบางอย่าง อะไรคือสิ่งที่ทำให้เขามีความรู้สึกหยิ่ง เขาเรียกมันว่า
“วัฒนธรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่แยกพวกเขาออกมาจากฝูงแพะ

เพราะเหตุนี้ เขาจึงไม่ปรารถนาจะฟังคำกล่าวที่ดูถูกพวกเขา ดังนั้นฉันจะพูดกับความหยิ่งของเขา ดังนั้น
ฉันจะพูดกับพวกเขา บุคคลผู้ซึ่งนำดูถูกอย่างขี้ขี้ เขาคือ “มนุษย์ผู้ต่ำช้าที่สุด” และด้วยประการฉะนี้
ที่ ซาราทูสตรา ได้กล่าวกับฝูงชน

ชเนศ อภรณ์สุวรรณ แปลจาก “Thus Spoke Zarathustra”

ของ Friedrich Nietzsche

สถาบัน ALT (ศูนย์สอน TOEFL)

ขอแสดงความยินดีต่อ *บัณฑิตใหม่* ทุกท่านและขอเสนอว่า ถ้าท่าน

“จะไปเรียนอเมริกา เชิญมาปรึกษาที่ ALT”

“จะสอบ TOEFL ได้ดี ต้องมาที่ ALT”

เพราะสถาบัน ALT มีศิษย์เก่าได้ศึกษาต่อมหาวิทยาลัย

USA กว่าพันคนแล้ว

รุ่นใหม่เริ่มเรียน ๕ กันยายน นี้

(ผู้สมัครก่อนจะได้รับสิทธิพิเศษหลายประการ)

ติดต่อขอระเบียบการและสมัครด่วน ที่

สถาบัน ALT ในบริเวณ ร.ร. กาญจนเทพ ใกล้เคียงเวียนเจริญผล โทร. ๕๖๖๒๒ ๑๖-๑๕ น.

(มีบริการแนะนำการศึกษา ณ USA ฟรี)

การศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีส่วนช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างไร

สุวรรณ บุญถนอม สันต์ สุวรรณเลิศ สำราญ เขตุนุช

บททั่วไป

ธรรมชาติของมนุษย์ชอบอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จึงทำให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อกัน ในอันที่จะปรับปรุงชีวิตให้มีคุณค่าแก่การดำรงตนอยู่ในสังคม รูชโซได้กล่าวถึงสัญญาประชาคม (Social Contract) ได้กำหนดหน้าที่ปฏิบัติต่อกันในลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกันอันเป็นความยุติธรรมในสังคม ยิ่งไปกว่านั้นคากล่าวของบรมครูอริสโตเติล อันแฝงด้วยปรัชญาการเมืองและสังขธรรมว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง (Man is political animal) จากผลสรุปปรัชญาการเมืองของนักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ความว่า “การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและการขัดแย้ง” (Power and conflict) ซึ่งเป็นการต่อสู้เพื่อแสวงอำนาจ แต่ต้องมีเงื่อนไขไปตามกติกา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองต้องเป็นไปโดยสันติ ทุกคนมีอำนาจในตัวเอง เมื่ออยู่ในสังคมต้องมีการขัดแย้งเพราะความเห็นไม่เหมือนกัน เหตุนี้มนุษย์จึงหนีการเมืองไม่พ้น

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ต้องมีความผูกพันต่อรัฐ ในฐานะเป็นพลเมือง ยิ่งการปกครองตามระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครอง “ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” ย่อมถือว่า ประชาชนเป็นนักการเมืองโดยปริยาย ฉะนั้นการที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองอันเป็นเรื่องการเมืองนั้น ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล โดยเฉพาะผู้ที่เป็นปัญญาชน ซึ่งได้รับความเชื่อถือในฐานะ “บุคคลผู้เป็นมันสมองของชาติ” หากบอกรับผิดชอบอันนี้เสีย ก็นับว่าเป็นโชคร้ายของบ้านเมืองอย่างหนัก

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกประเทศ เช่น ปัญหา คอร์รัปชัน ความอดอยาก การขาดดุลการค้า การเกิดผู้ก่อการร้าย การส่งทหารออกนอกประเทศ หากมีผู้ตั้งคำถามถึงปัญหาเหล่านี้กับเราผู้เป็นปัญญาชน ถ้าเราบอกรับไม่สนใจ หรือไม่แสดงความคิดเห็น เราจะผิดหวังสักเพียงไร? ต่อบุคคล ซึ่งเป็นปัญญาชน เป็นตัวอย่างสำหรับน้อง ๆ และบุคคล

ที่จะรับมรดกเข้าไปบริหารประเทศในอนาคต ถ้าไม่มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ในอนาคต จะเชื่อเราได้อย่างไร จริงอยู่รัฐบาลหรือ ส.ส. เป็นผู้รับผิดชอบต่อบ้านเมืองโดยตรง แต่มีได้หมายความว่า เราจะไม่ต้องรับผิดชอบเลย เราต้องรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ในฐานะเราเป็น เจ้าของประเทศคนหนึ่ง และยังเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มอบหมายให้รัฐบาล หรือ ส.ส. ไปใช้แทน แม้ประชาชนจะมอบ อำนาจอธิปไตยไปแล้ว แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะใช้ ได้ในกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไข หรือกติกาทางการเมือง เช่น ประชาชนมีสิทธิการเรียนรู้ (Right to know) โดยเสรีเกี่ยวกับข่าวสาร การเคลื่อนไหว เพื่อเป็นรากฐานในการตัดสินใจ เพื่อออกเสียงการเลือกตั้ง สิทธิแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนการแสดงประชามติในทางที่ถูกต้อง ๆ ฯลฯ

ลักษณะการ

วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีปรัชญาหรือวัตถุประสงค์ทาง วิชาการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาของชาติ ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงขึ้น พร้อมทั้ง เพิ่มการผลิตครูให้เพียงพอแก่ความต้องการของ ประเทศ ดังนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงเป็น หน่วยงานหรือสังคัมกลุ่มหนึ่งที่มีความผูกพันต่อ

รัฐ ปฏิบัติงานให้รัฐ ให้ผลงานบรรลุถึงเป้าหมายและตามนโยบายของการบ้านการเมือง ก็ เท่ากับช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง เช่นกัน

มีหลายท่านกล่าวว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา ควรส่งเสริมด้านการศึกษาฝ่ายเดียวให้ดีที่สุด ไม่ควรส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาให้รู้เรื่องการเมือง เพราะจะเป็นเครื่องมือของนักการเมืองที่แสวงหา อำนาจ อาจจะอยู่ใต้อิทธิพลของนักการเมือง และดำเนินตามนโยบายของนักการเมือง ที่กล่าว มานี้ก็เป็นเหตุผลอันหนึ่ง

สิ่งที่จะอ้างเพื่อเหมาะสมกับเหตุผลบางประการนั้น ถ้าการศึกษาบอกระดับความรับผิดชอบต่อ บ้านเมือง ไม่สนใจต่อกิจการบ้านเมืองแล้ว จะ ไม่ขัดกับหลักที่ว่า “ประชาชนคือนักการเมืองโดยปริยาย” อย่างไรก็ตามหากเราสนใจกับปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ก็เท่ากับเราสนใจทางด้าน การเมือง การที่จะไม่รับรู้ ไม่สนใจการเมืองก็ เท่ากับปิดหูปิดตา บรรดาอาจารย์ นิสิตนักศึกษา และก็จะไม่ผิดอะไรกับคนไร้เดียงสาอยู่ใน โลกของความมืด ไม่เข้าใจในหลักการที่แท้ของ ประชาธิปไตย สถาบันควรมีส่วนกระตุ้นให้ นิสิตนักศึกษากระตือรือร้น ให้สนใจการบ้านการเมืองในทางที่ถูกต้องสมควร เพราะเขาจะเป็นผู้รับ มรดกการบริหารประเทศต่อไปในอนาคตกาล ๓๗๓ ท่านถนัด คอมันต์ ท่านได้เสนอข้อคิด เอาไว้ว่า นิสิตนักศึกษาสมควรจะมีบทบาทต่อ

สังคมและการบ้านการเมือง แต่ควรเป็นไปในลักษณะ บท มากกว่า บท คำกล่าวของท่านเสมือนเป็นแรงกระตุ้นให้นักศึกษา หันมาสนใจการเมืองอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ และสถานการณ์

ทางด้านนิสิตมีการกระทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างที่จะส่งเสริมและมีส่วนร่วมในกิจการบ้านการเมือง สร้างหลักแนวประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้า อาทิเช่น

-การจัดตั้งค่ายอาสาพัฒนาในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ ปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงสิ่งเก่าให้มีสภาพดีขึ้นเป็นอย่างมาก

-ช่วยอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา และกิจการบ้านเมือง ซึ่งจะเป็นแนวทางกระตุ้นให้ผู้บริหารดำเนินนโยบายสิ่งนั้น ๆ ให้ถูกต้องด้วยความระมัดระวังยิ่งขึ้น เป็นการเผยแพร่ความคิดเห็น หากความเจริญทางปัญญา (Wisdom) และเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการบ้านเมือง ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจสัมพันธ์ภาพ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือ แข่งขัน แบ่งความคิด แบ่งการบริหารงานแก่กัน

-การจัดหารายได้ เพื่อสมทบทุนรายการกุศลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม นับว่าเป็นเจตนารมณ์ อันสูงยิ่งที่ควรจะได้ช่วยกันให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

-ฝึกหัดให้เป็นนักประชาธิปไตย โดยการออกเสียงสนับสนุนเลือกตั้งนายกองค์การของวิทยาลัยฯ ช่วยออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนวิชาเอกเป็นต้น เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความซาบซึ้งในหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

-ช่วยควบคุมและสังเกตการเลือกตั้งของส.ส. ตามควรแก่กรณี

-ใช้สิทธิของตนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเมื่อตนมีโอกาส มีสิทธิเลือกตั้งสิ่งต่าง ๆ นับวันแต่เป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่น่ายินดี และเป็นอุดมการณ์อันสูงส่งยิ่งแต่ยังเป็น ไปไม่กว้างขวางนัก

-กิจกรรมที่ส่งเสริม ในหลักสูตรเห็นจะได้แก่ครู—อาจารย์ที่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคน "สุก" (Mature) ให้ศิษย์มีวิชาความรู้ ยกกระดับจิตใจให้สูง ดูแล้วก็จะเข้าไปในรูปอุดมการณ์มากกว่าทางปฏิบัติ

การจัดตั้งสภาอาจารย์ (Faculty Senate) ก็นับว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมการมีประชาธิปไตยเหมือนกัน

ลักษณะการสอนของอาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนศิษย์นั้น มีส่วนช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง จริงอยู่ เป็นการดี แต่การสั่งสอนอบรมนั้นควรให้ตรงเนื้อหาและหลักสูตร ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อศิษย์อันพึงเป็นประโยชน์ เหมาะกับ

การพัฒนาชาติบ้านเมือง การศึกษาที่ดีเป็นรากฐานที่จะทำให้ชาติบ้านเมืองมั่นคงและการสอนของครูควรจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามเนื้อหาที่กำหนด ครูอาจารย์ที่ดีควรจะวางตนให้เป็นกลาง มีเอียงไปเียงในทางหนึ่งทางใด จะทำให้ศิษย์ของตนมีอคติที่ไม่ดีต่อประเทศชาติบ้านเมือง ดังเช่นเรียนเรื่องการเมืองประเทศฝรั่งเศส ก็มีใ้เชื่อว่าสอนให้เกลียดชาติฝรั่งเศส หรือสอนให้เกลียดชาติเยอรมัน ที่เป็นต้นเหตุแห่งการสงครามโลก เพราะจะทำให้เยาวชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อไป

ทัศนวิจารณ์

วิทยาลัยวิชาการศึกษาอบรมสั่งสอนให้ ครู-อาจารย์ ตลอดจนนิสิต-นักศึกษา ได้มีความรับผิดชอบต่อสังคมชาติบ้านเมืองนั้น เป็นสมุหฐานความจริงและถูกต้อง แต่อยู่ในวงแคบไปซึ่งมีหมายความว่าต้องศึกษาการเมืองโดยเป็นแก่นแท้และทางตรง หากแต่ควรส่งเสริมให้มากกว่านี้ เรื่องการเมืองมีในบางหลักสูตร ในบางวิชา เช่นในวิชาประวัติศาสตร์, สังคม เท่านั้น หลักสูตรของวิชาเอกอื่นๆ ไม่มี จนนิสิตนักศึกษาบางคนต้องศึกษาค้นคว้ากันเอง หากพิจารณาถึงเหตุผลโดยลึกซึ้งแล้ว เรื่องการเมืองนี้ น่าจะได้ให้มีการศึกษากันบ้าง พอเป็นแนวทางในการส่งเสริมเรื่องการเมือง ในทางตรงและทางอ้อม ในขอบเขตพอประมาณ คิดว่าคงจะไม่เสียหายแต่ประการใด

ถ้าจะคิดกันอีก โนแ่งหนึ่งก็เป็นเรื่องลำบาก และเป็นห่วงมิ ใช้น้อย ที่จะกำหนดว่านิสิตนักศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ควรศึกษาเรื่องการเมืองโดยตรงหรือไม่เพียงใด เพราะตามปกติแล้ว วิทยาลัยวิชาศึกษามุ่งส่งเสริมด้านการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และอีกประการหนึ่ง การบริหารงานไม่ใช่เป็นตัวของตัวเอง ยังไม่เป็นอิสระส่วนใหญ่แล้วงานนั้นอยู่กับผู้บริหารงานเบื้องบน เช่นกรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ การทำอะไรลงไปก็ต้องเห็นชอบจากผู้บริหารเบื้องบนเสียก่อน การที่วิทยาลัยจะพิจารณาเพิ่มหลักสูตรวิชาการทางการเมืองลงไป จึงต้องพิจารณากันหลายด้าน ผู้เขียนให้ข้อเสนอแนะว่าอาจจะทำได้ โดยที่ ให้วิชาการเมืองเป็นวิชาเลือกเสีย ถ้านิสิตนักศึกษาต้องการจะเรียนก็มาเรียนกันได้ คงจะแก้ปัญหาคือที่อยากเรียนไปได้เพราะหนึ่ง

มีผู้ให้ความคิดอย่างแท้จริงว่า ผู้ที่จบจากวิทยาลัยวิชาศึกษานี้แล้วควรจะไปเป็นครู ถ้าจบแล้วจะไปเป็น ส.ส. นักการเมือง หรือเป็นรัฐมนตรี ก็ดูอะไรอยู่ แต่เมื่อสังเกตดูแล้ว นักการศึกษามีมิ ใช้น้อยที่เป็นนักการเมือง เป็น ส.ส. ถ้าได้บรรจุ Course วิชาเรื่องการเมืองลงไปบ้างแล้วก็จะทำให้รู้เรื่องการเมืองดีขึ้นอีกมิ ใช้น้อย ซึ่งจะได้เป็นผลดีแก่บ้านเมืองเสียด้วยซ้ำไป เพราะการเมืองเป็นเรื่องของมนุษย์ทุกฝ่าย ที่เราจะต้องรับผิดชอบต่อบ้านเมือง การเมือง เป็น เรื่องระดับชาติ ระดับ ประเทศ

แม้การเมืองจะเป็นเรื่องของอำนาจ และการขัดแย้งดังกล่าว ก็น่าจะศึกษาไว้บ้าง เพราะเราอยู่กับสังคม ช่วยกันแก้ไขเสถียรภาพของสังคม และกิจการบ้านเมือง

สรุป

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม วิทยาลัยวิชาการศึกษาบริหารงานแบบอย่างตามผู้บริหารงานเบื้องบน ความผันแปรทางการเมือง สุดแต่กำหนดให้วิทยาลัยดำเนินไป ในแนวทางใด สถานการณ์ใด การพัฒนาด้านใด

แม้มีการกระทำของวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่บ้างแล้ว โดยมากมักจะเป็นไปในทางอ้อม มากกว่าทางตรง หรือทางอุดมการณ์มากกว่าทางปฏิบัติ และวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คุณสมบัติดีพร้อมออกไปพัฒนาชาติบ้านเมืองในบั้นอรบอดบ้าน ก็จำเป็นต้องต้องอาศัย เครื่องมือ อุปกรณ์รอบด้าน เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาอันเลวร้าย ที่จะเกิดรอบด้านเหมือนกัน หากถือว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาไปแล้วรับผิดชอบต่อบ้านเมืองทุกด้าน ในทางที่ถูกต้องควร ก็จะนำความสบายใจ เบาใจ มาให้ฝ่ายบริหารบ้านเมือง ก็จะได้คำใหม่ขึ้นมาว่า วิทยาลัยวิชาศึกษามีใช้เพียงแค่ศึกษา วิชาการศึกษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะ

บัณฑิตต่างๆ ที่จบไปแล้ว ก็ได้รู้เรื่องกิจการบ้านเมืองสนใจปัญหาต่างๆ ของบ้านเมือง ก็เท่ากับเราช่วยส่งเสริมอุดมการณ์ทางการเมืองอันจะทำให้บรรลุไปตามเป้าหมายนโยบายโดยแท้

มิใช่ว่าบัณฑิตผู้เป็นปัญญาชน ได้ปริญญา มาอวดชาวบ้านเล่นเท่านั้น ควรนำความรู้มาช่วยแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองด้วย เพราะปัญหาทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา อยู่ที่ว่าทำอะไร ที่จะสร้างเสถียรภาพทางการเมืองพร้อมทั้งผลักดันให้ประชาชนได้รับรู้กับการเมืองเพียงใด พวกนิสิตนักศึกษาผู้ถึงการเมืองที่ถูกที่ควรพอเหมาะพอควร การแสดงความคิดเห็น ก็จะทำให้ผู้บริหารประเทศสำนึกระมัดระวังเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย และต้องรับฟังประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยซึ่งสอดคล้องกับหลักที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของมนุษย์” แต่การแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมช่วยเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง ก็ต้องให้เป็นตามวิถีแห่งกฎหมาย ถ้านิสิต-นักศึกษา ประชาชน เฉพาะผู้ที่เป็นปัญญาชน รู้สึกว่าบ้านเมืองของเราเป็นของเรา และต้องรับผิดชอบต่อบ้านเมืองแล้ว ก็นับว่าเราช่วยส่งเสริม อุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็จะทำให้ชาติบ้านเมืองเจริญ มิหุคยั้งโดยแท้

ชีววิทยากับการแสวงหาทางปรัชญา

วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์

บทความนี้เขียนเพื่อพยายามสรุปและแนะนำข้อมูลบางประการ โดยอาศัยความรู้ทางชีววิทยา ฟิสิกส์ และเคมีที่ได้รับการถ่ายทอดมา แม้จะไม่มากนักนำมาอธิบายทฤษฎีทางปรัชญาบางอย่าง เพื่อจะได้ให้ผู้อ่านได้รับไว้พิจารณาตามสมควร

ความรู้ของมนุษย์ในสมัยโบราณด้านชีววิทยามีน้อย อริสโตเติล เชื่อว่าสสารทั้งหลายทั้งปวงนั้นมีองค์ประกอบสี่อย่าง คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นคำอธิบายที่ไม่อธิบายอะไรมากไปกว่าสภาพของสิ่งต่างๆ คือ สามารถจับต้องและสัมผัสได้เหมือนดิน มีส่วนที่เป็นของเหลวเหมือนน้ำ

มีส่วนที่เป็นอากาศธาตุเหมือนลม และมีความร้อนความอบอุ่นในตัวเองเหมือนไฟ ต่อมาในยุคเล่นแร่แปรธาตุ พวกอาหรับมีความคิดว่า สิ่งต่างๆ ในโลกเป็นของผสมระหว่างกำมะถันกับปรอท คนโบราณเชื่อว่าพวกสารอินทรีย์เกิดขึ้นได้โดยอาศัย Vital force หรืออำนาจเนื่องจากชีวิต จนกระทั่ง Wöhler นักเคมีชาวเยอรมันสามารถสังเคราะห์ยูเรีย โดยการเผา แอมโมเนียมไซยาเนต ซึ่งเป็นสารธรรมดาทั้ง ๆ ที่ยูเรียเป็นสารอินทรีย์ที่สกัดจากปัสสาวะหลังจากนั้นความเชื่อก็เริ่มเปลี่ยนไป จนกระทั่งในปัจจุบัน นักวิทยาศาสตร์สามารถสังเคราะห์สารอินทรีย์ได้นับล้าน ๆ ตัว

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้ การค้นคว้าทางชีววิทยาได้ก้าวหน้าไปมากจนเข้าถึงระดับ Molecular biology โดยได้ชี้ให้เห็นว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เป็นระบบของกลุ่มสารทางชีวเคมี อันได้แก่ โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต น้ำและสารอนินทรีย์อื่น ๆ โดยมีโมเลกุลที่ควบคุมการทำงานของระบบ คือ DNA. DNA นี้เป็นตัวถ่ายทอดลักษณะพันธุกรรมทำให้สิ่งมีชีวิตสืบพืชพันธุ์ไปได้ด้วย ไวรัสนับเป็นสิ่งมีชีวิตที่เล็กที่สุด ประมาณล้านล้านเท่าของมนุษย์ มีโมเลกุลที่สำคัญเพียง ๒ อย่างคือโปรตีนกับ DNA และในทศวรรษที่ล่วงมานี้เอง นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันก็สามารถสังเคราะห์ DNA โดยใช้สารเคมีในหลอดทดลองได้ แม้ว่าจะเป็น DNA ที่ไม่มีสิ่งมีชีวิตใดในโลกมีกัน แต่ก็นับเป็นก้าวสำคัญในการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตมากที่สุดทีเดียว ในการประชุมทางชีววิทยาที่สหรัฐอเมริกาปีที่แล้วสามารถรวบรวมได้ว่าปัจจุบันมนุษย์รู้ประมาณ ๑ ในห้าถึง ๑ ในสาม ของขบวนการทางเคมีทั้งหมดที่เกิดขึ้นใน แบคทีเรียชนิดหนึ่งชื่อ E.coli นี้แสดงให้เห็นว่า แม้แต่ชีวิตเล็ก ๆ ที่มนุษย์มุ่งสนใจศึกษาเพราะมันง่ายที่สุดนั้นมนุษย์ก็รู้เพียงไม่ถึงครึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์เองซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่ซับซ้อนที่สุดจึงยังมีปัญหา และอุปสรรคอีกมากมายนัก

นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันเชื่อกันว่า มนุษย์มีวิวัฒนาการมาจากสิ่งมีชีวิตซึ่งมีความซับซ้อนน้อยกว่า การสามารถวิวัฒนาการทำให้มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ฉลาดที่สุด แต่ก็คงยังอยู่ในกฎเกณฑ์ของเคมี และฟิสิกส์ หากแต่ว่าวิวัฒนาการทางสมองทำให้มนุษย์ เกิดอารมณ์ จินตนาการ ความกลัว ความรัก และกลายเป็นสัตว์สังคมที่มีระบบซับซ้อนที่สุดเช่นกัน มนุษย์พยายามกันคิดสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับการกระทำ และความคิดของมนุษย์เอง นี่เป็นที่มาของศาสนา ลัทธิ และปรัชญา ซึ่งมนุษย์คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งพยายามแสวงหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของมีชีวิตมาวางเป็นแนวให้คนอื่นได้คิดและปฏิบัติตาม กลายเป็นอุดมคติ หรืออุดมการณ์ไป

อาจกล่าวได้ว่าการค้นคว้าในปัจจุบันแบ่งเป็น ๒ ทาง คือฝ่ายวัตถุนิยม หมายถึงนักวิทยาศาสตร์ที่พยายามจะอธิบายชีวิตในแง่ของ เคมี และฟิสิกส์ กับฝ่ายจิตนิยม ซึ่งเชื่อว่าความคิดหรือจิตต่างหากที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และเชื่อว่าอำนาจจิตและการควบคุมจิตเป็นสิ่งที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง

ทางฝ่ายวัตถุนิยม สามารถอธิบายขบวนการทางชีววิทยาได้มากมาย เช่น การควบคุมของขบวนการเคมีหลายร้อยหลายพันชนิดเราสามารถแสดงให้เห็นว่า สัญญาณประสาทหรือคำสั่งนั้นมาจากสมองในรูปของคลื่นไฟฟ้า และไปบังคับ

ให้กล้ำเนื้อทำงาน โดยหลังสารที่กระตุ้นปฏิกิริยาเคมีทำให้กล้ำเนื้อหดตัว นักวิทยาศาสตร์สามารถแบ่งชีวิตจากชีวิตเดียวหลังจากการปฏิสนธิให้กลายเป็นหลายชีวิตได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ไข่กบที่ไม่ถูกปฏิสนธิ เจริญเติบโตเป็นตัวกบที่มีลักษณะเหมือนกบอีกตัวหนึ่งทุกประการ โดยการผ่าตัดเปลี่ยนนิวเคลียสของไข่นั้นกับกบที่โตเต็มที่แล้ว การทดลองเหล่านี้ คัดค้านทฤษฎีของวิญญาณในเรื่องการปฏิสนธิอย่างรุนแรง แม้แต่ในตนเองพบว่าการกระตุ้นด้วยไฟฟ้า หรือการผ่าตัดทางสมองทำให้เปลี่ยนแปลงนิสัยได้เป็นขณะ ๆ สารเคมีและยาบางชนิด เช่นยาปลูกเชื้อก็สามารถทำให้คนตี ๆ กลายเป็นคนเลวได้ ดูเหมือนว่าพวกยิปปีจะใช้เป็นวิธีหาทางออกโดยการเสพยาัญชาเป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับในวงการวิทยาศาสตร์และการแพทย์ว่าความคิด และอารมณ์ของคนมีผลต่อขบวนการเคมีในร่างกายอย่างมาก คนตกใจหรือตื่นเต้นจะหลั่งฮอร์โมนชนิด

หนึ่ง ซึ่งทำให้คนนั้นมีความสามารถผิดธรรมดา เช่น เวลาไฟไหม้บางคนสามารถแบกของหนักๆ วิ่งหนีไฟได้ คนที่มีอารมณ์เกลียดชังจะมีการไหลเวียนของระบบโลหิตไม่ดี คนไข้ที่มีจิตใจเข้มแข็งจะหายป่วยได้เร็วกว่าปรกติ ส่วนเรื่องอภินิหารของอำนาจจิต หรือวิญญาณนั้นยังไม่มี การทดลองที่พอจะสนับสนุนได้มากเท่าไรนัก อาจจะเป็นเพราะผู้ค้นคว้าที่แท้จริงและเครื่องมือยังมีน้อยก็

เรื่องของชีวิตยังต้องค้นคว้าวิจัยกันอีกมากมายอย่างไม่มีจบสิ้นมิใช่เรื่องที่จะสรุปง่าย ๆ เอาว่า “อย่างนี้ถูกอย่างนั้นผิด” “คนที่ไปทางโน้นกำลังหลงทางต้องมาทางนี้สิจึงจะถูกต้อง” ล้วนแต่เป็นคำพูดที่ไม่ถูกทั้งสิ้น มนุษย์กำลังมุ่งค้นคว้าสิ่งเดียวกันโดยวิธีที่ต่างๆ กัน เหมือนคนตาบอดคลำช้าง จะสรุปเฉพาะผลของตัวเองไม่ได้ ต้องนำผลมารวมกันแล้วจัดให้ถูกต้องที่สุด เพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ด้วยกันเอง นี่สำคัญ

อภินิหารนาการ

จาก

บริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด

บางกระบือ พระนคร

โทร. ๔๑๐๐๐ — ๕ — ๕

เสียงเพลงของนกน้อย

เจ้านกน้อยเอ๋ย ทุกๆ ปีเสียงเพลงของเจ้ากังวานกระหึ่ม
เจ้ารู้ไหมว่า เจ้าร้องเพลงไปทำไม มีความหมายอย่างไร
หรือว่าเจ้าร้อง เพราะถูกสอนให้ร้อง

เจ้านกน้อยบนต้นหางนกยูง เอ๋ย

เจ้ารู้ไหม เพลงที่พวกเจ้ากำลังร้อง เป็น เพลงแห่งการปฏิบัติ
เพลงที่ สำคัญ ร่วมกันร้องเพื่อทำลายระบอบเก่าสมัยปฏิวัติฝรั่งเศส แต่พวกเจ้านกร้องเพื่อ
จะเป็น อภิสัทธาชน

ถึงเวลาแล้ว ที่พวกเจ้า **จักต้อง** รวมพลังบรรเลงเพลงล้มล้างระบบเจ้าขุนมูลนาย

เจ้านกน้อยบนต้นจามจุรี เอ๋ย

เจ้ารู้ไหม เพลงที่พวกเจ้ากำลังร้องเป็น เพลงแห่งอิสรภาพ
เพลงที่ **เสรีชน** ร่วมกันร้อง เพื่อ **ปลดปล่อยความเป็นทาส** ในสมัยสงครามกลาง
เมืองอเมริกา

แต่พวกเจ้าพากันร้องเพื่อจะเป็นอภิสัทธาชน -

ถึงเวลาแล้วที่พวกเจ้าจักต้องรวมพลังบรรเลงเพลงทำลายอำมาตยาธิปไตย

มาเด็ค เจ้านกน้อย บนต้นนนทรี ทองกวาว ศรีตรัง ฯลฯ

มาร่วมกันบรรเลงเพลงพร้อมๆ กัน

พลังแห่งเสียงเพลงจักนำประชาชน อยู่คู่ประชาชน ตลอดกาล

สุบิน ตันติกุล

การศึกษาในภาคใต้

ฤทธนา

พูนทอง

ข้าพเจ้าคิดว่า มีบุคคลจำนวนมากที่เมื่อเอ่ยถึง ภาคใต้ หรือ ปักษ์ใต้ คงจะคิดว่า ที่ภาคใต้นั้นอุดมสมบูรณ์ด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ และเขาเหล่านั้นอาจจะสรุปเอาเองว่าอย่างอื่น ๆ คงจะดีด้วย ไม่ว่าจะทางด้านสาธารณสุข ปโภค หรือด้านใด ๆ ก็ตาม แต่แท้จริงอย่างไร ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวถึง แต่ขอกล่าวถึงการศึกษานในภาคใต้

ประโยชน์ของการศึกษา ใคร ๆ ก็ทราบว่า มีคุณค่ามากมาย แม้กระทั่งคนเดินถนน จนกระทั่งนักการศึกษา และ ผู้บริหารประเทศ

ในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษา มีปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในจังหวัดสตูล ยะลา บัตตานี และ นราธิวาส ซึ่งเป็น ๔ จังหวัดในภาคใต้ ซึ่งมีชนบทรวมเนียม ประเพณี แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ข้าพเจ้ามี โอกาส

ไปเยี่ยมเพื่อนของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นครู ในอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งยังเหมือนเดิม ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ครูประจำบาลส่วนใหญ่ไปจากที่อื่น ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพชนบท ที่นั่น นักเรียนประจำบาลก็จะพูดภาษาของมุสลิม ซึ่งครูจะต้องพูดได้ด้วยจึงจะทำให้การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการแก้ปัญหา ควรจะคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในวิทยาลัยครู แล้วออกไปประจำในโรงเรียนนั้น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน การสร้างโรงเรียนก็เป็นหน้าที่ของราษฎร มีโรงเรียนจำนวนมาก ราษฎรเป็นผู้สร้าง งบประมาณแล้ว มีจำนวนน้อยมาก

ในด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เราก็คิทราบแล้วว่า เพื่อฝึกคนระดับกลาง ซึ่งเป็นที่

ต้องการของประเทศชาติอย่างมาก เราควรจะฝึกหัดอบรมให้นักเรียนระดับนี้ มีความรู้ความสามารถ ในแง่ที่ว่า ให้มีวิชาชีพติดตัว แต่เราก็ทำกันไม่ได้

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ข้าพเจ้าได้รวบรวมดูแล้วจากชุมพร ตลอดจนถึงนราธิวาสปรากฏยังมีนักเรียนประเภทนี้ไม่ทั่วถึงทุก ๆ อำเภอ ทำไมที่เราจึงจัดไม่ได้

โรงเรียนมัธยมประสม ซึ่งเป็นโครงการหลายร้อยล้านบาทของกรมวิสามัญศึกษา ซึ่งตั้งขึ้นที่โรงเรียนหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โรงเรียนมัธยมประสมที่จังหวัดยะลา เป็นแห่งแรกในภาคใต้ แต่เป็นโครงการหลังสุด หลังจากในภาคอื่น ๆ เขาก็กันครบแล้ว

โรงเรียนเกษตรกรรมอีก ขณะนี้มี ๓ แห่ง คือ ที่อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับที่ทุ่งสงก็เพิ่งยกระดับเป็นวิทยาลัยเกษตรกรรมเป็นแห่งแรกในภาคใต้ และเป็นแหล่งสุดท้ายในประเทศไทย คือ สด ๆ ร้อน ๆ มาที่เอง จะทำให้พวกเราชาวใต้ รู้สึกอย่างไร ทั้งที่อาชีพของประชากรแถบนี้เป็นอาชีพทางด้านเกษตรกรรมถึง ๗๕ เปอร์เซ็นต์

โรงเรียนพาณิชย์การ เป็นอย่างไร ไม่มีเลย ข้าพเจ้าทราบเฉพาะโครงการเท่านั้น บาง

ที่ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะมีแน่ ๆ เพราะเป็นโครงการศตวรรษ

อีกระดับหนึ่ง คือ การศึกษาระดับอุดมศึกษาก็เหมือน ๆ กับการศึกษาในระดับอื่น ๆ อีกเช่นกัน สถานศึกษาชั้นสูงมีอยู่ก็แห่ง เช่นวิทยาลัยครูยะลา สงขลา นครศรีธรรมราช วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ เปิดการสอนก็เป็นวิทยาลัยเทคนิคแห่งสุดท้าย และเป็นแห่งแรกในภาคใต้

วิทยาลัยครู ซึ่งผลิตครูออกไปสอนชั้นประถมศึกษา ก็มีไม่ครบทุกภาคการศึกษา เพราะภาคศึกษา ๔ ไม่มีวิทยาลัยครูเลย

วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของครูเพื่อปรับปรุงวิถะฐานะของครูให้สูงขึ้น ท่านลองคิดถึงดูว่า ในภาคอื่น ๆ เขาสร้างกันนานแล้ว คงเหลือเฉพาะภาคใต้ ซึ่งเพิ่งเปิดการสอนเมื่อปีที่แล้ว ถ้าเทียบกันแล้ว ภาคใต้เราก็มาดั่งหลังสุด ที่อื่น ๆ ก็ก้าวหน้าไปมาก แต่ที่สงขลา วันเปิดภาคเรียนมีตึกเรียน ๑ หลัง มีกระดานดำ แต่ไม่มีเก้าอี้ เลกเชอร์ หอนอน ๑ หลัง เพียงแค่นี้ นี่แหละสภาพของสถานศึกษาที่ใหม่ที่สุดในภาคนี้

สำหรับบ้านพักอาจารย์ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา เป็นอย่างไร ขอได้โปรดท่านผู้

สนใจไปดูเถิด นี่แล้วเราจะหาอาจารย์ดี ๆ ออกมาสู่ส่วนภูมิภาคได้อย่างไร ในเมื่อสภาพต่างๆ ไม่สะดวกเท่าที่ควร แต่คณะอาจารย์ที่มาประจำอยู่ นับว่าเป็นผู้ที่เสียสละอย่างสูงส่ง ขณะนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเขาจะทอดทิ้งเรา

สำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งใหม่ที่สุดของประเทศ ซึ่งมีศูนย์กลางที่ปัตตานีแล้ว ข้าพเจ้าในฐานะคนเมืองใต้น้อยใจเป็นที่สุด ที่เขาสร้างเป็นมหาวิทยาลัยแห่งสุดท้ายของประเทศ ทำไมนะ สถาบันทุกสถาบันในภาคนี้ จึงสร้างขึ้นเป็นแห่งสุดท้ายเสมอ จากระดับต่ำจนถึงระดับสูงสุด ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารประเทศ เขาทอดทิ้งภูมิภาคแถบนี้อย่างสิ้นเชิง ทำไมเขาไม่สร้าง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นแห่งแรกในส่วนภูมิภาค ขณะนี้บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกมาช่วยเหลือประเทศชาติเป็นจำนวนมาก แต่ไหนบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลาไม่มีเลย

จากยัดข้าพเจ้าคิดว่า “ภาคใต้ถูกทอดทิ้งมานานเหลือเกิน” สถาบันการศึกษาที่มีอยู่ ก็ไม่ค่อยจะน่าภูมิใจนัก เปรียบเสมือนผู้ใหญ่มอบของเล่นให้แก่ทารกเท่านั้น ในอนาคตข้าพเจ้าในนามประชากรในภูมิภาคแห่งนี้ขอวิงวอน อย่าให้ผู้ใหญ่ๆ เขามองข้ามไป พวกเราและประชากรอีกหลายล้านคน หาใช่ว่าไม่ต้องการความก้าวหน้า

อวยอันโอสถ

๑๗๖ – ๑๗๘ เบื้องสะพานพุทธยอดฟ้า ถนนบุรี โทร. ๘๐๔๗๘
ปรุงยา – อำเภอยายา เป็นที่ไว้วางใจได้
มีแพทย์ – เกสร์นักรประจำ

แพรวพิทยา

ทางชีวิต โดย โบทัน

..... “ เรื่องทางชีวิตนี้จะนับว่าเป็นเรื่องยาวเรื่องแรกของผู้เขียนก็เห็นจะได้ (ถ้าเราไม่นับเรื่องสลับท่อนจบเป็นเรื่องยาว) ความประณีตในการเขียนและความคิด ความอ่านต่าง ๆ ในเรื่องยังอ่อนอยู่มาก (ตามวัยของผู้เขียนขณะนั้น) ผู้เขียนหวังเพียงแค่ว่าจะเขียนเรื่องสนุก ๆ อ่านเพลินและได้ค่าขนมชนิดหน่อย มาบัดนี้วัยที่เพิ่มขึ้นความคิดที่เปลี่ยนไป ทำให้ผู้เขียนเปลี่ยนแนวการเขียนเรื่องไปบ้าง แต่เมื่อหยิบเรื่องเก่า ๆ มาอ่านก็ยังได้ความบันเทิงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จะช่วยให้เรามองโลกนี้ด้วยความรื่นรมย์กว่าสถานที่เป็นอยู่จริง ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินในการอ่านเรื่องทางชีวิตนี้บ้างตามสมควร ” ..... คำนำจากผู้เขียน
ขนาด ๕" x ๗" ๕๒๘ หน้า พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ ราคา ๓๕ บาท

เจ้าฟ้าจุฬามณี โดย โสภิต

เนื่องจากยังมีผู้เข้าใจผิด หรือไม่ทราบพระบรมราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างละเอียดอยู่เป็นอันมาก ความจริงนั้นพระบรมราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากผู้เขียนได้ศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าอยู่หลายปี ได้ทราบเรื่องราวที่ไม่เคยนึกถึงมาก่อนมากมาย ผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๕ ถ้าไม่รู้เรื่องราวของพระองค์ก็เหมือนกับว่าอ่านพระราชพงศาวดารไม่ตลอดเล่ม

ขนาด ๖" x ๘" ๓๗๕ หน้า มีภาพประกอบ พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์อย่างดี ราคา ๓๕ บาท

ตำราอาหารชุดพิเศษสุดของกลุ่มนักข่าวหญิง

พิมพ์ครั้งที่ ๕ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อหารายได้กุศลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศล บัดนี้ได้ออกวางจำหน่ายแล้ว ราคา ๑๕ บาท

แพรวพิทยา

๓๑๖-๓๑๘ วิังบูรพา พระนคร ตู้ ปณ. ๕๑๔ โทร. ๒๔๒๘๓, ๒๑๕๘๒

ผู้จัดจำหน่าย

ภาคผนวก

สนทนาทางการเมือง เรื่องความมีใจกว้าง

ระหว่าง จอน ล็อก และ ลอร์ด ชาฟสเบอร์

ฤดูร้อนของปี ค.ศ. ๑๗๐๔ จอน ล็อก ได้ต้อนรับแขกครั้งสุดท้ายในชีวิตของเขาที่คฤหาสน์ ในมณฑล เอสเซกซ์ที่เขาอาศัยอยู่ โดยจ่ายค่าเช่าและค่าอาหารด้วย ตอนนั้นล็อกมีอายุ ๖๒ ปี และเหลือเวลาที่จะมีชีวิตอยู่อีกเพียงไม่กี่เดือน สุขภาพเขาทรุดโทรมได้รับความทรมาณจากโรคซึ่งเขาคิดว่าเป็นโรคติดคอ และอาการที่ต้องอยู่อย่างไม่มีงานทำ ไม่เหมาะกับเขา โดยนิสัยแล้วล็อกไม่ใช่เป็นคนที่รักการครองตัวนักปราชญ์ในสมัยโบราณ เขาเป็นคนชอบทำการและเคยทำมาหลายอย่าง ตั้งแต่เป็นแพทย์ นักการทูต ข้าราชการ นักเศรษฐศาสตร์ และนักเขียนบทความ ในบั้นปลายแห่งชีวิตเขาได้ทุ่มเทจิตใจทั้งหมดให้กับการเมืองและการบริหารประเทศ ในหลายด้านล็อกเป็นประจักษ์คุณอังกฤษทั่วไป แต่เขาเป็นนักคิดที่ล้ำหน้าเกินสมัยของเขาเป็นอย่างมาก เขานับถือคริสตศาสนา เพราะถือว่าคัมภีร์ไบเบิลนั้น โดยหลักสำคัญแล้วพึงสมเหตุสมผล เพราะสอนอย่างง่าย ๆ เช่น “พระเยซูคริสต์เป็นพระเจ้าผู้ช่วยมนุษย์ให้รอดพ้น” ล็อกคิดว่าสงครามศาสนาซึ่งปั่นป่วนอยู่ในอังกฤษและยุโรปหลายปีนั้น เกิดขึ้นจากการปราศจากความคิดและความเชื่อที่กลอนแคลนอันไม่ใช่หลักการที่แท้จริงของศาสนาคริสต์ ถ้าเพียงแต่คนเหล่านั้นจะทำจิตใจให้สงบ ถ้าคนเหล่านั้นจะเรียนรู้ที่จะแยกความจริงจากนิยายในพระคัมภีร์ หรือพากันใช้เหตุผลของตนเอง แทนพึ่งคำของบาดหลวง เขาก็จะสามารถทำสิ่งที่พระเยซูสอนให้เขาทำนั้นได้ คือให้รักซึ่งกันและกัน ในยามชรา ล็อกต้องรู้สึกเศร้าสลดใจลงไปอีก ที่มีการรื้อฟื้นเอาระบบกษัตริย์ขึ้นมาใช้กันในหมู่เพื่อนร่วมชาติของเขาเอง แต่เขาก็ได้รับการปลุกปลอบใจจากพวกที่มาเยี่ยม ซึ่งเป็นพวกหนุ่ม ๆ ลูกศิษย์ของเขาเอง คนหนึ่งชื่อแอนโทนี แอชลีย์คูเปอร์ ผู้เป็นเอิร์ล ชาฟสเบอร์ คนที่ ๓ ผู้ประพันธ์เรื่อง “Characteristics of Men” ล็อกเคยเป็นเพื่อนสนิทและที่ปรึกษา ลอร์ด ชาฟสเบอร์คนที่ ๑ ซึ่งเป็นปู่ของคนนี้ และล็อกเคยเป็นผู้แนะนำการศึกษาของผู้เป็นหลานมาตั้งแต่ต้น ลอร์ด ชาฟสเบอร์หนุ่มผู้นี้เมื่อได้ไปเยี่ยมล็อกครั้งสุดท้ายนั้น มีอายุ ๓๔ ปี และยังไม่ได้อ่านหนังสือเล่มใดที่ขัดแย้งอย่างรุนแรงกับความคิดเห็นของล็อก ทั้งสองคนยังพบปะกันในฐานะครูกับศิษย์ ลอร์ด ชาฟสเบอร์ ใช้เวลาอยู่ที่วิลตันเป็นเวลา ๑ ปี เพื่อสุขภาพของเขาเอง หลังจากที่ได้เสวนากับพวกคัลซ์ ซึ่งเป็นพวกที่มีเสรีทัศน์ เขาก็ต้องกลับมาเผชิญกับบรรดาสภาทางการเมืองของอังกฤษ ซึ่งเป็นระบบการปกครองสมัยพระนางแอน อันเป็นยุคแห่งการขัดแย้งกับความคิดชนิดเสรีนิยมทำให้เขาว่าวุ่นใจมาก

ข. ครู ข้าพเจ้าไม่ได้หวังที่จะได้เห็นว่าจะเกิดมีการใจคอคับแคบขึ้นมาอีกถึงเพียงนี้

ล. ความใจแคบมิได้อยู่ลึกลงไปแค่นั้นเลย เจ้าคุณ

- ข. เห็นได้ชัดมาก่อนแล้ว ว่าเมื่อพระนางแอนฮันเสวยราชย์ ย่อมจะช่วยพวกหัวรุนแรงในนิกาย อังกฤษให้มีสถานะเข้มแข็งขึ้น แต่ข้าพเจ้าไม่คิดว่าจะมีการโจมตีคนที่ถือนิกายอื่นในฝ่าย ไปเคสแดนส์มากมายถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้าได้ทราบมาว่าปีนี้ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อ สภาสามัญ ให้ฟื้นฟูการกำจัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์อีก
- ล. ใช่ แต่เคราะห์ดีที่ของเราเอาชนะร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ จึงไม่ออกมาเป็นกฎหมาย
- ข. และเมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็มีพวกบาทหลวงก็โจมตีท่านกันอีกใช่ไหมครู
- ล. มีโจมตีใหม่ ๆ อีก แต่ไม่รุนแรงมิได้ คนที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางอันตราย ย่อมมีปรัชญาชีวิตไป ในรูปที่เห็นความลำบากเป็นสิ่งดี โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับความรุนแรงของพวกบาทหลวงนิกาย อังกฤษ ข้าพเจ้ามีปรัชญาชีวิตเช่นนั้นเท่านั้นเอง จะอวดอ้างว่าข้าพเจ้ามีความกล้า หาได้ไม่
- ข. ข้าพเจ้าได้ทราบว่า แม้พวกอาจารย์ในมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ก็เล่นงานท่าน
- ล. ท่านพูดคำว่า “แม้กระทั่ง” ดังประหนึ่งว่าการลงโทษผู้ที่มีความเห็นตรงกันข้าม จะมีที่ออกฟอร์ด น้อยกว่าที่อื่น ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นคนออกฟอร์ด ขอบอกท่านได้ว่าข้าพเจ้าไม่ได้หวังเช่นนั้น อาจารย์อยู่ที่วิทยาลัยไครส์เชิร์ช มาเกือบ ๓๐ ปี พอมามีความสัมพันธ์กับปู่ของท่าน พวกเพื่อน อาจารย์ของข้าพเจ้าก็คอยสอดแนม แล้วรายงานความเคลื่อนไหวไปยังราชสำนัก แล้วทาง วิทยาลัยก็ไล่ข้าพเจ้าในทันทีที่พระเจ้าซาลส์ที่สองมีพระราชประสงค์เช่นนั้น เพราะทรงเห็นว่า ข้าพเจ้าเป็นคนของลอร์ดซาฟสเบอรี
- ข. เหตุการณ์ผ่านมาก็ตั้งหลายปีแล้ว แต่มหาวิทยาลัยก็ไม่ยอมให้ใครอ่านหนังสือของท่าน
- ล. ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะมีใครทราบกันทั่ว
- ข. ข้าพเจ้าได้ยินว่า เจ้าสำนักเรียนต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยถือว่าการอ่าน “Essay Concerning Human Understanding” ของท่านเป็นการทำให้ปรัชญาของอริสโตเติลและของคณะอาจารย์ ในมัธยมสมัย ลดความสำคัญลงไป เขาจึงห้ามไม่ให้อ่านหนังสือของท่าน เพราะเกรงว่าจะ ไม่มีปรัชญาแบบเก่าเหลืออยู่ในออกฟอร์ด
- ล. ข้าพเจ้าหวังว่าความกลัวของพวกนี้จะเป็นจริง ข้าพเจ้าไม่เสียตายเป็นไรเท่ากับเวลาที่ข้าพเจ้าต้อง สูญเสียไปเปล่า ๆ ในระยะ ๒-๓ ปีแรก ที่ออกฟอร์ด เพื่อโต้เถียงกันด้วยคำพูดที่ไม่มีแก่นสาร อันเป็นวิธีการของปรัชญาแบบเก่า ข้าพเจ้ามีความยินดีที่จะคิดว่า การอ่านหนังสือที่ข้าพเจ้า เขียนนี้ จะช่วยให้ความคิดของคนหนุ่มสมัยปัจจุบันมุ่งไปในทางแสวงหาความจริง อย่างเป็น มรรคเป็นผล มากกว่าแต่ก่อน

- ข. ข้าพเจ้าแน่ใจว่าจะเป็นไปได้เช่นนั้น ถ้าหนังสือเหล่านั้นไม่ถูกเผาเสียก่อน
- ค. หนังสือข้าพเจ้าถูกห้ามเท่านั้น ไม่ได้กับถูกเผา ข้าพเจ้าได้รับจดหมาย ดร. ฮัตสัน บรรณารักษ์ใหญ่แห่งมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ขอให้ข้าพเจ้าส่งหนังสือที่ข้าพเจ้าได้แต่งขึ้น อภินันทนาการห้องสมุดบอดเลียน ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นคนออกฟอร์ดคนหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เจ้าสำนักแห่งวิทยาลัยทั้งหลายได้พากันห้ามมิให้นักศึกษารับหนังสือเหล่านั้น
- ข. ในสถานะการณ์เช่นนี้ ที่บรรณารักษ์ขอหนังสือมา ก็ออกจะเป็นการขวางโลกอยู่
- ค. และข้าพเจ้าคิดว่า คนต้องการหนังสือของข้าพเจ้าในออกฟอร์ด ขณะนี้มีมากกว่าที่เคยมีมาแล้ว ก็อะไรเล่าที่จะช่วยกระตุ้นมนุษย์ โดยเฉพาะมนุษย์หนุ่ม ๆ ให้อ่านหนังสือ ยิ่งไปกว่าการห้ามไม่ให้อ่าน เผาหนังสือนั้นผิด แต่ห้ามโดยไม่เผาศีบศบ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงส่งหนังสือให้เป็น อภินันทนาการตามคำขอ บรรณารักษ์บอกมาว่า ถ้าข้าพเจ้าจะส่งหนังสือไปให้เขาก็คง ๒-๓ เล่ม ก็จะจารึกชื่อของข้าพเจ้าไว้ในรายนามผู้ที่มีอุปการะคุณแก่หอสมุด
- ข. ข้าพเจ้าเข้าใจว่ามีผู้เขียนโจมตีท่านด้วยเหมือนกัน
- ค. ในหนังสืออะไร
- ข. ข้าพเจ้าได้ยินมาว่า นายโพรสท์เจียบไปถึง ๑๒ ปี แต่แล้วก็มาเขียนบทความโจมตีท่าน
- ค. ใครกันหมอนี้
- ข. ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเป็นอนุศาสนาจารย์ที่วิทยาลัยฮอล ไซลส์ ดูเหมือนว่าเขาจะเป็นผู้เขียนคำโต้ตอบฉบับใหม่คือ Letter of Toleration
- ค. ก็ทำไมท่านจึงบอกว่าเขาเขียนโจมตีข้าพเจ้าเล่า เจ้าคุณ
- ข. ก็ครูเป็นคนเขียน Letter of Toleration ไม่ใช่รี
- ค. ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าทำไมท่านจึงสงสัยเช่นนั้น
- ข. นายเฟอร์ลีเป็นคนบอกข้าพเจ้า เมื่อตอนที่ข้าพเจ้าพักกับเขาที่รอตเตอคม
- ค. นายเฟอร์ลี ควรจะหุบปากไว้ ลิ่นของพวกตัทซ์ มักจะกระดิกอย่างมีเสรีมากเกินไป เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองที่วิลันดา และอาศัยให้เจ้าของบ้านเก็บความลับเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าไว้นั้น ไม่รู้สึกปลอดภัยเท่าไรเลย
- ข. ข้าพเจ้าได้อ่านบทความของนายโพรสท์แล้ว เขามีความเห็นที่ว่ารัฐบาลของอาณาจักรคริสเตียนมีภารกิจที่ศักดิ์สิทธิ์ในอันที่จะรักษาศาสนาที่แท้จริง ถึงแม้จะต้องใช้กำลังก็ตาม

- ก. แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรละ ว่าศาสนาประจำชาติเป็นศาสนาที่แท้จริง ลัทธิคาร์ธอลิกเป็นศาสนาประจำชาติฝรั่งเศส โปรเตสแตนต์เป็นศาสนาประจำเยนีวา อิสลามประจำเตอร์กี ทั้งหมดนี้เป็นศาสนาประจำชาตินั้น ๆ แต่คำสั่งสอนของแต่ละศาสนา หาเหมือนกันไม่ ลัทธิศาสนาทั้งหมดนี้จึงจะเป็นจริงไปด้วยกันทั้งหมดย่อมไม่ได้
- ข. แต่ท่านก็เป็นสมาชิกของนิกายอังกฤษด้วยนี่ครับครู ทั้งนี้ยอมแสดงว่า ความความเห็นของท่าน และของข้าพเจ้านั้น ลัทธิศาสนาประจำชาตินี้ เป็นศาสนาที่เที่ยงแท้
- ก. ข้าพเจ้าคิดว่านิกายอังกฤษประกอบไปด้วยความจริง
- ข. ถ้าเช่นนั้นรัฐบาลก็ควรที่จะรักษาศาสนาประจำชาติไว้ แม้จะด้วยการใช้กำลังอาวุธมิใช่หรือ
- ก. ห้ามมิได้ เจ้าคุณ รัฐบาลมิได้ดำรงอยู่เพื่อป้องกันศาสนา
- ข. บางรัฐบาลอ้างว่าจำเป็นต้องทำเช่นนั้น
- ก. ที่น่าเศร้าก็คือ ผู้ปกครองประเทศมักอ้างถึงความรับผิดชอบเกินกว่าขอบเขตที่ควร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะแสวงหาอำนาจเอาไว้เกินกว่าที่ควรนั่นเอง ข้าพเจ้านั้น นึกถึงการปกครองสังคมเมือง ในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งเท่านั้น เราน่าจะถามว่าทำไมมนุษย์จึงสร้างสังคมเมืองขึ้นมา เป็นประการต้น แล้วแต่งตั้งผู้ปกครองขึ้นมาดูแลพวกตน
- ข. ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะถ้าอยู่ตามธรรมชาติ โดยปราศจากการปกครองที่มีระเบียบเรียบร้อยย่อมเป็นการลำบากยากเย็นเกินไปสำหรับมนุษย์
- ก. แต่การอยู่กับธรรมชาติก็มีประโยชน์ดี มนุษย์ยอมได้เป็นอิสระจากสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายที่ล้อมรอบเราอยู่ทุกวันนี้ ไม่มีจักรพรรดิและสันตปาปา ไม่มีทหาร ไม่มีจารบुरुข ไม่มีการตัดรอนเสรีภาพ และไม่มีการเก็บภาษี ในขณะที่เดียวกันมันก็มีผลเสียด้วย ทุก ๆ คนจะต้องป้องกันรักษาชีวิตและทรัพย์สินสมบัติของตนเอง เพราะว่าไม่มีอำนาจใด ๆ ที่สูงกว่า จะมากอยช่วยเหลือป้องกันเขาได้ ไม่มีระบบกฎหมายทางสังคม ดังนั้นทุก ๆ คนก็จำเป็นจะต้องเป็นผู้พิพากษาในคดีของตนเอง และคำตอบปัญหาของเรา ที่ว่าทำไมมนุษย์จึงต้องก่อระบบการปกครองขึ้น ก็มีเพียงให้เกิดเสถียรภาพและความยุติธรรมเท่านั้นเอง แต่ละคนก็ยอมยกสิทธิให้แก่การธำรงไว้ซึ่งกฎหมาย และสามารถบังคับใช้กฎหมายนั้นได้ตามวิถีการปกครองที่ตนได้เลือกขึ้นมา สิทธิที่เสียไปย่อมได้กลับคืนมาในรูปของผู้พิพากษาผู้ปราศจากอคติ เพื่อจะรักษากฎหมายไว้สำหรับทุก ๆ คน มนุษย์

มีสิทธิทางธรรมชาติต่อชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน และเขาเหล่านั้นก็ได้ตั้งการปกครองต่าง ๆ ขึ้นในแผ่นดิน เพื่อที่จะเสริมสร้างและรักษาสติของชาติไว้ เขามีได้ก่อตั้งรัฐบาลขึ้นเพื่อที่จะให้วิญญาณของเขาได้รอดพ้นไปสู่สุคติ

- ข. แต่การทำให้วิญญาณรอดพ้นไปสู่สุคติ ย่อมเป็นการกระทำที่พิเศษ มิใช่หรือ
- ค. ใช่ แต่นั่นไม่ใช่หน้าที่ที่แท้จริงของรัฐบาล การรักษาโรคภัยไข้เจ็บเป็นภารกิจที่แท้ แต่ไม่ใช่ภารกิจของคนที่ไม่ได้เรียนมาทางแพทย์ การช่วยให้วิญญาณรอดพ้นไม่ใช่เป็นกิจของรัฐบาล หากเป็นกิจของทางฝ่ายศาสนา
- ข. แต่รัฐมีอำนาจทางทหาร ที่จะบังคับใช้ได้ ในขณะที่ทางศาสนาไม่มี นิยายอังกฤษของเรามีอะไร ๆ ที่ควรแก่การยกย่องเป็นอันมาก เป็นต้นว่าปราศจากการเชือดข้อกลางที่เลวร้าย ความกระตือรือร้นที่น่ากลัว และความหลงอันป่าเถื่อน ซึ่งปรากฏว่ามีอยู่ในคริสตศาสนานิกายอื่น ๆ เป็นอันมาก พิธีกรรมประกอบขึ้นก็พอเหมาะ บริสุทธิ์และมีสง่า หลีกแห่งการทำบุญก็น่านิยมชมชอบมากกว่านิกายคาทอลิก หรือโปรเตสแตนต์อื่น ๆ อย่างนี้มีคุณธรรม รู้จักรับใช้ประเทศชาติและมนุษยชาติ และให้ร่วมพิธีกรรมอย่างพอสอาดประมาณ ที่ว่ามาทั้งหมดนี้ มิใช่ลักษณะอันวิเศษสุดสำหรับศาสนาหรือ
- ค. นิยายอังกฤษของเรามีคุณธรรมต่าง ๆ ดังที่ท่านได้กล่าวมานี้จริง คราวที่พวกที่มีหัวไม่รุนแรงมีอำนาจอยู่ในนิกายนั้น หนึ่ง อำนาจของพวกที่มีหัวไม่รุนแรงนั้นจะไม่สามารถคงทนอยู่ได้ ท่านก็เห็นแล้วว่าอำนาจของพวกนั้นได้ลดน้อยลงไป
- ข. ข้าพเจ้าจะขอถามปัญหาในเรื่องหลักการ ดังที่เคยมีผู้ถามข้าพเจ้ามาแล้ว คือถ้าเราพอใจว่านิกายอังกฤษจะคงอยู่อย่างที่เราจะเป็น เมื่อเป็นเช่นนั้นเราควรอนุญาตให้รัฐบาลรักษาศาสนาของศาสนาประจำชาติไว้ แม้จำเป็นต้องใช้อาวุธ
- ค. ท่านเชื่อหรือว่ามีศาสดาจะช่วยให้ วิญญาณของมนุษย์รอดพ้นไปสู่สุคติได้ ท่านอาจบังคับให้เขาคูกเข้า ให้เขากล่าวคำสวดอันนอบน้อมพระผู้เป็นเจ้า คือเราไม่อาจเอาเขาไปจอบังคับเขา แต่ท่านย่อมไม่สามารถที่จะให้เขาสวดมนต์ภาวนาออกมาจากหัวใจเขาเอง คุณเปลี่ยนความคิดภายในใจของเขาได้นั่นเอง
- ข. ถ้าเช่นนั้น ทำไมผู้ปกครองประเทศหลายต่อหลายคนจึงฝันทำ พระเจ้าแผ่นดินคาทอลิกแห่งประเทศฝรั่งเศสนั้น ไม่ไว้วางใจ แต่ทำไมจึงทรงบังคับให้คนถือศาสนาของพระองค์ด้วยการใช้กำลัง

- ด. เห็นจะพอพระทัยอยู่กับอาภักภิกษิยาภายนอก
- ข. ข้าพเจ้าคิดว่าท่านประมาณผลของอำนาจต่ำเกินไป ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับท่าน ที่ว่าเราไม่สามารถเปลี่ยนความคิดอันลึกซึ้งของคนได้ด้วยมีดดาบ แต่เราอาจใช้กำลังบังคับครู และพระได้ทั่วประเทศนั่นแลคือการเปลี่ยนความคิดอันลึกซึ้งของประชาชนส่วนใหญ่ ในทางอ้อม ด้วยการใช้อำนาจบังคับ
- ด. วิธีการเช่นนั้นใช้ได้กับการเผยแผ่ศาสนาที่ยึด แต่ใช้ไม่ได้กับศาสนาที่เที่ยงแท้ การที่จะให้สัจจะเข้าถึงจิตใจมนุษย์ไม่จำเป็นต้องใช้กำลังบังคับ พระผู้เป็นเจ้าได้ประทานเหตุผลให้มนุษย์สำหรับตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ในเรื่องความจริง
- ข. แต่ก็เห็นพ้องต้องกันทั่วไปว่าเราควรต้องใช้กำลังอาวุธ กล่าวคือต้องมีกองทัพ สำหรับคุ้มกันอาณาจักรเพื่อช่วยให้ประชาชนรอดพ้นจากสิ่งเขี้ยวยวนอันชั่วร้ายต่าง ๆ
- ด. ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าพวกบิศาจะยอมแพ้ได้ง่าย ๆ
- ข. แต่ก็มีตัวอย่างมาก ที่แสดงให้เห็นว่า ใช้อำนาจได้ผล โรงโสเภณี โรงเหล้า และโรงละครที่ถูกปิดไปนั้น ก็เพราะรัฐบาลใช้อำนาจบังคับ มิใช่หรือ ที่รัฐบาลทำเช่นนั้น ก็เพื่อลดสิ่งเขี้ยวยวนใจให้น้อยลงนั่นเอง การที่ทำให้ประชาชนรอดพ้นจากสิ่งเขี้ยวยวนด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ก็ไม่ห่างไกลไปจากการออกกฎหมายบังคับให้มากขึ้น เพื่อให้วิญญูณของประชากรราษฎรได้รอดพ้นไปสู่สวรรค์อันนิรันดร์เลยทีเดียว
- ด. ท่านว่าไม่ห่างไกลนัก เจ้าคุณ ข้าพเจ้าว่าเป็นการกระโดดก้าว จากการกระทำอย่างหนึ่งไปสู่อีกอย่างหนึ่ง เลยทีเดียวนะ การปิดโรงเหล้าบางประเภทนั้น เป็นนโยบายที่สมควร ข้าพเจ้าไม่คัดค้าน ที่ว่าการกระทำเช่นนั้นสมควร ก็เพราะโรงโสเภณี และสถานที่ตั้งกล่าว เป็นสถานที่เป็นโทษและวุ่นวาย คุกคามต่อความสงบ และความเรียบร้อยในสังคม เราไม่ได้ปิดสถานเหล่านั้น เพราะเห็นว่าเป็นสถานที่อันจะก่อให้เกิดความเขี้ยวยวนในทางทำความชั่ว ถ้าใครอยากจะให้ช่องโสเภณีเขี้ยวยวนไปในทางทำความชั่ว ถึงสถานที่เช่นนั้นถูกปิดไปแล้ว ก็เชื่อว่าคนเหล่านั้นจะปราศจากสิ่งเขี้ยวยวนใจให้ทำความชั่วก็หาไม่ เพราะบิศาจักจะมาเขี้ยวยวนเขาในรูปของหญิงสาวที่ขายสั้มหรือสาวใช้ที่ในเรือน
- ข. ท่านเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ในสมัยที่โอริเวอร์ ครอมเวล เป็นใหญ่ในอังกฤษ เวลานั้นโรงเหล้าและโรงมหรสพต่าง ๆ ถูกปิดหมด พวกนักศึกษาย่อมจะใช้ความคิดไปแต่ในทางการ

เรียน และการสวดมนต์ภาวนา ยิ่งกว่าในสมัยที่พระเจ้าชาลส์ที่ ๒ กลับมาเสวยราชย์ มิใช่หรือ เพราะตอนนี้ ท่ออกפורต์มีร้านสุราถึงสามร้อยแห่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในสมัยที่ท่านเป็นเด็ก มีทางที่จะเป็นคนดีได้ง่ายกว่าสมัยหลัง เพราะมีสิ่งเขี้ยววนน้อยกว่า ด้วยมหาชนรัฐในสมัยนั้น ไม่ยอมให้มีสิ่งเขี้ยววนต่าง ๆ เลย

- ค. ข้าพเจ้าจะขอบอกท่านว่าเพื่อนร่วมสมัยของข้าพเจ้าต้องกระเสือกกระสนออกไปไกล กว่าที่จะหาความสนุกได้ จึงต้องเสียเวลามากไปกว่าที่ควร แต่ข้าพเจ้าใคร่ขอเตือนความจำท่านว่า ข้าพเจ้ามิได้เป็นแค่เพียงนิสิตที่มหาวิทยาลัยออกפורต์ แต่ในสมัยมหาชนของรัฐเท่านั้น หากแต่ยังได้เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สมัยเมื่อราชาธิปไตยกลับคืนมาสู่อังกฤษอีกด้วย ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกเลยว่าสมัยหนึ่งมีคุณธรรมปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป และอีกสมัยหนึ่งมีแต่ความชั่วร้าย ข้าพเจ้าไม่อาจกล่าวได้ว่าได้สังเกตเห็นข้อแตกต่างอย่างใหญ่หลวงในสองสมัยนี้
- ข. แต่ครูก็เคยแนะนำผู้ปกครองไม่ให้ส่งลูกไปโรงเรียนกินนอน ท่านเขียนไว้ในบทความเรื่องการศึกษาว่า การไม่ส่งลูกไปโรงเรียนดังกล่าว เป็นการบ่อนทำลาย ให้เด็กพ้นเสียจากความเสื่อมเสียทางศีลธรรม
- ค. ข้าพเจ้าหวังใจว่าจะพูดให้เจ้าคุณเข้าใจได้ ว่าการเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวกับประเทศชาติ นั้น มีอันตรายน่ากลัว อะไรที่เหมาะสมแก่ความสัมพันธ์ ระหว่างบิดากับบุตร มิได้จำเป็นจะต้องเหมาะสมแก่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาราษฎร์ เหตุผลง่าย ๆ ก็คือ ราชาธิปไตยมิใช่บุตร อีกประการหนึ่งก็คือ ข้อแตกต่างอันสำคัญระหว่างการบริหารมหาวิทยาลัย กับการบริหารราชอาณาจักร เมื่อข้าพเจ้าขึ้นไปออกפורต์ ข้าพเจ้าอายุ ๒๐ ปีแล้ว แต่นิสิตหลายต่อหลายคน ที่สอบเข้าไปได้ เมื่ออายุเพียง ๑๓, ๑๔, ๑๕, พวกนี้จะได้เสรีภาพอย่างผู้ใหญ่ไม่ได้ เพราะยังเป็นเด็กอยู่
- ข. ข้าพเจ้าเห็นว่ามหาวิทยาลัยกับอาณาจักรนั้น มีอะไรต่ออะไรที่คล้ายกันอยู่มาก วิทยาลัยตั้งขึ้นมาในสถานะเป็นสถาบันการศึกษาทางฝ่ายคริสตศาสนา ด้วยการบังคับนิสิตให้เข้าโรงสวดทุกวัน ให้สวดถวายพระเจ้าก่อนรับประทานอาหาร ทั้งให้สวมเสื้อคลุมนักพรต กับอื่น ๆ อีกที่เป็นการบังคับราชอาณาจักรที่ต้องการจะเป็นคริสตจักรก็ย่อมทำให้เป็นการบังคับท่านเองเดียวกัน
- ค. วิทยาลัยไล่่นักเรียนที่ไม่ทำตามข้อบังคับออกเสียเมื่อไรก็ได้ ประเทศชาติทำเช่นนั้นไม่ได้

- ข. แต่ก็วางบทกำหนดโทษอย่างอื่นไว้ได้
- ล. ท่านหมายความว่า ถึงกับจะให้ลงโทษคนที่มีความเห็นแตกต่างกันในทางศาสนาที่เดียวรี
- ข. จะเรียกอย่างนั้นก็ได้ ถ้าทำด้วยเหตุผล ในทางของพระผู้เป็นเจ้า ก็ย่อมเป็นการกระทำที่ดี
- ล. ท่านลอร์ดชาฟสบอรี่ ข้าพเจ้ามีอายุมา ๗๒ ปีเข้านี้แล้ว ได้แลเห็นการลงโทษคนที่ถือลัทธิ ศาสนาต่างไปจากบ้านเมืองมาแล้ว ทั้งที่อังกฤษ ฝรั่งเศส และวิลันดา ข้าพเจ้าเคยเห็นการ ลงโทษของพวกที่ดื้อนิกายคาทอลิก พวกนิกายคัลแวง และนิกายอังกฤษ มาแล้ว ข้าพเจ้าขอยืนยัน ได้ ว่าคนพวกนี้กระทำกรไปเพราะความใจแคบเป็นที่ตั้ง ต่างกับท่านทำไปตามความประสงค์ อังสั่งของพระผู้เป็นเจ้า เพื่อสนองเทวบัญชา พวกพระราชมนมีโมหจริตเช่นนี้เสมอ เข้าใจว่า พระผู้เป็นเจ้ากระตุนให้คนทำเช่นนั้น แต่ครั้นเมื่อเวลาข้าพเจ้าเปิดอ่านพระกิตติคุณแห่งพระเยซู คริสต์ ซึ่งเดี๋ยวนี้ข้าพเจ้ากระทำอยู่ทุกวัน และสิ่งที่ข้าพเจ้าพบก็คือด้วยคำอันประกาศว่า ศาสนา ศิษย์ที่แท้ของพระองค์ย่อมต้องทนทรมานจากการลงโทษของผู้อื่น ข้าพเจ้าไม่เคยพบเลยว่าศาสนา ของพระเยซูคริสต์ควรลงโทษผู้อื่นโดยใช้ไฟและปลายดาบบังคับให้ผู้นอยอมรับนับถือคริสตศาสนา
- ข. ข้าพเจ้าสังเกตว่า Letter of Toleration ดูเหมือนจะมุ่งประสงค์ที่จะให้พวกคริสเตียนมีใจคอกว้างขวางต่อกันและกัน
- ล. อาจเป็นได้ เพราะพวกคริสเตียนนั้นมีใจคอกับแคบต่อกันและกันเป็นอย่างยิ่ง
- ข. แล้วพวกอิสลามกับพวกยิวเล่า ควรที่เราจะมีใจกว้างขวางเผื่อแผ่ไปด้วยหรือไม่
- ล. เราได้แต่สวดอ้อนวอนทุกวัน ให้กับพวกนั้นหันกลับมาถือศาสนาที่เที่ยงแท้ ข้าพเจ้าคิดว่านี่เป็น หน้าที่ของเรา แต่ข้าพเจ้าเกรงว่าคำสวดอ้อนวอนของเราจะไม่ได้ผล ถ้าเรามีตหนทางให้คน พวกนั้นมีโอกาสได้เดินเข้ามาสู่มรรคาวิถีของศาสนา ด้วยวิธีการอันปกติ และอย่างที่ควรจะเป็น ไปได้ นั่นก็คือ มิใช่ว่าถ้าคนพวกนั้นมาอยู่กับเรา เราก็โดยซบไล้ใส่ส่งไปเสีย หรือถ้าคนพวกนั้น มาอยู่กับเรา เราก็หาทางจับกุมลงโทษเสีย ในโทษฐานที่นับถือศาสนาไม่เหมือนกันเรา
- ข. ท่านคิดว่าเราควรที่จะมีใจกว้างขวางไปถึงนิกายต่าง ๆ ที่มีทัศนคติแปลก ๆ จนใกล้บ้าเข้าไปทุกที ด้วยหรือ นิกายที่วานี้ก็ได้แก่พวกที่ถึงกับอยากฆ่าลูกบุญชายัญช์ หรือประกอบกามกิริหากันอย่าง สกปรกและน่าเกลียด
- ล. แน่نون เราไม่ควรจะมีใจกว้างขวางจนถึงกับยอมรับกลุ่มชนที่ถือปฏิบัติลัทธิศาสนาอันผิดกฎหมาย ที่วางไว้สำหรับการดำเนินชีวิตโดยปกติวิสัย เหตุผลที่เราไม่ยอมรับการฆ่าลูกบุญชายัญช์ ก็เพราะเราไม่

สามารถยอมรับให้มีการฆ่าทารกกันได้ในบ้านเมือง พร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็มองไม่เห็นข้อโต้แย้งในการที่จะฆ่าลูกวัวเพื่อทำพิธีบูชายัญ ถ้าลูกวัวนั้นเป็นของเขาเอง โดยที่เขาไม่ได้ไปขโมยใครมา

- ข. เราควรจะขยายความใจกว้างของเราไปให้ถึงพวกที่ไม่นับถือพระเจ้าด้วยหรือไม่
- ค. ไม่ควร ความสัมพันธ์ทางการเมือง ทางสังคม ขึ้นอยู่กับความไว้น้ำใจกันและกัน แต่เราไม่อาจไว้น้ำใจคนที่ไม่นับถือพระเจ้าเป็นเจ้าได้ เพราะคนที่ไม่นับถือพระเจ้าเป็นเจ้า ไม่อาจปฏิบัติตนเฉพาะพระคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ เราจึงไม่อาจเชื่อถ้อยคำของเขาได้
- ข. ที่ครูว่ามานั้น พุดจากเหตุมาหาผล ในหนังสือ Essay ของท่านอันมีชื่อเสียงอย่างสมควรยิ่งนั้น ท่านยืนยันว่า ความรู้ต่าง ๆ ในทางข้อเท็จจริง ล้วนเกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งสิ้น ถ้าเช่นนั้น ควรที่เราจะสังเกตความประพฤติปฏิบัติของพวกที่ไม่นับถือพระเจ้าเสียก่อน ว่าไว้น้ำใจได้หรือไม่ และอาจพิสูจน์ได้ว่าไว้น้ำใจเขาได้จุดจติคนที่นับถือพระเจ้าเสียซ้ำ บางคนอาจจะบอกว่าคริสเตียนทุกคนเป็นคนดี เพราะถือหลักจากเหตุมาหาผล (apriori) คือคนที่เป็นคริสเตียน (เหตุ) ต้องเป็นคนดี (ผล) แต่จากประสบการณ์แล้ว เราหาอาจกล่าวได้เช่นนั้นไม่ ในทางตรงกันข้าม พวกที่ดำเนินชีวิตไปในทางชั่วร้ายที่ใหญ่ยิ่งที่สุดนั้น กลับเป็นคนซึ่งระมัดระวังอย่างที่สุดในทางการประพฤติปฏิบัติภายนอกตามความเชื่อทางฝ่ายศาสนา
- ค. ที่น่าสังเกตก็คือ อากัปกริยาภายนอกของคนที่อยู่ในนิกายอังกฤษเป็นเช่นนั้น เพราะกฎหมายในอาณาจักรนี้ช่วยให้อภิสิทธิ์แก่คนที่เข้ามานับถือลัทธิศาสนาประจำชาติ โดยปิดทางต่าง ๆ เสียเป็นอันมาก จากผู้ที่นับถือลัทธิไปเตสแตนต์นิกายอื่น มหาวิทยาลัยก็ อธิปไตยชนคึกคักตลอดจนตำแหน่งข้าราชการก็ พวกนี้หามีโอกาสที่จะเข้าไปร่วมด้วยไม่
- ข. ถ้าเช่นนั้นครูก็ควรเสนอว่านิกายอังกฤษไม่ควรให้อภิสิทธิ์ใด ๆ แก่สมาชิก เว้นไว้แต่หนทางแห่งความรอดพ้นไปสู่สวรรค์
- ค. ถ้าทำเช่นนั้น ก็เกรงว่านิกายอังกฤษคงจะเป็นนิกายที่เล็กลงอย่างฉับพลัน ที่ข้าพเจ้าคัดค้านก็เพราะข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับการใช้อำนาจทางการเมืองบังคับให้คนถือนิกายนี้ จึงขอรับกับท่านอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ว่าข้าพเจ้าเป็นคนเขียน Letter of toleration เขียนมาหลายปีแล้ว ฉบับแรกเขียนที่วิลันดา ที่สองเขียนเมื่อกลับมายังลอนดอน ฉบับที่สามเขียนที่นั่นที่บ้านเซอร์ ฟรานซิส มาสแซม ฉบับที่สามขยายความออกไปจนข้าพเจ้าเกรงว่าคนอ่านน้อยคนนักที่จะอ่านได้จนจบ ดูเหมือนนายไพรสท์ก็ต้องใช้เวลาถึง ๑๒ ปี จนกว่าจะอ่านได้จบ เวลานี้ข้าพเจ้าก็มีอยู่ที่นี้ ขณะเมื่อข้าพเจ้ากำลังจะตาย

ข. โทนครูว่ายังไงนะ

ค. ท่านคงจะจำได้ว่าข้าพเจ้าเป็นแพทย์ ข้าพเจ้าได้ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตจากออกฟอร์ด มหาวิทยาลัยนั้นจะได้แสดงความกรุณาปราณีต่อข้าพเจ้ามาก เป็นต้นว่า ได้ปฏิเสธไม่ยอมให้ปริญญาคุณวุฒิตัดแก่ข้าพเจ้าก็ตาม แต่ข้าพเจ้าก็รู้ว่าข้าพเจ้ากำลังพูดอะไร ท่านก็เห็นแล้วว่า ข้าพเจ้ากำลังจะตาย ขณะที่เขียน Letter of toleration ฉบับที่ค้างอยู่

ข. ขณะนี้มีความต้องการจดหมายเช่นนั้นมาก ทั้งที่วิลันดา และที่อังกฤษ นายเพอร์รี่บอกข้าพเจ้า ว่า พวกผู้พิพากษานิกายคัลเวง ลงโทษพวกมิชชันนารีรุนแรงยิ่งกว่าพวกคาทอลิกเสียอีก

ค. นายเพอร์รี่ ก็เขียนมาถึงข้าพเจ้าทำนองเดียวกันนี้ นายวิลเลียม เพอร์รี่ อีกคนหนึ่ง ซึ่งถืออิกายเควกเกอร์ เคยพูดเสมอว่า นิกายอังกฤษร้ายยิ่งกว่านิกายโรมันคาทอลิก แต่ปู่ของเจ้าคุณ ไม่เคยทำผิดในเรื่องนี้ ไม่มีใครเข้าใจหลักแห่งความใจกว้างดีเท่ากับท่านผู้นั้น

ข. ข้าพเจ้าเข้าใจว่าปู่ของข้าพเจ้าได้ความคิดในเรื่องนี้มาจากครู เมื่อคุณปู่กำลังอำนาจ ข้าพเจ้าเพิ่งเป็นทารก และเมื่อท่านตายจากไป ข้าพเจ้าเพิ่งจะมีอายุไม่ถึง ๑๓ ขวบดี เมื่อข้าพเจ้าไปอยู่โรงเรียนวินเชสเตอร์ กลับไปได้ยินความผิดพลาด เสียชื่อเสียง ยิ่งกว่าความสำเร็จอันใหญ่หลวงของท่าน แต่ข้าพเจ้าก็จำได้ว่าคุณปู่เป็นผู้สนใจในวิชาความรู้ และท่านเห็นความเป็นนักปราชญ์อันยิ่งใหญ่ที่มีอยู่ในตัวครู เมื่อครูอยู่ร่วมบ้านกับเรา

ค. ในระหว่างปีที่ข้าพเจ้าอยู่ในบริเวณเขตศาสน์ของปู่ท่าน ข้าพเจ้าใกล้ชิดกับท่านผู้นั้นมาก เรามีความคิดคล้ายกันหลายต่อหลายเรื่อง หลายเรื่องที่ข้าพเจ้าเรียนรู้จากท่าน และท่านคงจะได้เรียนรู้จากข้าพเจ้าบ้างเช่นกัน แต่ว่าปู่ของท่านเป็นผู้นำทางความคิดที่เกี่ยวกับความใจกว้างมาตั้งแต่เมื่อหัดชนะข้าพเจ้าเป็นปฏิปักษ์อยู่กับเรื่องนั้น ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าท่านจะจำได้หรือไม่ถึงจดหมายเหตุเกี่ยวกับปู่ของท่าน ที่พูดไว้ในรัฐสภา ในปีหลังจากที่พระเจ้าชาลส์ที่ ๒ ได้กลับมาเสวยราชย์ รัฐสภาเวลานั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกที่ต่อต้านพวกที่ถืออิกายอื่น ๆ ปู่ของท่านเป็นคนแรกที่ยื่นหยัดขึ้นเพื่อเสรีภาพของคนพวกนี้ ท่านคัดค้านกฎหมายเทศบาล ที่บังคับให้เจ้าพนักงานเทศบาลทุกคนรับศีลมหาสนิทตามลัทธิอิกายอังกฤษ ท่านคัดค้านกฎหมายการรวมนิกายที่บังคับให้บาทหลวงทุกคนยอมรับการบวชโดยนิกายอังกฤษเท่านั้น และท่านคัดค้านกฎหมายการประชุม ที่ห้ามคนที่ถืออิกายอื่น ๆ ซึ่งจะพบปะกันเกินห้าคนไม่ได้ และคัดค้านกฎหมายระยะทาง ๕ ไมล์ และมาตรการอื่น ๆ ซึ่งมุ่งประสงค์ที่จะให้พวกไปเตสแตนท์ที่ไม่ถืออิกายอังกฤษเป็นพลเมืองชั้นเลวลงไป

- ข. ข้าพเจ้าภูมิใจที่คนบู้ได้ทำเช่นนั้น
- ค. แต่ข้าพเจ้าไม่สามารถอดอ้างเกียรติคุณได้ว่าเป็นผู้ปลุกฝั่งหลักการต่าง ๆ เหล่านั้นเข้าไปในหัวอกของบู้ท่าน แท้ที่จริง ในปีสองปีแรก ที่ราชวงศ์สจิวตกลับมาเถลิงอำนาจ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับการมีใจกว้าง
- ข. แต่ครูไม่ได้เป็นสมาชิกรัฐสภา
- ค. จริง เวลานั้นข้าพเจ้ายังเป็นอาจารย์อยู่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด แต่ก็มีความคิดในเรื่องเหล่านี้ ข้าพเจ้าถึงกับเขียนบทความ เตรียมจะจัดพิมพ์ แม้ในที่สุดจะไม่ได้พิมพ์ก็ตาม ข้าพเจ้ายังมีต้นฉบับรวมอยู่ในบรรดาข้อเขียนของข้าพเจ้า ถ้าท่านได้อ่าน คงจะแปลกใจมาก ข้าพเจ้าจำได้ว่าเป็นการเขียนตอบบทความของนายเอ็ดเวิร์ดแบคซอร์ ซึ่งให้เหตุผลว่า รัฐบาลไม่มีสิทธิ์ที่จะบังคับให้ราษฎรให้บูชาพระผู้เป็นเจ้าในที่สาธารณะตามแบบที่รัฐบาลประสงค์ ข้าพเจ้าคัดค้านเขา ว่ารัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจอย่างสมบูรณ์ที่จะเลือกบังคับใช้กับราษฎรอย่างเต็มที่
- ข. ถ้าเช่นนั้น ท่านก็เห็นด้วยกับเรื่อง Leviathan ของทอมัส ฮอบส์
- ค. ข้าพเจ้าคิดของข้าพเจ้าเอง ท่านต้องตราเอาไว้ว่า ปีนั้นเป็น ค.ศ. ๑๖๖๑ ข้าพเจ้าเพิ่งจะอายุ ๒๙ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นอะไรอื่นเลย นอกจากการจลาจล เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๑๐ ขวบ อยู่ที่ซอมเมอร์เซท บิดาข้าพเจ้าไปรบ เข้าข้างรัฐสภา เมื่อข้าพเจ้าอายุ ๑๖ เป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนเวสมินสเตอร์ พระเจ้าชาลส์ที่ ๑ ถูกตัดพระเศียรที่ใกล้ ๆ กับตำบลไวท์ฮอลล์ พวกเราที่โรงเรียนสวดมนต์ภาวนาถวายพระกุศล เพราะอาจารย์ใหญ่เป็นฝ่ายเจ้า เมื่ออายุ ๒๐ ข้าพเจ้าขึ้นไปออกฟอร์ด ข้าพเจ้าอยู่ในกรอบแห่งการปกครองของพวกนักบุญผู้บริสุทธิ์ทั้งหลายเป็นเวลาถึง ๓ ปี เพราะฉะนั้น เมื่อพระเจ้าแผ่นดินกลับมาเสวยราชย์ ข้าพเจ้าจึงไม่หวังอื่นอื่นใด ยิ่งไปกว่าถวายพระราชอำนาจอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ข้าพเจ้าเบื่อเหลือทนกับคำว่าเสรีภาพ เพราะคนประกาศใช้คำนี้ได้ทำลายความหมายของคำนี้เสียแล้วโดยสิ้นเชิง
- ข. ตอนนั้นท่านพบบู้ของข้าพเจ้าหรือยัง
- ค. ข้าพเจ้าแรกพบท่านเมื่อปี ๑๖๖๙ เวลานั้นท่านยังเป็นลอร์ดแอสเสย์อยู่ แต่เมื่อถึงตอนนั้นข้าพเจ้าเปลี่ยนทัศนคติเสียแล้ว รัฐสภาในปีแรกที่ราชวงศ์สจิวตกลับมาเถลิงราชย์ ใจคอคับแคบอย่างที่สุด จนข้าพเจ้าเลิกกลัวว่าบ้านเมืองจะไร้ชื่อไร้แปดอีก ข้าพเจ้าจึงเริ่มเห็นเช่นคนอื่น ๆ อีกมากมายว่า แท้ที่จริง นายเอ็ดเวิร์ด แบคซอร์ เป็นฝ่ายถูก แต่บุคคลผู้นำสงสารนั้นได้ตาย

จากไปเสียแล้ว หลังจากที่ได้รับประกันตัวออกมาจากคุกนิวกัด ก่อนที่กระแสร์ความคิดจะเปลี่ยนไปตามแนวทางของเขา ฉะนั้นเพื่อความยุติธรรมแก่ปู่ของท่าน ท่านต้องอย่าคิดว่าปู่ของท่านได้รับความคิดในเรื่องนี้เช่นข้าพเจ้า ที่แล้ว ๆ มาปู่ของท่านถูกตำว่ามาอย่างไม่ยุติธรรมเพียงพอแล้ว

ช. ชื่อที่ทุกยุคค่า

เพราะคิดอย่างแคบและให้คำปรึกษาอย่างมีเล่ห์เหลี่ยม

เหมาะสำหรับท่าทีที่ฉลาด กล้าและการเจรจาอันคมอย่างโฉบเฉี่ยว

ไม่ยอมหยุดพัก ไม่มีหลักเกณฑ์ และไม่มีที่อันพึงยุติได้

ในการไต่ขึ้นไปสู่อำนาจ เมื่ออยู่ในอำนาจ ก็ไม่ยอมพอใจ เมื่อหลุดจากอำนาจก็ทนไม่ได้

วิญญาณสั้นเร็วร้อนจึงหาทางออกด้วยการทำงาน

ให้วิญญาณเป็นเครื่องประดับร่างกายอันต่ำต้อย เพื่อที่วิญญาณจะได้ค่อย ๆ สลายตัวไป

ล. ไตรเดนม์เขียนเช่นนี้ก็จริง แต่คนอื่น ๆ ที่คิดเช่นนี้ยังมีอีกมากเสียด้วย น่าเสียดายที่ปู่ท่านมีศัตรูมากเสียเหลือเกิน

ช. แปลกมากนะ คนที่ใจกว้างไม่น่าจะมีศัตรูมาก

ล. ศัตรูของปู่ท่านเป็นพวกที่นับถือไปอยู่ที่กรุงโรม

ช. ก็เพราะปู่ข้าพเจ้าไม่ยอมมีใจเผื่อแผ่ไปถึงพวกนับถือไปป็นี่เอง

ล. ข้าพเจ้าเองก็ไม่ต้องประสงค้ให้ปู่ท่านใจกว้างไปถึงพวกนั้น

ช. ครู ข้าพเจ้าออกจะเห็นว่าเหตุฟังดูไม่สมผล ถ้าจะบอกว่าเราควรให้พวกโปรสเตรสแดนทัศน์ิกายอื่น ๆ มีเสรีภาพ เพราะเราควรมีใจกว้างขวางทางศาสนา แต่พร้อมกันนั้น เราก็ก็น่าจะไม่ยอมให้พวกโรมันคาทอลิกมีเสรีภาพในทำนองนั้นบ้าง

ล. ดูท่านจะมีเหตุผลคล้าย ๆ พระเจ้าซาลส์ที่สอง

ช. ในหลายกรณี พระเจ้าซาลส์ที่ ๒ ก็ทรงมีพระหทัยกว้างขวาง

ล. ทรงเป็นคนประเภทตามใจ

ช. ความใจกว้างกับการตามใจ มีอะไรต่างกันมากนักเกี่ยวหรือ

ล. ต่างกันมาก ความใจกว้างเป็นเครื่องหมายของความเข้มแข็ง การตามใจเป็นเครื่องหมายของความอ่อนแอ

ช. ถ้าตามใจตัวเองสิ ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ครู การตามใจผู้อื่น ก็เหมือนกับเรามีใจกว้างต่อผู้อื่น นั่นเอง

- ก. ไม่เหมือนกันเลย เจ้าคุณ เราตามใจคนอื่นและสิ่งอื่นที่เราชอบ แต่ความมีใจกว้าง หมายถึง เราต้องทนต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่เราไม่ชอบ
- ข. (หัวเราะ) ข้าพเจ้าใจกว้างอย่างมากต่อคนและของที่ข้าพเจ้าชอบ
- ก. คำของท่าน เป็นเหมือนกับจะคัดค้านข้าพเจ้า แต่การที่ท่านหัวเราะ ก็แสดงแล้วว่าท่านยืนยันมติข้าพเจ้า
- ข. ที่พูดเมื่อตะกี้ ข้าพเจ้าหมายความว่าจะให้ออกสรรสนุกกันเท่านั้นเอง
- ก. นั้นนะซี อะไรเล่าที่ทำให้คำพูดออกสรร นอกไปเสียจากการเล่นคำ คือใช้คำว่าใจกว้างไปอย่างผิดๆ เซอร์ ฟรานซิส มาซแซ่ม มีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง ซึ่งชอบการเล่นสนุกเช่นนี้ หมอนี้มักไปตักเหล้าอุ่นอย่างดีของเซอร์ฟรานซิส มาซแซ่ม มาดื่มโดยไม่ได้รับการเชื้อเชิญ แล้วกล่าวคำสรรเสริญว่าสิ่งที่เขายอมรับมาดื่มนี้ดีนัก ข้าพเจ้าขอสารภาพว่าคำพูดของหมอนี้ ทำให้ข้าพเจ้าหัวเราะได้เสมอ
- ข. ถ้าเหล้าอุ่นอย่างดีนั้นเป็นของท่าน แทนที่จะเป็นของเซอร์ฟรานซิส มาซแซ่ม ท่านคงหัวเราะไม่ออกแน่
- ก. แต่คำพูดนั้นก็คงน่าขันอยู่นั่นเอง เพราะเขาว่าเขายอมรับในสิ่งซึ่งไม่มีใครให้เขา
- ข. และก็น่าขันเท่าๆ กันใช้ไหม ถ้าจะบอกว่าเรามีใจกว้างโดยยอมรับสิ่งซึ่งเราชอบ
- ก. ใช่ เจ้าคุณ ในกรณีใดๆก็ตาม ข้าพเจ้าใคร่ขอร้องให้ท่านตราไว้ว่า ต้องใช้ด้วยคำตามที่เคยใช้กันมาอย่างถูกต้องที่สุด จะใช้คำว่าใจกว้างไม่ได้ ถ้ามนุษย์ไม่รังเกียจสิ่งใดเลย
- ข. ถ้าไม่ยินดียินร้ายเลยว่า จะถือว่าคนๆ นั้นเป็นแบบอย่างของคนใจกว้างได้ไหม
- ก. คนที่ไม่ยินดียินร้าย ก็ย่อมไม่มีโอกาสจะได้แสดงความใจกว้าง เพราะโดยค่านิยม คนที่ไม่ยินดียินร้ายก็คือคนที่ไม่รังเกียจอะไรเลย
- ข. แต่ใน Letters of Toleration ของท่าน ท่านไม่แต่เรียกร้องผู้คนให้มีใจกว้างต่อสิ่งซึ่งเขาไม่ชอบ แต่ให้ใจกว้างต่อสิ่งซึ่งเขารับไม่ได้ด้วย
- ก. ข้าพเจ้าใช้คำว่า “ไม่ชอบ” อย่างกว้างๆ ซึ่งกินความตลอดถึงสิ่งซึ่ง “รับไม่ได้” ด้วย แม้ในสิ่งซึ่ง “กลัว” ก็รวมอยู่ด้วย การมีใจกว้างยอมทนในสิ่งซึ่งเรากลัว นี่สิยากที่สุด
- ข. เห็นรกรเป็นเพราะความกลัวเป็นอารมณ์ที่รุนแรงที่สุดของเรา
- ก. ใช่ แต่ก็หาเหตุผลอะไรยิ่งไปกว่านี้แล้ว ความมีเหตุผลกับความมีใจกว้าง คู่จะมีการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกันอยู่

และครูก็เสนอว่า ความมีใจกว้างมีใช้การตามใจ และมีใช้การไม่ยินดียินร้ายด้วย คำทั้งสามมีความต่างกันนะ เจ้าคุณ นี่เป็นข้อเท็จจริงทางภาษา หาใช้สิ่งซึ่งข้าพเจ้าเสนอขึ้นไม่ เราตัดสินคนกันด้วยการกระทำของเขา ไม่ใช่ด้วยคำพูดของเขา นะ ครู ขอให้ข้าพเจ้าได้ตาม ท่านสักปัญหาหนึ่งเกิด นับว่าเป็นปัญหาที่ปวดร้าวสำหรับเราทั้งสอง กล่าวคือ เวลาคนเขาได้ยินคำว่าซาฟเบอร์รี่เขาคิดถึงความใจกว้างและสุนทรพจน์อันวิเศษต่าง ๆ ที่ปู่ข้าพเจ้าพูดสนับสนุนคุณธรรมซ็อนหรือเป่ล่า หรือเขาคิดถึงสิ่งซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปู่ข้าพเจ้าครองอำนาจอยู่ในอาณาจักรนี้ ตอนมีการลงโทษพวกที่นับถือลัทธิศาสนาตรงกันข้าม ท่านจำคนเหล่านี้ได้ไหม ทั้งคนใหญ่คนโต เช่น สตีฟพอร์ตและพลิงเจต และคนเล็กคนน้อย เช่น สเตลีย์ และโคลแมน ซึ่งต่างก็ถูกลงโทษประหารชีวิต ยิ่งคนอื่นเป็นเรือนร้อย ๆ ที่ถูกเข้าคุก ปู่ข้าพเจ้าต้องทำเช่นนั้น เพื่อมิให้เกิดการกลับไปรับลัทธินับถือไปปเข้ามาอีก

มีหลักฐานการวางแผนกบฏของคนเหล่านี้อยู่นะ

โตดส์ โอคส์เล่า มีหลักฐานอะไร

โตดส์ โอคส์นั้น เป็นนักโกหกตัวยง เคียวนี้เรารู้ดีว่าควรฟังอะไรที่ดีกว่าตามจากคนพวกนั้น แต่เจ้าคุณก็รู้อยู่แล้วว่าเคียวนี้ เข้าอยู่ในสมัยที่มีเสถียรภาพดีกว่าแต่ก่อน ที่เราได้เสถียรภาพมานี้ ก็เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ค.ศ. ๑๖๘๘ ที่ทำให้พระเจ้าวิลเลียมได้ขึ้นครองราชย์ ก่อนการปฏิวัติคราวนั้น อังกฤษไม่สงบและไม่ปลอดภัยเลย ฝรั่งเศสกลายเป็นชาติที่มักใหญ่ใฝ่สูงและคอยฉวยโอกาสที่จะแย่งชิงสมบัติไปจากเรา ความจริงซ็อนมีมากเพียงไร ข้าพเจ้าได้ประจักษ์มาด้วยตนเอง เมื่อไปอาศัยอยู่ที่ประเทศนั้น พระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสส่งตัวแทนไปทุกแห่งหน ตัวแทนของพระองค์ในอังกฤษและไอร์แลนด์ ล้วนเป็นคนนับถือนิกายโรมันคาทอลิก จึงเป็นหน้าที่ของคนรักชาติที่จะต้องเฝ้าดูคนพวกนี้และทำลายคนพวกนี้ลงด้วย

จะนับว่านี่เป็นนโยบายอันฉลาดได้ละหรือ แต่แล้วปู่ข้าพเจ้าก็ทรงมานศิทรูของท่านด้วยการอ้างว่ามีแผนของฝ่ายพวกไปป หลังจากนั้นต่อมาไม่กี่ปี พวกคัทรูจึงทรمانท่านโดยอ้างว่ามีแผนของพวกโปรเตสแตนต์ ถ้าปู่ข้าพเจ้าใจกว้างถึงพวกคาทอลิกด้วย ท่านก็คงยังไม่ต้องตายที่ในประเทศวิลันดา ในฐานะผู้บัญชาการเมือง ครูเองก็คงไม่ต้องตามปู่ข้าพเจ้าไปอยู่ที่นั่น

ที่เราต้องดกอบงั้นนั้น เป็นการชั่วคราว แต่ข้าพเจ้าก็ไม่เคยละไปจากความสำเร็จขั้นสุดท้ายของเรา ท่านเห็นว่าการลงโทษพวกคาทอลิกสมด้วยเหตุผลและเหมาะสมแล้วกระนั้นหรือ

- ก. เจ้าคุณ ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าท่านเข้าใจทัศนะข้าพเจ้าโดยตลอดหรือเปล่า ทั้ง ๆ ที่ทัศนะของข้าพเจ้านี้ก็ดูจะเดียวกับของปู่ท่าน ข้าพเจ้าไม่เคยกล่าวว่าพวกคาทอลิกไม่ควรมีสิทธิเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในการบูชาพระผู้เป็นเจ้าตามความปรารถนา ข้าพเจ้าไม่เคยต้องประสงค์จะลงโทษมนุษย์ที่เชื่อว่าชนบั้งศักดิ์สิทธิ์ที่เสกแล้วกลายเป็นเนื้อของพระเยซูเจ้าขึ้นมาจริง ๆ หรือที่ว่าวัตถุศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นของจริงแท้ทั้งสิ้น หรือที่ว่าพระสันตปาปาทำผิดอะไรไม่ได้ในทางศาสนา แม้ข้าพเจ้าจะเห็นว่าความเชื่อดังกล่าวไม่เหมาะสมกับภูมิปัญญาของมนุษย์ ข้าพเจ้าไม่เคยประสงค์จะห้ามพิธีกรรมทางศาสนา อยากจะถวายมิชชากันก็ครั้ง ก็ตามใจข้าพเจ้า ไม่ห้ามคนที่ยึดถือศาสนาว่าศักดิ์สิทธิ์ แต่พวกนิยมไปปีมิได้จำกัดวงอยู่แต่ในทางประเพณีปฏิบัติคนตามทางลัทธิศาสนา หากพวกนี้เกี่ยวข้องอยู่กับการวางแผนทางการเมือง เพื่อมหาอำนาจต่างประเทศเสียด้วย พระสันตปาปาที่เป็นประมุขของพวกเขา ก็เป็นชาวต่างประเทศ ยังเจ้าแผ่นดินที่ร่วมลัทธิกับพวกนี้ที่เรียกร้องให้พวกนี้สนับสนุนก็ล้วนเป็นชาวต่างประเทศ มีพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสและสเปนเป็นตัวอย่างสำคัญ ถ้าคนที่ถือนิกายใดในฝ่ายโปรเตสแตนต์ มีความสัมพันธ์กับมหาอำนาจภายนอกในทำนองเดียวกัน ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรทำเช่นเดียวกับที่ทำมาแล้วกับพวกคาทอลิกคือไม่ให้พวกนี้มีเสรีภาพ นี่ไม่ใช่เรื่องของความใจกว้างที่มีต่อคนลัทธิอื่น หากเป็นเรื่องของความใจกว้างทางการเมือง
- ข. ถ้าเช่นนั้น ครูก็แนะนำให้คนมีใจกว้างทางศาสนา แต่ไม่ให้ใจกว้างทางการเมือง ข้อแตกต่างอย่างนี้ พึงดูยงกับสิ่งที่พวกคณะเยซูอิตพยายามอธิบายให้เห็นความแตกต่าง ทั้ง ๆ ที่และเห็นข้อแตกต่างไม่ได้
- ก. เจ้าคุณ ท่านทำให้ข้าพเจ้าเศร้าใจ ข้าพเจ้าแนะนำให้มีใจกว้างทางการเมืองอย่างแน่นอน ข้อแตกต่างอยู่ตรงที่ ในทางศาสนานั้นเราอาจและควรที่จะขยายความมีใจกว้างไปอย่างไม่จำกัด แต่ในทางการเมือง ต้องมีขอบเขตในการสร้างสรรค์สังคมการเมืองขึ้นมา เราจำเป็นต้องสละเสรีภาพบางประการ และรัฐบาลก็จำเป็นต้องมีจุดประสงค์ในการใช้กำลังอาวุธด้วย ไหน ๆ ท่านก็รู้แล้วว่าข้าพเจ้าเป็นผู้แต่ง *Two Treatises on Government* ที่ตีพิมพ์มา ๑๒ ปีแล้ว ในที่นั้นข้าพเจ้าแสดงความเชื่อไว้ว่า ราษฎรควรมีเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างมากที่สุดเท่าที่จะมีได้ในสังคม และรัฐบาลควรใช้กำลังบังคับอย่างน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แม้กระนั้นก็ต้องขีดวงจำกัดให้ความมีใจกว้างไว้ด้วยเหมือนกัน
- ข. ไว้ตรงไหน
- ก. ปัญหาทั้งหมดของเรื่องเสรีภาพ อยู่ตรงนี้เอง เจ้าคุณเล่า เห็นว่าควรอยู่ตรงไหน

- ข. ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีรัฐบาลไหนยอมให้มีฆาตกรและขโมยขโจรอยู่ได้ในรัฐ
- ค. นี่ท่านมีตัวอย่างอันพิเศษถึงสองประการ แต่เราต้องหาหลักมาใช้ให้ได้ ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรกลับไปหาเรื่องที่เราเคยเอ่ยถึงมาแล้ว กล่าวคือจุดประสงค์ดั้งเดิมของรัฐบาล อันเราเห็นว่ามิใช่ขึ้นเพื่อรักษาชีวิต เสรีภาพ ทรัพย์สินสมบัติ ของราษฎร ที่ท่านว่ายอมมีใจกว้างกับโจรผู้ร้ายและฆาตกรไม่ได้ ก็เพราะคนพวกนี้ทำลายสิทธิทางธรรมชาติของมนุษย์ ตรงนี้แหละ ที่เราสามารถจะบอกได้ว่าความใจกว้างมีขอบเขตแค่นั้น ก็คือตรงที่สิทธิทางธรรมชาติของคนอื่นถูกรุกรานหรือสูญหายไป
- ข. ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าข้าพเจ้าตามครุได้ทั้งหมด ข้าพเจ้าพอจะมองเห็นว่า มีรัฐบาลขึ้นนั้นขึ้นเพื่อป้องกันสิทธิอันเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินสมบัติ แต่จะมีรัฐบาลขึ้นเพื่อป้องกันสิทธิทางเสรีภาพได้อย่างไร ในเมื่อเสรีภาพต้องสลายตัวไปในทันทีที่มีรัฐบาลเราขึ้น มนุษย์จะปกครองพร้อม ๆ กับถูกปกครองได้ละหรือ
- ค. แน่ละ เสรีภาพบางประเภทย่อมจะหมดไป เมื่อมนุษย์ละความเป็นอยู่อย่างธรรมชาติ มาอยู่ในสังคมการเมือง แต่ก็ต้องจำไว้ด้วยว่า แม้การดำรงชีพอยู่อย่างธรรมชาติโดยปราศจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้น โดยหลักการมนุษย์มีเสรีภาพอยู่อย่างเต็มที่ก็จริง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ขอบเขตแห่งเสรีภาพของมนุษย์ก็ถูกจำกัดลง เพราะภยันตรายอันเกิดจากวิถีชีวิตที่ปราศจากกฎหมายนั่นเอง ในสังคมเมือง เสรีภาพของคน ๆ คนหนึ่งจะถูกจำกัดลง ณ ที่ที่จะไปรั้งความเสรีภาพของอีกคนหนึ่ง โดยขอบเขตอันสมเหตุสมผลเช่นนี้แล้ว คนที่อยู่ในสังคมย่อมมีทางได้รับรสแห่งเสรีภาพมากกว่าคนที่อยู่ตามสภาพของธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่มีเสรีภาพอย่างไม่มีขอบเขตก็ตาม ด้วยใครก็อาจทำลายเสรีภาพของเราได้ในทันที ถึงกับทำให้เราเลือดตกยางออกจนถึงตายก็ได้
- ข. ด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่าเสรีภาพก็ดุจดังความใจกว้าง จะมีอย่างสมบูรณ์เต็มที่ หาได้ไม่
- ค. ประชากรราษฎรจะมีเสรีภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับรัฐบาล ว่ามีใจกว้างเพียงไหนนั่นเอง ข้าพเจ้าชอบที่จะให้มีมากที่สุดทั้งสองด้าน เท่าที่จะไปกันได้ ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของรัฐไว้ได้
- ข. ก็แค่นั้นเล่า ที่พอจะไปกันได้กับความปลอดภัยของรัฐ ท่านเอ่ยถึงนายฮอบส์
- ค. เปล่าดอก เจ้าคุณ ท่านเองต่างหากที่เป็นคนเอ่ยถึงนายฮอบส์
- ข. ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นด้วยกับนายฮอบส์ดอกนะ แท้ที่จริงข้าพเจ้าทนเรื่อง Leviathan ของเขาไม่ได้เสียซ้ำ แต่ข้าพเจ้าว่าทำที่จะเป็นด้วยหนังสือเล่มนั้นมากกว่าเรื่อง Potriarcha ของเซอร์ ทอมัส ฮิลเมอร์ ที่ท่านใช้เวลาหลายปีเพื่อเขียนต่อคำ

- ก. ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าได้เคยอ่าน Leviathan หรือไม่อาจจะดีกว่า Petriarcha ก็ได้ ข้าพเจ้าไม่ได้พยายามค้นค้น Petriarcha เพราะว่าเป็นหนังสือดี แต่ว่าเพราะเป็นหนังสือที่มีอิทธิพล นิยายของหนังสือนี้ดูจะเกี่ยวกับนโยบายพวกข้าราชสำนักในวงการเมืองของชาติเราทุกวันนี้ จึงกล่าวได้ว่า เป็นกระบอกเสียงทางการเมืองพรรคๆ หนึ่ง ส่วนนายฮอบส์นั้นจะว่าอะไรก็ตาม ก็คงพูดแทนตัวเขาเองเพียงคนเดียว
- ข. ท่านรู้หรือไม่แล้วว่าเขาพูดว่าอะไร
- ก. เตือนความจำให้ข้าพเจ้าหน่อย เพราะดูเจ้าคุณออกจะเป็นผู้ทรงความรู้ในเรื่องนี้ ขอให้แบ่งความรู้มาให้ข้าพเจ้าบ้างเถิด
- ข. นายฮอบส์เชื่อว่าอำนาจที่มีอยู่แล้ว หากเกิดการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกไป เกิดมีใจกว้างต่อฝ่ายตรงกันข้าม ย่อมทำให้มีอันตรายกับรัฐ
- ก. ถ้านายฮอบส์เชื่อเช่นนั้น ก็น่าเสียดาย ที่ไม่ใช่เขาคนเดียว ที่มีทัศนะคติเช่นนั้น
- ข. เขาเชื่อถือเช่นนั้น เพราะเขาคิดว่ามนุษย์นั้น โดยธรรมชาติแล้ว ย่อมเป็นไปในทางเลว ถ้าอำนาจอันสูงสุดของอธิปไตยขาดหายไปเมื่อไร เราก็คงจะไปอยู่ในสภาพที่วุ่นวายไร้ชื่อแป
- ก. สำหรับข้าพเจ้า ทัศนะเช่นนั้นดูจะผิดเอามากๆ ข้าพเจ้าไม่คิดว่ามนุษย์นั้นวิเศษโดยธรรมชาติ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่คิดว่าผู้ปกครองประเทศชาติความวิเศษน้อยกว่าคนธรรมดา ทั้งๆ ที่เจ้าคุณก็เป็นผู้ดีมีสกุล แต่ข้าพเจ้าใคร่ของเรียนให้ทราบว่าคุณปกครองประเทศนั้น ว่าโดยสมุหนามแล้วชาวความวิเศษมากกว่าคนธรรมดาที่อยู่ใต้การปกครองของพวกเขาเสียอีก ฉะนั้น การที่จะให้คนส่วนน้อยที่มีคุณงามความดีน้อยกว่าพวกเราต้องมาปกครองเราอย่างสมบูรณาญาสิทธิเพื่อป้องกันบาปกรรมของพวกเราทั้งหมด ก็อาจจะฟังไม่ขึ้น
- ข. นายฮอบส์ไม่ได้บอกว่าชนชั้นปกครองดีกว่าราษฎร เขาเพียงแต่ว่ามีรัฐบาลเลวดีกว่าไม่มีเสียเลย
- ก. เจ้าคุณละ คิดเช่นนั้นหรือเปล่า
- ข. ในเมื่อเราไม่มีเอกสารที่จะบอกได้ว่าก่อนมีการปกครองเช่นนั้น ชีวิตความเป็นอยู่เป็นไปอย่างไร จึงเป็นการยากมากที่จะออกความเห็นได้ในเรื่องนี้
- ก. แต่ท่านก็ได้อ่านข้อเขียนของนักเดินทางท่องเที่ยว ไม่ใช่หรือ ว่านั่งเรือไปจนไกลสุดโพนัน บ. พันพิภพนี้ ที่ไม่รู้จักเกี่ยวกับการปกครองเลย มนุษย์ยังอยู่ในลักษณะธรรมชาติ นักเดินทาเหล่านั้นบอกไว้ให้เราเห็นว่าส่วนใหญ่แล้ว มนุษย์มีความสุขและพอใจในสิ่งที่มียู่ หาได้บ่าเดียว

เลวร้ายดังที่นายฮอบส์เสนอไม่ ท่านคงจะไม่บอกข้าพเจ้าว่าคนพวกนั้นเลวร้ายกว่าคนที่อยู่ภายใต้ พระราชาชั่ว ทั้งๆ ที่คนประเภทหลังนี้ได้ชื่อว่ายู่ในสภาพที่เรียกกันเอาเองว่าเสรีวิไล

- ข. ถ้าใครมาถามครู ว่าทำไมท่านจึงเห็นควรให้มีเสรีภาพและความมีใจกว้าง ท่านเห็นจะตอบว่า ท่านไม่ไว้ใจชนชั้นปกครอง แต่ท่านศรัทธาค่อมมนุษยชาติทั้งหมด
- ค. คำตอบของข้าพเจ้าคงเป็นไปในรูปนี้มากกว่า คือ ไม่ไว้ใจสถาบันทางโลกีย์ แต่เชื่อมั่นในสิ่งซึ่ง พระเจ้าทรงสร้างสรรค์มา รัฐบาลเป็นสถาบันทางโลกที่มนุษย์ตั้งขึ้น แต่มนุษย์นั้นพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า ทรงสร้างขึ้น ดังพระคัมภีร์กล่าวว่าทรงสร้างจากภาพของพระองค์เอง
- ข. บางคนย่อมกล่าวว่ารัฐบาลเป็นสถาบันอันสรรคได้สรรคสร้างไว้ หรืออย่างน้อยสถาบันกษัตริย์ก็เป็นเช่นนั้น
- ค. คนหลายคนพูดเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้ามองไม่เห็นว่าจะมีอะไรที่เห็นผิดไปยิ่งกว่าคำกล่าวนี้อีกเล่า ที่ในพระคัมภีร์ ไม่มีที่ไหนเอ่ยถึงเลยว่าเป็นเจ้าสถาปนาสังคมเมืองขึ้น หรือว่าได้โปรดให้ กษัตริย์องค์ไหนประทับบนบัลลังค์ใด
- ข. ท่านลืมพวกยิวไปแล้วหรือ
- ค. พระเจ้าเลือกพวกยิวให้เป็นประชากรของพระองค์ แต่มิได้ทรงสถาปนาพระมหากษัตริย์ไว้ให้ คนพวกนี้ ยิ่งราชวงศ์สจวร์ตด้วยแล้ว พระผู้เป็นเจ้าไม่ได้สถาปนาอธิปไตยให้อย่างแน่นอน
- ข. ใครเล่าที่สถาปนาอาณาจักริปไตยให้ราชวงศ์สจวร์ต
- ค. โดยความยินยอมของคนอังกฤษและคนสก๊อตเท่านั้น ที่ราชวงศ์สจวร์ตมีสิทธิปกครองพวกเรา สิทธิของพระราชาในการปกครองขึ้นอยู่กับความไว้เนื้อเชื่อใจประการหนึ่ง หากทำลายล้างความไว้เนื้อเชื่อใจอันนั้นเสีย ดังในกรณีของพระเจ้าเจมส์ที่ ๒ ของสก๊อตแลนด์ ก็เป็นอันว่าพระราชาหมดสิทธิ์ที่จะปกครอง พลเมืองย่อมถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปลดพระองค์เสีย
- ข. ที่ครูว่านี้ออกจะขัดกันอยู่นะ เพราะครูบอกว่าผู้ปกครองประเทศต้องมีใจกว้างต่อประชาชนพลเมือง แต่ประชาชนกลับไม่ต้องมีใจกว้างต่อผู้ปกครองประเทศ
- ค. ขอเจ้าคุณได้โปรดเข้าใจเถิดว่า ข้าพเจ้าเชื่ออย่างจริงใจในข้อที่ว่า ราษฎรต้องมีใจกว้างต่อผู้ที่ปกครองพวกเขา แต่ความใจกว้างนั้นก็มิชอบเขต ดังที่ข้าพเจ้าพูดมาแล้วว่าความใจกว้างของพระราชาก็มีเขตจำกัดเช่นกัน
- ข. ครูว่า พระราชาไม่ควรยอมผ่อนปรนให้ราษฎรผู้ทำผิดกฎหมาย

- ล. และข้าพเจ้าก็ยืนยันว่าราษฎรไม่ควรยอมผ่อนปรนให้พระราชอำนาจที่ทำผิดกฎหมายเช่นกัน ไม่มีอะไรขัดแย้งกันมิใช่หรือ เพราะกฎหมายต้องอยู่เหนือทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำผิดอีกฝ่ายต้องเล่นงาน ประชากรราษฎรมีสหรัทธิต่อขึ้น เท่ากับที่พระราชามีสิทธิลงโทษ
- ข. ข้าพเจ้าเกรงไปว่าสิทธิในการต่อต้าน ออกจะเป็นอันตรายสำหรับมนุษย์
- ล. แน่แน่นอน แต่เจ้าคุณต้องตราไว้ด้วยว่ามนุษย์ไม่ใช่ทารก
- ข. ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะท่านเชื่อว่ามนุษย์นั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นผู้มิใช่เหตุผลและมีนิสัยดี จึงเต็มใจที่จะไว้วางใจมนุษย์ โดยมอบให้มนุษย์มีเสรีภาพ
- ล. ใช่แล้ว
- ข. กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือท่านคิดว่ามนุษย์นั้นดีโดยธรรมชาติ
- ล. ถ้าท่านชอบที่จะพูดเช่นนั้น ก็ได้
- ข. คำสั่งสอนทางศาสนาคริสต์ที่กล่าวถึงความเลวของมนุษย์แต่ดั้งเดิมนั้น ถ้าเราคิดถึงเรื่องนี้ และคิดถึงความชั่วหน้ที่จะไปคิดถึงความคิดของมนุษย์ จักไม่มาลดความยึดมั่นของเราที่มีต่อเสรีภาพของมนุษย์ละหรือ จักไม่ชวนให้เราหันมาคิดถึงความเป็น ที่จะต้องมีระเบียบวินัยและรัฐบาลเผด็จการดอกหรือ
- ล. ความชั่วร้ายของมนุษย์แต่ดั้งเดิมเป็นข้อโต้เถียงอันหนึ่งที่จะให้มีรัฐบาลเผด็จการ ถ้าหากผู้ปกครองประเทศมิได้รับบาปดั้งเดิมนั้นติดมาด้วยเช่นคนอื่น ๆ และเจ้าคุณคิดว่าพวกที่ปกครองประเทศมิได้รับบาปอันติดมาแต่บิดามารดาเดิม ข้าพเจ้าก็จะต้องถามถึงความรู้ทางคริสตศาสนาของท่าน
- ข. ข้าพเจ้าเพียงเสนออย่างธรรมดา ๆ ว่าเราไม่สามารถสร้างการปกครองของเราขึ้นมาโดยการสันนิษฐานว่ามนุษย์นั้นดีตามธรรมชาติ แต่ตรงกันข้าม คริสต์ศาสนาได้สอนให้เรายอมรับว่ามนุษย์นั้นมีความชั่วตามธรรมชาติ ถ้าไม่มีความชั่วร้ายในตัวมนุษย์ ข้าพเจ้าก็คิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรมเช่นรัฐบาลเลย เราพูดได้ใหม่ว่า รัฐบาลเป็นวิถีทางกำจัดอันตรายที่ความชั่วของมนุษย์อาจก่อขึ้นมาได้
- ล. เราพูดเช่นนั้นได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าได้พูดไปแล้วในหนังสือ Second Treatise of Government แต่ก็มีได้หมายความว่า ยิ่งรัฐบาลเข้มแข็งเท่าไร อันตรายที่จะเกิดจากความชั่วของมนุษย์ก็จะน้อยลงยากวินินช่วยผ่อนอันตรายที่ใช้จับสั้นก่อก่อให้เกิดแก่ร่างกายก็จริงอยู่ แต่ก็มีได้หมายความว่ายิ่งรับประธานยากวินินมากเท่าไร อันตรายจากไข้ก็จะลดลงเท่านั้น เหตุผลที่แนะนำว่า ประโยชน์จะเกิดมี ถ้ารับประธานยากวินินแก่แก่แต่ได้ และถึงหยุดรับประธานเพียง

แค่นั้น เหตุผลชี้แนะอีกด้วยว่า การใช้อำนาจในการปกครองควรจะมีได้มากแค่ไหน และก็ควรจะพอเพียงแค่นั้น

- ข. ครู ท่านพูดถึงกฎหมาย อะไรคือกฎหมายเล่า ถ้าไม่ใช่สิ่งที่นักปกครองสร้างขึ้น ถ้าเช่นนั้นนักปกครองอยู่ใต้กฎหมายได้อย่างไร เราสามารถออกกฎหมายใหม่เสมอๆ เพื่อให้เหมาะกับการกระทำของเขา ถ้าการกระทำของเขาตรงกันข้ามหรือแย้งกับกฎหมายเก่า
- ค. กฎหมายของพระผู้เป็นเจ้าย่อมอยู่เหนือกฎหมายของพวกเจ้านาย กฎของธรรมชาติย่อมอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ
- ข. ท่านจะรู้กฎที่ว่ามันได้อย่างไร
- ค. กฎของธรรมชาติเห็นได้จาก “ตำแหน่งเหตุผล”
- ข. ตำแหน่งเหตุผล เป็นคำอุปมาณะครู ในหนังสือ Essay on Human Understanding ท่านแสดงให้เห็นว่าความรู้ทุกชนิดได้จากประสบการณ์ คือได้จากการผัสสะ ในหนังสือนี้ท่านพูดถึงอายตนะภายนอก เช่น การดู การฟัง เท่านั้น ถ้าหากมีความรู้ทางศีลธรรม ก็ต้องมีอายตนะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางศีลธรรมในตัวเรา ซึ่งทำให้เราสามารถมองเห็นกฎศีลธรรมเหล่านั้น ซึ่งอยู่สูงกว่ากฎหมายของพระราชา
- ค. เราไม่จำเป็นต้องมีอายตนะพิเศษสำหรับศีลธรรม เพราะเรามีมโนธรรมอยู่แล้ว
- ข. มโนธรรม คุณอกจะเป็นคำธรรมคาถาเกินไป
- ค. ไม่มีคำที่ธรรมคาถาเกินไปหรอก ถ้าคำว่า “ธรรมคาถา” นั้น ท่านหมายถึงคำที่รู้และเข้าใจกันโดยทั่วไป เราควรจะเลี่ยงคำพิเศษที่ไม่ได้ใช้กัน หากไม่เราอาจเอาความหมายของเราไปใช้กับคำเช่นนั้น โดยที่กักเอาไว้ที่เราเชื่อเช่นนั้นถูกต้องแล้ว คำอธิบายที่เราเข้าใจนั้น แม้ตัวเราเข้าใจ คนอื่น ๆ จะไม่สามารถเข้าใจเลย ไม่มีใครคนอื่นใดเข้าใจด้วย ขอท่านได้ตราไว้ว่าประชาชนมักไม่ยอมรับว่าคำ ๆ นั้นเขาไม่เข้าใจ นอกจากนักปราชญ์เสียแล้ว คนส่วนมากแกล้งทำเป็นเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาไม่เข้าใจเลย
- ข. และถ้าเป็นนักปรัชญา เขาก็แกล้งทำเป็นไม่เข้าใจในสิ่งที่เขาเข้าใจ
- ค. นักปรัชญาอย่างเรา อาจเป็นไปได้ เราต้องอย่าเพิ่งสรุปว่าอายุของปรัชญาประเภทท่านายทวยทักได้สิ้นสุดไปแล้ว
- ข. ข้าพเจ้าจำได้ว่า คราวหนึ่งท่านหมอยังจะเขียนหนังสือว่าด้วยของปรัชญาทางจริยธรรม เพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่ท่านเขียนเรียบร้อยแล้วเป็นหนังสือปรัชญาแห่งความรู้ ท่านได้เขียนหรือเปล่า

- ก. เปล่าเลย ข้าพเจ้าไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว และสรุปได้ว่า ไม่ต้องเขียนเกี่ยวกับปรัชญาทางจริยธรรมหรอกเพราะมีเล่มหนึ่ง อย่างหาที่เปรียบมิได้อยู่แล้ว
- ข. ที่ว่านั่นอะไรละ
- ก. พระคัมภีร์ใหม่ใจละท่าน พระคริสตธรรมคัมภีร์นี้ ขอให้ท่านอ่านอย่างใช้เหตุผลและมีสามัญสำนึกเถิด วิเศษแน่
- ข. มิฉะนั้นก็อ่านอย่างใช้ความรู้สึทางจริยธรรม
- ก. ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจเอาว่าท่านถึงว่าเหมือนสามัญสำนึก คือมีอยู่ในตัวเราแต่ละคน ใช่ไหม
- ข. มันอยากอยู่ ที่คนเราต่างก็มีการกระตุ้นทางศีลธรรมต่างกันไป สิ่งที่คุณหนึ่งเห็นว่าถูก อีกคนอาจรู้สึกว่ามีผิด พระคัมภีร์ใหม่ก็ไม่ใช่สิ่งที่จะชี้ทางให้เห็นแจ่มแจ้ง เพราะคนสองคนที่มีความเห็นต่างตรงกันข้ามกัน ต่างก็สามารถอ้างอิงคัมภีร์ไบเบิลสำหรับสนับสนุนความเห็นของตนได้ เหตุผลทางสามัญสำนึกก็เช่นกัน ถ้าหากส่องความสว่างอย่างแจ่มจ่างแบ่งกันไปได้อย่างทั่วถึงได้ ก็คงไม่มีใครอ้างว่าเขามีสามัญสำนึกมากกว่าคนอื่น
- ก. ความแตกต่างย่อมเกิดขึ้นได้แน่ และเหตุการณ์ทำนองนี้แลที่เป็นเหตุผลให้ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ถ้าไม่มีทางจะรู้ได้ว่าทัศนะทั้งสองฝ่ายซึ่งต่างก็คิดโดยสุจริต แต่ผิดกันจากคำเป็นผล เราก็ควรจะยอมให้ทั้งสองฝ่ายแสดงทัศนะของเขาได้โดยเสรี
- ข. ปัญหาไม่ได้ยุติลงที่การแสดงออก หากมันเป็นปัญหาเรื่องการกระทำด้วย ตัวอย่างเช่น พวกนิคายแควกเกอร์ ปฏิเสธที่จะพกอาวุธ เพราะความเชื่อมั่นในทางศีลธรรมของพวกเขาเป็นเช่นนั้น ในขณะที่พวกเราส่วนมากคิดว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องมียาอาวุธไว้ป้องกันอาณาจักร โดยไม่ต้องเอ่ยถึงข้อที่มีอาวุธไว้ป้องกันตัวเราเอง
- ก. ความใจกว้างมีจุดจบเป็นอย่างดีเสมอ คือถ้าความใจกว้างนั้นเป็นอันตรายต่อความสุขของมวลชน เราก็ยอมไม่ได้ ถ้าแควกเกอร์คนหนึ่งเดินไปโดยไม่มีอาวุธยามสุขสงบ แล้วถูกขโมยทำร้าย อย่างกับที่ข้าพเจ้าโดนทำร้ายบ่อย ๆ ในป่าเอปป์ิง เขาเพียงแต่ถามตัวเองว่าจะยอมเสียกระเป๋าสเงินหรือเสียชีวิต แต่ถ้าประเทศชาติถูกบุกรุก เราอาจต้องบังคับทุกคนให้จับอาวุธเพื่อป้องกันประเทศเพื่อส่วนรวม
- ข. ในกรณีเช่นนั้น ถ้าพวกแควกเกอร์อ้างถึงเหตุผลของท่าน ว่ากฎทางศีลธรรมอยู่นอกกฎหมายของบ้านเมือง ท่านจะว่าอย่างไร
- ก. ข้าพเจ้าเกรงว่าเขาจะพูดไม่เหมาะแก่โอกาส

- ช. แต่ก็ดูตามหลักตรรกศาสตร์ โดยนัยอธิบายของท่าน
- ล. หลักซึ่งใช้สำหรับเป็นแนวทางทั่ว ๆ ไปนั้น จะนำมาเป็นเหตุผลจนเลยเถิดไปหาได้ไม่ ข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติ ย่อมมีการยกเว้นเสมอ และเครื่องหมายของคนที่เดินตามทางสายกลาง ก็คือรู้จักยอมรับข้อยกเว้นอย่างนั้น บัญญัติ ๑๐ ประการ ไม่ให้พูดเท็จ ไม่ใช้ฆ่าผู้คน ฯลฯ แต่เราก็สามารถวาทภาพถึงพฤติการณ์หรือโอกาสที่การให้โกหกหรือการฆ่า ไม่ผิดแต่โอกาสที่ว่่านั้นผิดปกติ ซึ่งมีได้หมายความว่า การเคารพบัญญัติ ๑๐ ประการของพระเจ้าเป็นอันใช้ไม่ได้
- ช. ถึงแม้ครูจะไม่ชอบอภิปรัชญา ก็จะต้องเห็นด้วยกับเขาว่า การเดินสายกลางเป็นกฎอันประเสริฐ
- ล. ถ้าอภิปรัชญาคิดเช่นนั้น ก็เห็นจะต้อง ขำพเจ้าคิดว่าจิตที่มีเหตุผล ย่อมเห็นด้วยกับข้อนี้ และถ้าจิตของคนเราไม่ถูกหลักปรัชญาผิด ๆ และคติผิดบังเสียแล้ว เชื่อแน่ว่าจะต้องไม่คัดค้านกฎที่ว่ำนั้
- ช. ในกรณีของบัจเจกบุคคลแล้ว ความมีใจกว้างและความรู้จักประมาณ ไปด้วยกันได้ จันใดรัฐบาลและศาสนาก็น่าจะเป็นเช่นนั้น มีความเชื่ออย่างพอประมาณเพียงไร ก็จะมีใจกว้างขวางทางการเมืองมากเพียงนั้น ความมีใจกว้างเป็นสิ่งสำคัญสำหรับรัฐบาลและศาสนา มากกว่าสำหรับบัจเจกบุคคลด้วย
- ช. ถึงกระนั้นก็ตาม อะไรซึ่งเป็นส่วนคุณความดีในสาธารณชนย่อมจะต้องเป็นส่วนคุณความดีในส่วนบัจเจกบุคคลด้วย
- ล. เจ้าคุณ ขำพเจ้าไม่ได้พูดว่าความใจกว้างไม่ใช่คุณความดีในส่วนบัจเจกบุคคล ขำพเจ้าเพียงพูดว่าสำหรับบัจเจกบุคคลแล้วความใจกว้าง ว่าเป็นคุณความดีที่มีความสำคัญน้อยลง ทั้งนี้เพราะสถาบันสาธารณชนมีอำนาจในขณะที่บัจเจกบุคคลส่วนมากอ่อนแอบัจเจกบุคคลซึ่งไม่มีอำนาจนั้น แม้มีใจอกที่ไม่กว้างขวาง ก็ย่อมทำอันตรายได้เพียงเล็กน้อย
- ช. แต่ท่านก็คงจะยอมรับแล้วว่า ความมีใจกว้างขวางและความพอประมาณ ไปด้วยกัน ไม่ใช่หรือ
- ล. ขำพเจ้าคิดว่า ไม่มีใครที่จะปฏิเสธความข้อนี้ เราก็ได้เห็นกันมาแล้วว่าความใจแคบอาจจะเกิดจากแรงผลักดันหลายอย่าง บางทีก็เกิดจากอคติพิเศษถึงความฉลาดของเขา เช่นในกรณีของผู้ปกครองประเทศที่ไม่สามารถทนต่อการถูกซักถามได้ บางทีก็เกิดจากความร้อนใจ ดังเช่นกรณีของพวกทรราชย์ ได้รับความทรมาณจากความคิดของพวกเขาเองว่าเขาจะบุกยึดอำนาจและแบ่งแยกสมบัติไป นอกจากนี้ความใจแคบยังเกิดจากภาพลวง ในข้อที่ถือว่าใจตนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างและตีเลิศ

เข้าใจในกรณีของพวกโรมันคาทอลิก ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้รู้จักกับบาทหลวงเยซุอิตผู้รอบรู้ท่านหนึ่ง และท่านผู้นี้พูดกับข้าพเจ้าว่า “ความมีใจกว้างขวางเป็นค่าที่จำเป็น แต่ถ้าเรามีใจกว้างขวางต่อคำผิดแล้ว จะเป็นการผิดอย่างมาก”

- ข. คำว่าความผิดนี้ เขาหมายถึงอะไร
- ค. อย่างความเชื่อของข้าพเจ้านี้ เขาก็ถือว่าผิดได้แล้ว หรือพูดกันตามจริงแล้ว ความเชื่อทั้งหมดที่แตกต่างไปจากความเชื่อของเขา ก็ผิดทั้งนั้น เพราะเขามีความเชื่อมั่นในความจริงของหลักปรัชญาอันคลุมคลอของเขามากมายเกินไปนั่นเอง ท่านพูดถูกที่ว่าความมีใจกว้างไปพร้อมกันกับความคิดที่ไม่รุนแรง คนเรายัง คนเรายังอดอ้างที่รู้อะไรน้อยลงเท่าใด และยึดมั่นดื้อมั้นน้อยลงเท่าไร เขาก็จะมีความมีใจกว้างมากขึ้นเท่านั้น ความเชื่อแน่วเป็นศัตรูที่ยิ่งใหญ่ของความมีใจกว้าง ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าคนเราไม่ควรจะมีความเชื่อที่เจาะจงลงไป ข้าพเจ้ามีความปรารถนาเพียงที่จะให้คนเราบรรลุถึงความเข้าใจอย่างเพียงพอ ที่จะยอมรับความเป็นไปได้ที่ว่าเขาทั้งหลายอาจจะผิดได้ ความมีใจกว้างมาพร้อมกับความรู้ที่ว่าความรู้ของเราถูกจำกัดอย่างไร
- ข. อย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับว่าความใจแคบนั้น บางทีก็เกิดจากความตั้งใจที่ดี บาทหลวงเยซุอิตผู้ซึ่งคิดว่าเป็นความคิดที่ผิด ที่จะยอมใจกว้างกับความผิดนั้น ไม่ได้อยู่ในขั้นเดียวกับกับทรรายซ์ผู้ไม่ยอมให้มีการคัดค้านใดๆ ทั้งสิ้น
- ค. เจ้าคุณ ข้าพเจ้าสามารถจะทำให้ท่านมั่นใจจากประสบการณ์ได้ว่า เป็นการปลอบใจเพียงเล็กน้อยต่อคนซึ่งถูกประหารชีวิต ผู้ซึ่งรู้ว่าเพศฆาตมีความเชื่อว่า เจตนาของเขานั้นดี มีบางสิ่งที่จะพูดให้เกียรติแก่พวกสกูลบอร์กอัส ด้วยข้าพเจ้าแน่ใจว่าพวกนี้ ไม่มีทางทำผิดได้ไม่น้อยไปกว่าผู้ที่รับตำแหน่งจากเขา ที่ดำรงตำแหน่งพระสังฆราชแห่งกรุงโรม แต่พวกในสกูลนี้ไม่ได้หลอกลวงตัวเองในความเชื่อที่ว่า เขาทั้งหลายได้เป็นเครื่องมือความเที่ยงธรรม
- ข. ข้าพเจ้ากำลังจะพูดต่อไปว่า ความใจแคบก็ยังคงเป็นความใจแคบอยู่นั่นเองไม่ว่าความตั้งใจจะดีหรือเลว
- ค. ความตั้งใจดีนั้น เป็นสิ่งที่มักจะปะปนกับความตั้งใจเลวๆ ขอเจ้าคุณได้บอกข้าพเจ้าที่ชื่อว่า ท่านมีความคิดอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับการใช้กำลังอำนาจอันร้ายแรงที่บั่นทอนหลักเกณฑ์ของความมีใจกว้าง ซึ่งเราสามารถสังเกตได้ในประวัติศาสตร์เมื่อเร็วๆ นี้
- ข. ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าควรจะกล่าวถึงการเลิกถอนสัญญาแห่งนังเทส์ (Edict of Nantes)

- ล. ท่านสามารถเลือกตัวอย่างอย่างที่ว่าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรจะกล่าวว่าการเลิกถอนสัญญาแห่งเมืองนังเหล่นั้น เกิดจากแรงกระตุ้นสองแรงคือ ประการแรกเกิดจากแรงกระตุ้นทางศาสนาโดยมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือชาวฝรั่งเศสให้รอดพ้นจากความเห็นผิดที่น่าบดขี้ของความศรัทธาของพวกเขาไปรเทศแตนต์ และประการที่สองเกิดจากแรงกระตุ้นทางการเมืองด้วย โดยกษัตริย์ฝรั่งเศสปรารถนาจะแผ่ขยายอำนาจของพระองค์ และจำกัดเสรีภาพของประชากรราษฎรลงไปแล้ว อะไรได้เกิดขึ้นในสถานการณ์เช่นว่านี้ผลของฝ่ายโลกนั้นประกอบความสำเร็จ ส่วนผลทางฝ่ายธรรมไม่ประสบความสำเร็จเลย การคืนสัญญาแห่งเมืองนังเหล่นั้นได้อำนาจของพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสแข็งแรงขึ้น แต่การรื้อฟื้นสัญญาครั้งนี้ไม่ได้ช่วยขจัดมลทินให้ศาสนาคาทอลิก งานของพระเจ้าไม่สามารถทำได้โทษวิธีทางแบบนี้ แต่งานของพระองค์จะทำได้ก็แต่โดยการอธิบายชักชวนและสวดภาวนา ไม่ใช่ว่าทำโดยการบีบบังคับขบีไส
- ข. ครู เรายอมรับกันแล้วว่าความจริงจึงไม่จำเป็นต้องใช้วิธีบังคับโดยการใช้กำลัง เรายอมรับกันแล้วว่ากำลังนั้น รัฐบาลควรใช้ต่อเมื่ออยู่ด้วยในยามที่จะป้องกันอาณาจักร และเพื่อรักษาเสรีภาพและสมบัติของประชาชนเราได้ยอมรับด้วยว่า คำสอนของพวกที่ไม่อนุรักษนิยมนั้นย่อมไม่ว่าลัทธินี้จะเหลวไหลน่าหัวเราะเยาะเพียงไรก็ตาม ก็ควรจะได้รับ การผ่อนปรนมีใจกว้างต่อเพราะว่าคำสอนเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น ว่านี้ไม่ทำอันตรายให้แก่สังคม และเพราะว่าเสรีภาพของเราแต่ละบุคคลนั้นมีได้ก็เพราะว่าทุกคนมีเสรีภาพ ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับท่านที่ว่าพวกคาทอลิกสละสิทธิที่เขาควรได้รับความใจกว้างจากเรา เพราะเขาได้ โยกย้ายความจงรักภักดีจากราชบัลลังก์อังกฤษ ไปยังเจ้าต่างประเทศ แต่ดูเหมือนว่าท่านจะไม่ยอมรับข้อเสนอของข้าพเจ้าที่ว่าความมีใจกว้างนั้น เป็นคุณสมบัติอันหนึ่งของจิตใจหรืออุปนิสัย เราสอนกับความอดทนและความทรหดและถ้าจะว่านั้นนโยบายในด้านสร้างความมีใจกว้างขวางทางการเมือง ก็ต้องยอมปลูก เพราะคุณสมบัติแห่งความมีใจกว้างนี้ลงยังบุคคลแต่ละคน
- ค. เจ้าคุณยอมทำให้ข้าพเจ้าเชื่อได้ง่าย ๆ ว่า นโยบายชั้นพื้นฐานเกี่ยวกับความมีใจกว้างของชาตินั้นคือ คุณสมบัติของปัจเจกบุคคลแต่ละคนที่มีใจกว้าง ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าความรู้เจริญขึ้นอย่างกว้างขวางมากเพียงไร และความเชื่อในโชคกลางลดน้อยมากเพียงไร ประเทศชาติก็จะมีใจกว้างขวางขึ้นเพียงนั้น แต่เราต้องไม่ทำให้นโยบายเกี่ยวกับความมีใจกว้างเป็นอุดมการณ์สูงสุดของรัฐซึ่งโดยเหตุผลทางธรรมชาติแล้วไม่สามารจะเป็นไปได้ นโยบายเรื่องความมีใจกว้างไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของความอดทน ความมั่นคง และความฉลาด หากเป็นสิ่งที่ง่ายเท่านั้น การพูดถึงเรื่องความมีใจกว้างเป็นสิ่งง่าย ๆ (เราเพียงต้อง ๆ) ที่จะกล่าวกับนักปกครองของโลกนี้ว่า “จงปล่อยให้เรา

อยู่ตามประสาเรา ให้เราพูด ให้เราพิมพ์ ให้เราเทศน์ พบปะและนับถือสิ่งที่เราพอใจ ไม่ใช่บงการอันใดของนักปกครองทางการเมือง ที่จะเข้ามาแทรกแซงในกิจกรรมเหล่านี้ จงทำหน้าที่ที่ท่านได้รับความไว้วางใจจากบรรพบุรุษของเรา เมื่อตอนที่เขาได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้น และไม่ต้องทำอะไรมากเกินไปกว่านั้น

- ข. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่ได้ยินท่านกล่าวเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าต้องขอสารภาพกับท่านว่า ข้าพเจ้าเห็นตามและเห็นชอบด้วยกับนโยบายในด้านมีใจกว้าง แต่ข้าพเจ้ารู้สึกอยู่ในใจว่า ข้าพเจ้านั้น ไม่ได้เป็นคนใจกว้างเลย
- ค. ท่านไม่จำเป็นต้องปล่อยให้ความผิดเช่นนั้นรบกวนท่านหรอก โดยชีวิตส่วนตัวแล้ว บู่ของท่านก็ไม่ใช่เป็นคนที่มีใจกว้าง
- ช. ครู ตอนที่ข้าพเจ้าโตพอที่จะสังเกตเห็นได้แล้ว
- ด. ข้าพเจ้าก็ต้องขอพูดต่อไปว่า โดยส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่ได้เป็นคนใจกว้างอะไร แต่โปรดอย่าได้บอกข้าพเจ้าว่าท่านก็โตพอที่จะสังเกตเห็นแล้วเช่นกัน

เราออกแบบ รั้วหมาก่อสร้าง สถาบันการศึกษา
เป็นที่ไว้วางใจเสมอ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยเสรีก่อสร้าง

๒๗/๑-๔ ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน
บางยี่เรือ ธนบุรี โทร. ๒๓๘๖๘

นายปรีดี บุญซื่อ นักศึกษาปีที่ ๓ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เคยมีผลงานในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับนี้ติดนักศึกษาลำดับที่แล้ว

นายสุวิชัย หวันแก้ว นิสิตปีที่ ๔ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายอดุลย์ วงศ์จันทรา นักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

นายสมศักดิ์ หุดห่อง นักศึกษาปีที่ ๓ แผนกรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นายพรหม จักรวนิชกุล นิสิตปีที่ ๓ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายดำจฉาย เมตตา นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

นายสุวรรณ บุญลพ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายสันต์ สุวรรณเลิศ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายสนธิ เขียวสกุล นิสิตปีที่ ๓ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ

นายวีระศักดิ์ องศ์วิวัฒน์วงศ์ นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

นายสุทธนา พูนทอง นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา

นายธเนศ อารมณ์สุวรรณ นักศึกษาปีที่ ๓ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายสุบิน ตันติกุล นักศึกษาปีที่ ๔ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทกวี

ทุกรัฐบาลในโลก คิดเหมือน ๆ กันว่า

“รัฐมีสิทธิที่จะไม่หัดความจริงในทุกกรณี”

แต่จตุรัสว่า “หนังสือพิมพ์ไม่มีสิทธิจะพูดเท็จในทุกกรณี”

รัฐมนตรีว่า “นโยบายย่อมลุลงเห็นอเหตุผล”

แต่จตุรัสว่า “เหตุผลต้องอยู่เหนือนโยบาย”

สาส์นเพชรฉบับ “จตุรัส” เป็นหนังสือรายเดือน จำหน่ายปลั๊กฉบับละ ๖ บาท บอกรับเป็นสมาชิกได้ที่สำนักงานสาขา ๕๕ ถนนเสอป่า ตึกธนาคารจีนชั้น ๔ พระนคร

อ่าน

สังคมศาสตร์
ปริทัศน์

ฉบับธรรมดา ปีที่ ๘ เล่ม ๓

ฉบับคนหนุ่ม

- จดหมายถึงคนหนุ่ม
- คนหนุ่มสาวในทัศนะของ “ชายใหม่”
- คนหนุ่มสาวและปัญหา “สงครามเวียดนาม”
- คนหนุ่มสาวและปัญหา “โลกที่สาม”
- เสรีนิยม ในทัศนะของคนหนุ่ม
- สัมภาษณ์คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่
- *The Role of Siamese Intellectual*
- ประเทศไทยมีการพัฒนาทางการเมืองจริงหรือ โดย โนม ชอมสกี
- ปฏิวัติฯ แล้วโครงการเศรษฐกิจของ นายปรีดี พนมยงค์
- วิจารณ์หนังสือ ฯลฯ

แรกคิดและได้รับทำ 'สังคมศาสตร์ปริทัศน์' ฉบับนิสิตนักศึกษาเล่มนี้ ตั้งใจไว้ว่า จะทำให้เป็นหนังสือทางวิชาการโดยเน้นวิชาการที่เป็นความรู้หรือพื้นฐานสังคมศาสตร์แต่ละแขนงวิชา เช่น เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ที่ตั้งใจไว้เช่นนี้ เพราะเห็นนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้อันเป็นพื้นฐานทางสังคมศาสตร์อยู่มาก ครั้นพอท้อจริง ๆ ปรากฏว่าทำไม่ได้ตั้งใจไว้เท่าใดนัก

บทความหรือข้อเขียนที่เรานำลง ปริทัศน์ เล่มนี้ แม้ส่วนใหญ่จะไม่สอดคล้องกับความตั้งใจตั้งที่กล่าวมาข้างต้น แต่เราเชื่อว่าเนื้อหาสาระมีพอที่จะสร้างความคิดเห็น ทศนคติ และปัญญาของท่านผู้อ่าน และบางเรื่องเป็นความคิดใหม่ซึ่งไม่ค่อยมีใครสนใจมาก่อน (ยกเว้นฝรั่ง) สำหรับเรื่องที่ไม่ค่อยมีสาระและเรานำลง เพราะต้องการให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักกับคนในสถาบันการศึกษาหลาย ๆ สถาบัน เพราะการรู้จัก การเข้าใจคนอื่นในสถาบันอื่น สิ่งแวดล้อมผิดแผกไปจากตัวเรา บางทีมีประโยชน์กว่าสาระในข้อเขียนของคนอื่นอีกเสียด้วยซ้ำ ส่วนภาคผนวกเป็นบทสนทนาทางการเมืองระหว่าง จอน ล็อก กับ ลอร์ด ซาฟส์เบอร์รี่ คนแรกเป็นนักปรัชญา (นักหลาย ๆ อย่าง) ชาวอังกฤษ ศตวรรษที่ ๑๗ คนหลังก็พอเรียกเป็นนักปรัชญาได้ เรื่องที่สนทนาเกี่ยวกับความมีใจกว้าง ซึ่งสาระเน้นเรื่อง เสรีภาพ รัฐ รัฐบาล ศาสนา และมนุษย์ เราหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เรื่องที่ปริทัศน์เสนอให้ท่านผู้อ่านได้อ่านได้พิจารณากัน เราต้องการบางสิ่งบางอย่างให้เกิดในตัวท่านเอง เช่น ทำให้ท่านสนใจสังคมมากขึ้น ทำให้ท่านมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแจ่มชัดขึ้นหรืออาจทำให้ท่านรำคาญผู้เขียน แล้วแสดงปฏิกิริยาต่าง ๆ นานา ยิ่งท่านรำคาญโกรธคนเขียนมากเท่าใดเรายินดีมากขนาดนั้น

ในทุกวันนี้ การจัดทำหนังสือวิชาการหรือแสดงความคิดเห็นทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เมื่อค้นปัญหาหรือเรื่องทุนออกไป ปัญหาที่ผู้จัดทำต้องพบบ่อย ๆ คือ "ไม่ค่อยมีคนเขียน" นับเป็นเรื่องหนักใจแก่ผู้ทำหนังสืออื่น ๆ มาก เหตุที่ไม่มีคนเขียน บางสา

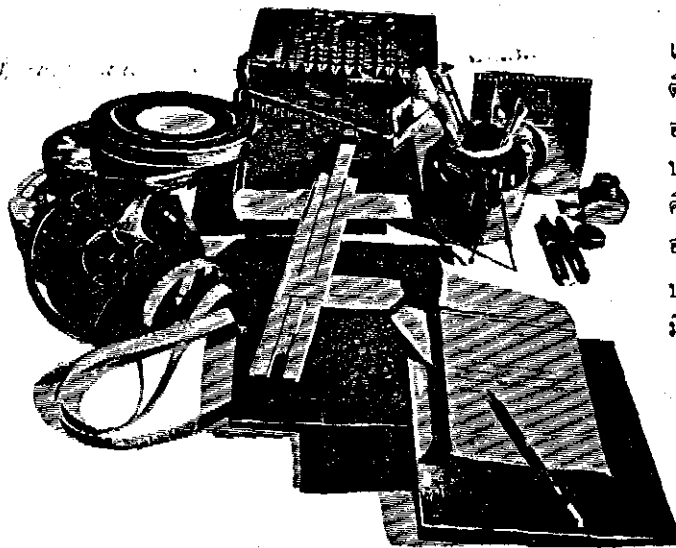
เหตุผู้จัดทำหรือกองบรรณาธิการก็ได้ แต่บางเหตุอยู่นอกเหนือเกินปัญญาของผู้จัดทำหรือกองบรรณาธิการ เช่น คนไทยไม่ชอบเขียน (เรื่องวิชาการ, การเมือง, สังคม) คนไทยไม่ค่อยมีความรู้ที่จะนำมาเขียนพอหรือไม่กล้าเขียน ฯลฯ แต่เหตุที่เราอยากให้ท่านผู้อ่านพิจารณาคือ คตินิยมของคนไทยที่ว่า "ทำดีกว่าพูด (เขียน)" หรือ "พูด (เขียน) ได้ แต่ทำไม่ได้"

สำหรับเราได้พิจารณาแล้ว และมีมติออกมาว่า คตินิยมแบบนี้เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยไม่ชอบเขียน ไม่กล้าเขียน หรือไม่มีความสามารถด้านเขียน (เรื่องวิชาการ) เพราะเขียนไปกลัวเพื่อนฝูง คนรู้จัก สังคมค่าเอาว่า "อายนี้ก๊ี้แต่พูด (เขียน) ไม่ทำอะไร" นอกจากนั้น คตินิยม "ทำดีกว่าพูด" ยังเป็นเหตุแห่งความล่าช้าทางวิชาการของเมืองไทย (วิชาการปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากชาติฝรั่งทั้งนั้น) เพราะมัวแต่ไปยึดในสิ่งที่ทำได้ หรือพอจะทำได้ สิ่งไหนที่ทำไม่ได้ แต่ทำได้ในอ้อมก็รีบ ๆ พันปี คนไทยไม่คิดกัน โดยเฉพาะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของพัฒนาการทางความรู้ทางวิชาการหรือปัญญาของมนุษย์ เมื่อไม่ได้พูดกันเขียนกัน ย่อมจะให้พัฒนานั้นได้ลำบาก

ดังนั้น หากใครอยากจะให้เมืองไทยพัฒนาการทางวิชาการความรู้และปัญญาของมนุษย์แล้ว จงช่วยกันพูดช่วย ช่วยกันเขียน ศึกษาวิจัยในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องไปกลัวถูกค่าว่า "ไม่ทำอะไร ดีแต่เขียน (พูด)" สำหรับผู้ที่เขียนลงปริทัศน์เล่มนี้ เราเชื่อว่าแต่ละคนได้ทำอะไรมาบ้าง หรือแม้ไม่เคยทำอะไรมาก่อน (เป็นไปไม่ได้) ก็ยังดีกว่า คนที่ไม่เคยพูดเคยเขียนแล้วไม่เคยทำอะไรมาด้วยหรือทำแต่ทำไม่สำเร็จ (ทำ = ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม)

บรรณกรและคณะบรรณกร อยากให้ผู้อ่านปริทัศน์เล่มนี้ แสดงปฏิกิริยา จะคำจะชมได้ทั้งนั้น หรือถ้าจะมาพบถกเถียงเรื่องต่าง ๆ ได้ยิ่งดี เราขอเชิญทุกท่านและทุกโอกาส ใครอยากเขียนลงปริทัศน์เล่มหน้าส่งข้อเขียนหรือบทความมาได้เลย บรรณกรและคณะชุดต่อไป คงพิจารณานำลงตามเหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไป

การศึกษา ในประเทศไทย กำลังตื่นตัว

และการตื่นตัวนี้เป็นผลให้เยาวชนไทยได้รับความรู้และมีฝีมือในการปฏิบัติงาน
ดีพอที่จะเผชิญกับอนาคตได้ด้วยความมั่นใจ เยาวชนไทยมีความปรารถนา
อย่างแรงกล้าที่จะศึกษาและพร้อมที่จะบากบั่นอย่างแท้จริง บริษัทเชลล์แห่ง
ประเทศไทยจำกัด มีส่วนช่วยให้ความมุ่งมั่นอันนี้สัมฤทธิ์ผลโดยให้ทุนการ
ศึกษาในมหาวิทยาลัย มอบตำรับตำราต่าง ๆ เครื่องมือวิทยาศาสตร์และ
อุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ
บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทยจำกัด มีความภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้
มีส่วนช่วยให้การศึกษาในประเทศไทยเจริญก้าวหน้าสืบไป

สำนึก ทักวีย์ ไปเชลล์

